

**Univerzita Karlova v Praze**  
**Právnická fakulta**

**Rigorózní práce:**

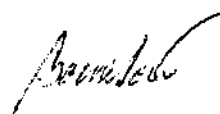
**Problémy trestů u trestných činů v silniční dopravě**  
**- komparace s francouzským právem**

Konzultant rigorózní práce: JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

Dominika Barnetová  
prosinec 2008

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou rigorózní práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

8. 12. 2008

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Praváková', written in a cursive style.

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří se mnou v průběhu psaní rigorózní práce spolupracovali a všestranně mi vycházeli vstříc. Především bych chtěla poděkovat JUDr. Marii Vanduchové, Csc., za odborné vedení, ochotu, pomoc a cenné rady. Velký dík patří i JUDr. Alexandru Pumprlovi, předsedovi Okresního státního zastupitelství v Hradci Králové, za vstřícnost, s jakou mi bylo umožněno prostudování spisů státního zastupitelství a tudíž i značné zpestření této práce o poznatky získané z praxe. Velký dík patří i mé rodině za podporu během celé doby studia.

## OBSAH

1 Úvod.....	3
2 Některé základní pojmy ve francouzském trestním právu.....	6
3 Skutkové podstaty trestných činů v dopravě.....	7
3.1 § 224 trestního zákona – způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti z nedbalosti.....	7
3.1.1 Článek 221-6-1 CP – neúmyslné zabití.....	9
3.1.2 Článek 222-19-1 CP – neúmyslný zásah do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti delší než tři měsíce.....	12
3.2 § 223 trestního zákona – ublížení na zdraví z nedbalosti.....	12
3.2.1 Článek 222-20-1 CP – neúmyslný zásah do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti kratší či rovné třem měsícům.....	13
3.3 Tabulka č.1.....	14
3.4 Případy z praxe.....	15
3.4.1 Kauza č.1 - § 224 odst. 1, 2 TrZ.....	15
3.4.2 Kauza č.2 - § 224 odst. 3 TrZ.....	18
3.4.3 Kauza č.3 - § 223 TrZ.....	20
3.5 § 180 trestního zákona – obecné ohrožení z nedbalosti.....	21
3.5.1 Článek 223-1 CP – rizika způsobená jinému (či jiným).....	22
3.6 § 201 trestního zákona – ohrožení pod vlivem návykové látky.....	23
3.6.1 Článek L. 234-1 a L. 234-8 C. route – řízení pod vlivem alkoholu.....	26
3.6.2 Článek L. 235-1 a L. 235-3 C. route – řízení pod vlivem látek či rostlin klasifikovaných jako omamné.....	28
3.7 § 180d trestního zákona – řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění.....	29
3.7.1 Článek L. 221-2 C. route – řízení vozidla bez řidičského oprávnění.....	30
3.8 § 171 odst. 1 písm. c trestního zákona – maření výkonu úředního rozhodnutí.....	30
3.8.1 L. 224-16 C. route – „řízení vozidla přes zákaz“.....	30
3.9 Tabulka č.2.....	32
3.10 Případ z praxe.....	33
3.10.1 Kauza č. 4 - § 201 v jednočinném souběhu s § 224 odst. 1, 2 TrZ.....	33
3.11 § 208 trestního zákona – neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku.....	35
3.11.1 Článek 223-6 odstavec 2 – neposkytnutí pomoci.....	36
3.11.2 Článek 434-10 – „přechin útěku“ (délit de fuite).....	37
3.12 Tabulka č. 3.....	38
4 Tresty ukládané za trestné činy v dopravě.....	38
4.1 Základní údaje o francouzském sankčním systému.....	40
4.2 Odnětí svobody.....	44
4.2.1 Nepodmíněné odnětí svobody - § 39 an. trestního zákona.....	44
4.2.1.1 Výrok soudu v kauze č. 1.....	46
4.2.2 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody - § 58 an. trestního zákona.....	48
4.2.3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem - § 60a a § 60b trestního zákona.....	50
4.2.3.1 Výrok soudu v kauze č. 2.....	52
4.2.4 Trest vězení ve francouzském právu.....	54
4.2.5 Odklad výkonu trestu ve francouzském právu.....	56

4.3	Peněžitý trest - § 53 a 54 trestního zákona.....	58
4.3.1	Trest pokuty a denní pokuty ve francouzském právu.....	60
4.4	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty - § 55 a 56 trestního zákona.....	61
4.4.1	Zabavení a imobilizace vozidla ve francouzském právu.....	62
4.5	Zákaz činnosti - § 49 a 50 trestního zákona.....	62
4.5.1	Omezení práva řídit ve francouzském právu.....	65
4.6	Obecně prospěšné práce - § 45 a 45a trestního zákona.....	67
4.6.1	Obecně prospěšná práce ve francouzském právu.....	71
4.7	Upuštění od potrestání - § 24 an. trestního zákona.....	73
4.7.1	Upuštění od potrestání dle francouzského práva.....	73
5	Některé instituty trestního řádu a možnost jejich aplikace na trestnou činnost v dopravě... 74	
5.1	Podmíněné zastavení trestního stíhání - § 307 a 308 trestního řádu.....	74
5.1.1	Vývoj kauzy č. 3.....	76
5.1.2	Odklad výroku o trestu ve francouzském právu.....	77
5.2	Narovnání - § 309 an. trestního řádu.....	79
6	Statistické údaje.....	80
6.1	Česká republika.....	80
6.2	Francie.....	88
7	Trestná činnost v dopravě a její postih z pohledu nového trestního zákoníku.....	94
7.1	Skutkové podstaty trestných činů v dopravě dle návrhu trestního zákoníku.....	95
7.1.1	Nedbalostní trestné činy proti životu a zdraví - § 141, § 145 a § 146 návrhu trestního zákoníku (současný § 223 a § 224 trestního zákona).....	95
7.1.2	Trestný čin "neposkytnutí pomoci řidičem" - § 149 návrhu trestního zákoníku (současný § 208 trestního zákona).....	97
7.1.3	Trestné činy obecně nebezpečné - § 271 a § 272 návrhu trestního zákoníku (současný § 180 a § 201 trestního zákona).....	98
7.1.4	Maření výkonu úředního rozhodnutí - § 335 návrhu trestního zákoníku (současný § 171 trestního zákona).....	99
7.2	Tresty ukládané za trestné činy v dopravě dle návrhu trestního zákoníku.....	100
7.2.1	Odnětí svobody.....	100
7.2.1.1	Nepodmíněný trest odnětí svobody - § 55 an. návrhu trestního zákoníku.....	100
7.2.1.2	Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody - § 79 an. návrhu trestního zákoníku.....	102
7.2.1.3	Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem - § 82 an. návrhu trestního zákoníku.....	103
7.2.2	Peněžitý trest - § 67 an. návrhu trestního zákoníku.....	104
7.2.3	Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty - § 70 návrhu trestního zákoníku.....	105
7.2.4	Zákaz činnosti - § 73 a § 74 návrhu trestního zákoníku.....	106
7.2.5	Obecně prospěšné práce - § 62 an. návrhu trestního zákoníku.....	106
7.2.6	Domácí vězení - § 60 a § 61 návrhu trestního zákoníku.....	109
7.2.7	Upuštění od potrestání - § 46 an. návrhu trestního zákoníku.....	110
7.3	Tabulka č. 4	111
8	Závěr.....	113
9	Seznam použité literatury.....	115

# 1 Úvod

K výběru tématu mojí rigorózní práce mě inspirovala především praxe na státním zastupitelství, kde jsem se dostala do styku právě s mnohými spisy týkajícími se trestné činnosti v dopravě. Jedná se o velmi zajímavou problematiku zejména s ohledem na to, že v průběhu svého života se s dopravním trestným činem setká téměř každý, ať už jako pachatel v případě vlastního selhání, jako poškozený (či chcete-li oběť) nebo jako náhodný kolemjdoucí.

Již po mnoho let jsme svědky dynamického hospodářského a technického rozvoje, který s sebou mimo jiné přináší neustálý růst nároků na všechny druhy dopravy. Zvyšuje se objem přepravy surovin, výrobků i osob, a tudíž i počet dopravních prostředků. Právě silniční doprava, která představuje možnost rychlého a pohodlného přesunu, se stává pro stále více lidí každodenní samozřejmostí. Stupeň automobilizace, tedy počet osobních automobilů na 1000 obyvatel, vzrostl od roku 1990 do roku 2006 o více než 70% (z 233 na 398). Počet motorových vozidel na 1 000 obyvatel se pak zvýšil o 40 % (z 390 v roce 1990 na 546 v roce 2006).<sup>1</sup> Tento trend má však své stinné stránky, souběžně vzrůstá i riziko poruch ve složitém systému dopravy, proto je třeba neustále zvyšovat nároky na kvalifikaci a disciplínu všech účastníků dopravního provozu.

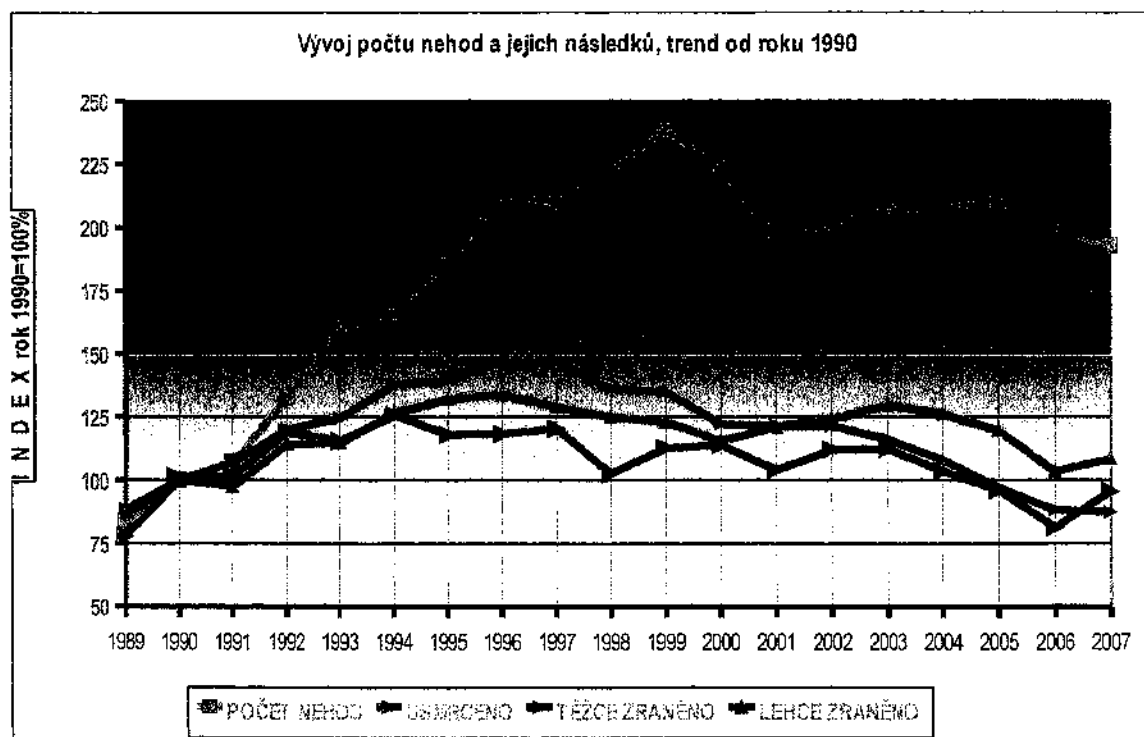
K nejzávažnějším poruchovým jevům v dopravě patří dopravní nehody. Zaviněné dopravní nehody způsobené porušením dopravních či jiných předpisů se postihují na prvním místě jako přestupky v silničním provozu. Přestupkem mohou být i porušení dopravních předpisů, která ještě nemají za následek vznik dopravní nehody, nicméně zpravidla vytvářejí možnost jejího vzniku. Jestliže při těchto nehodách dochází zaviněně ke společensky nebezpečnému jednání a trestněprávnímu následku, tj. ke způsobení újem na životě, zdraví nebo majetku, případně k jejich kvalifikovanému ohrožení, budou jejich pachatelé stíháni za trestnou činnost. Trestnými činy v dopravě jsou i určitá zaviněná ohrožovací jednání vyššího stupně společenské nebezpečnosti, která vytvářejí nebezpečí vzniku závažnějších škod.<sup>2</sup> V poslední době došlo ke zpřísnování legislativy právě ve vztahu k těmto ohrožovacím trestným činům. Novelou provedenou zákonem č. 411/2005 Sb. s účinností od 1.7. 2006 byl zařazen do trestního zákona § 180d postihující řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění.

<sup>1</sup>Ústav dopravního inženýrství hlavního města Prahy : Ročenka dopravy Praha 2006 [online]. c2007 [cit. 2008-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.udí-praha.cz/rocenky/rocenka06/rodo2006.htm>>.

<sup>2</sup>Srovnej: Kuchta, Josef, Válková, Helena a kol.: Zásady kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 451 - 455

Dále došlo ke zpřísnění ustanovení § 201 upravující ohrožení pod vlivem návykové látky, když nyní již samotným výkonem určité činnosti (v našem případě řízením vozidla) ve stavu vylučujícím způsobilost se pachatel dopouští trestného činu (dříve bylo k postihu tohoto jednání jako trestného činu třeba naplnit ještě další podmínky, které jsou nyní okolnostmi podmiňujícími použití přísnější trestní sazby).

Vývoj nehodovosti v České republice od roku 1990 do roku 1999 až na výkyv v roce 1997 stále stoupal, v roce 1990 bylo řešeno 94 664 nehod zatímco v roce 1999 byl počet nehod více než dvojnásobný, když bylo nahlášeno 225 690 nehod, a tak se tento rok zapsal do statistik jako rok s největším počtem nehod u nás vůbec. Poté nastal zlom v tomto trendu a počet dopravních nehod začal kolísavě klesat. V roce 2007 bylo nahlášeno již „jen“ 182 736 dopravních nehod. Počet osob usmrcených při dopravních nehodách byl nejvyšší v roce 1994, kdy na českých silnicích zemřelo 1473 lidí. Nejnižší počet usmrcených byl v roce 2006, kdy se obětí dopravních nehod stalo 956 osob, bohužel v roce 2007 došlo opět k nárůstu obětí, když bylo usmrceno 1123 osob. I přesto je však počet usmrcených za rok 2007 druhý nejnižší od roku 1990.<sup>3</sup>



<sup>3</sup>Ministerstvo vnitra : Statistika [online]. c2005 [cit. 2008-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistiky/nehody.html>>.

Trestní právo je důležitým nástrojem v boji proti neukázněnosti řidičů. Zároveň by se však nemělo zapomínat, že trestná činnost v dopravě je naprosto specifickou trestnou činností. Tato specifčnost z kriminologického hlediska spočívá zejména v tom, že společenská nebezpečnost těchto trestných činů vyplývá pouze z toho, že k nim došlo v souvislosti s dopravou. Velká část trestných činů v dopravě je páchána v nedbalostní formě zavinění, způsobené následky se z tohoto pohledu jeví jako náhodné a veřejností jsou často vnímány jako nešťastné následky dovoleného rizika. Pachatelé jsou z velké části normálně sociálně integrovaní jedinci bez psychických, fyzických či jiných deviací, jejich jednání není motivováno ziskovostí, pomstou nebo jinými zvrženímhodnými pohnutkami. Proto je třeba nalézat zlatou střední cestu mezi dostatečně tvrdým postihem, který by odradil případné další pachatele od porušování dopravních předpisů, a na druhé straně se vyhnout zbytečné kriminalizaci dosud bezúhonných pachatelů.<sup>4</sup>

Počet osob odsouzených za trestnou činnost v dopravě se dlouhodobě pohyboval okolo 10% z celkového počtu odsouzených. Od roku 2003 docházelo k postupnému nárůstu, v roce 2005 se jednalo již o 11,8%. V roce 2006 pak počet odsouzených za trestnou činnost v dopravě vystoupal na 14,5%, a v roce 2007 dokonce na 28,1%! Na tom mají hlavní podíl především výše zmíněné legislativní změny.<sup>5</sup>

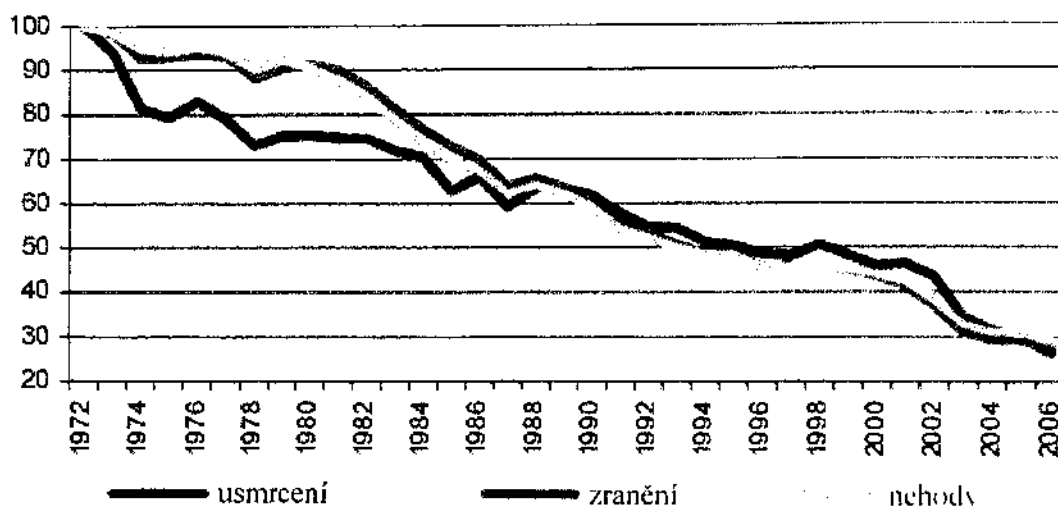
Podstatou této rigorózní práce však není jen problematika trestné činnosti v dopravě. Jedná se o práci komparační, a proto jejím důležitým úkolem je porovnání naší úpravy trestné činnosti v dopravě s úpravou francouzskou. Francouzské trestní právo je naprosto specifickým, rychle se rozvíjejícím, ale současně na tradicích lpícím systémem, jehož fungování je velmi složité. Při kritice francouzského systému je však třeba opatrnosti. Francie je totiž zemí s trvale klesajícím počtem dopravních nehod i příznivým vývojem jejich následků, na čemž má bezesporu svůj podíl i francouzské trestní právo.

<sup>4</sup>Srovnej: Kuchta, Josef, Válková, Helena a kol.: Zásady kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 451 - 455

<sup>5</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Statistická ročenka kriminality 2007 [online]. [cit. 2008-05-18]. Dostupná z WWW: <<http://portal.justice.cz/ins/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>> a Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Soudní statistiky [online]. [cit. 2008-05-22]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=399&d=35355>>.



## Vývoj počtu nehod a jejich následků ve Francii od roku 1972<sup>a</sup>



(index: rok 1972 = 100 %)

## 2 Některé základní pojmy ve francouzském trestním právu

Tato krátká kapitola by měla objasnit některé základní pojmy, které budou v této rigorózní práci často používány, a stanovit způsob jejich překladu.

Francouzské trestní právo zná tzv. tripartitní klasifikaci trestných činů – tedy jejich dělení podle závažnosti na zločiny (crimes), přečiny (délits) a přestupky (contraventions). Toto dělení obsahoval již Napoleónský trestní zákoník z roku 1810. „Nový trestní zákoník“, který nabyl účinnosti 1. března 1994, toto dělení převzal.

Zákon (la loi) upravuje zločiny a přečiny a stanoví tresty pro jejich pachatele. Nařízení (le règlement) upravuje přestupky a určuje, v mezích a způsobem stanoveným zákonem, aplikovatelné tresty (čl. 111-2 francouzského trestního zákoníku neboli Code pénal – dále CP) .

Ve francouzském právním systému jsou jednotlivá ustanovení označována jako články. Mnoho zákonů nečísluje tyto články od jedničky. Například právě francouzský trestní

<sup>a</sup>Sécurité routière : Observatoire national: statistiques des accidents [online]. c2008 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www2.securiteroutiere.gouv.fr/infos-ref/observatoire/index.html>>.

zákoník začíná článkem 111-1. Dále se setkáme s tím, že před některými články je písmeno „L.“, což znamená, že článek patří do legislativní části daného zákona či zákoníku. Písmeno „R.“ naopak znamená, že článek máme hledat v části nařizovací.

### **3 Skutkové podstaty trestných činů v dopravě**

Český trestní zákon (dále TrZ) neobsahuje soustředěnou a specifickou úpravu trestných činů v dopravě. Ustanovení týkající se dopravy lze nalézt ve více hlavách zvláštní části trestního zákona. Rovněž formální znaky příslušných skutkových podstat jsou stanoveny obecně, bez ohledu na zvláštnosti dopravy. Výjimku tvoří pouze skutkové podstaty dvou trestných činů, a to řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d a neposkytnutí pomoci řidičem podle § 208 trestního zákona. Naproti tomu přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu jsou upraveny v jednom konkrétním ustanovení, a to v § 22 zákona o přestupcích, který odkazuje na porušení povinností stanovených zvláštním zákonem – tj. zákonem č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích.<sup>7</sup>

Rovněž ve francouzském trestním zákoníku nejsou trestné činy v dopravě soustředěny na jednom místě. Nalezneme je nejen na různých místech trestního zákoníku, ale i v zákoníku silničním (Code de la route – dále C.route). Oproti našemu právnímu řádu je zde mnohem více speciálních ustanovení aplikovatelných pouze na trestné činy v dopravě. Nalezneme zde však i několik skutkových podstat obecných, použitelných mimo jiné i pro oblast dopravy (jedná se například o delikt “rizika způsobená jinému” podle čl. 223-1 CP). Poměr ustanovení speciálních a obecných je tedy přesně opačný nežli v našem právním řádu.

V této kapitole ve stručnosti popíší jednotlivé skutkové podstaty vztahující se k trestným činům v dopravě, vždy uvedu nejprve ustanovení dle českého práva a následně obdobné ustanovení dle práva francouzského.

#### **3.1 § 224 trestního zákona – způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti z nedbalosti**

Trestného činu dle §224 odst.1 TrZ se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt. Trest, který hrozí pachateli v tomto případě, je odnětí

<sup>7</sup> Srovnej: Kuchta, J., Válková, H. a kol. Zásady kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 452

svobody až na dvě léta nebo zákaz činnosti. Dále se nabízí možnost uložení obecně prospěšných prací, peněžitého trestu a propadnutí věci.

„Těžká újma na zdraví je upravena v ustanovení § 89 odst. 7 TrZ, podle kterého je tato újma na zdraví vymezena dvěma podmínkami:

a) je to jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění,

b) které je zároveň některým z taxativně uvedených případů v § 89 odst. 7.“<sup>8</sup>

Pokud pachatel spáchá výše uvedený čin proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, hrozí mu trest vyšší, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem (§ 224 odst. 2 TrZ). Je možno uložit i trest obecně prospěšných prací, zákaz činnosti a propadnutí věci. Zde je třeba zastavit se u pojmu důležitá povinnost: za takovou nelze považovat porušení jakéhokoli předpisu, ale jen takové povinnosti, jejíž porušení podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, např. tím, že má za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví. Tedy ne každé porušení dopravních předpisů je takovým jednáním. Bude se jednat zejména o takové porušení povinnosti řidiče, které se zřetelím na sílu, rychlost a hmotnost motorových vozidel může mít za následek vážnou dopravní nehodu a které podle všeobecné zkušenosti takový následek skutečně často mívá. Výčet všech důležitých povinností řidiče motorového vozidla není možný, poněvadž význam porušení kterékoli řidičské povinnosti je přímo závislý na konkrétní dopravní situaci. Lze však uvést některé typické příklady: jedná se o řízení motorového vozidla pod vlivem požitého alkoholu, o nepřiměřeně rychlou jízdu, předjíždění v místech, kde je to zakázáno, nesledování technického stavu vozidla, zejména účinnosti brzd, o nichž řidič ví, že řádně nefungují, dále porušení předpisů o zastavení nebo zmírnění rychlosti jízdy za situace vytvořené vjezdem na silnici s předností v jízdě, na železniční přejezd, do nepřehledné zatáčky apod. Mezi porušením důležité povinnosti a následkem trestného činu musí být příčinná souvislost.<sup>9</sup>

Pro nehody s nejtěžšími následky a způsobené nejzávažnějším porušením předpisů se pak hodí aplikace 3. odstavce: „Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob proto, že hrubě porušil předpisy o ochraně životního prostředí nebo předpisy o

<sup>8</sup>Šámal, Pavel, Púry, František, Rízman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 1331

<sup>9</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Púry, František, Rízman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 1325-1331, s. 1335

bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické předpisy, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.“ Dále je možno uložit i trest zákazu činnosti a propadnutí věci. Vyšší trestnost je zde odůvodněna především těžším následkem (těžká újma na zdraví nebo smrt více osob – tímto se rozumí nejméně 3 osoby) a současně tím, že tento následek byl způsoben „hrubým porušením předpisů“. Jedná se o takové porušení některé normy, které má za dané situace zpravidla za následek možnost způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti více osob, tedy vyvolává reálné nebezpečí, že dojde k následku předpokládanému v ustanovení § 224 odst. 3. Musí jít o podstatně závažnější porušení předpisů, než je porušení důležité povinnosti ve smyslu § 224 odst. 2. Zejména se jedná o případy, při nichž je porušeno více různých norem příslušného dopravního předpisu. Podmínkou trestní odpovědnosti podle § 224 odst. 3 je však také to, aby okolnosti, za kterých došlo k hrubému porušení předpisů o bezpečnosti dopravy a způsobení smrti nebo těžké újmy na zdraví více osobám, současně podstatně zvyšovaly stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost ve smyslu § 88 odst. 1 TrZ.<sup>10</sup>

### 3.1.1 Článek 221-6-1 CP – neúmyslné zabití

Zde musím na úvod zmínit, že francouzský trestní zákoník dělí skutkové podstaty neúmyslných trestných činů proti osobám podle závažnosti následků, které utrpěla oběť, ale žebříček, který stanoví, je trochu jiný než u nás. Ve Francii rozlišují čtyři stupně následků, a to zabití, úplnou pracovní neschopnost delší než tři měsíce, úplnou pracovní neschopnost kratší či rovnou třem měsícům a nakonec situace, kdy nedošlo k takové újmě na zdraví, která by zapříčinila úplnou pracovní neschopnost (v tomto posledním případě se však bude jednat vždy pouze o přestupek).<sup>11</sup>

Ve francouzském právu nalezneme vedle obecného ustanovení o neúmyslném zabití i speciální skutkovou podstatu určenou pro řidiče. Tato byla včleněna zákonem č. 2003-495 ze dne 12. června 2003, nazvaným výstižně „zákon posilující v boji proti silničnímu násilí“ (la loi renforçant la lutte contre la violence routière). Zavádí nejen některé nové skutkové podstaty pro řidiče – pachatele trestných činů, ale stanoví i podstatně přísnější tresty pro ně a též konkrétní přitěžující okolnosti, které vedou k ještě přísnějším postihům.

<sup>10</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 1336 - 1337

<sup>11</sup>Srovnej: Véron, Michel : Droit pénal spécial. 11e édition. Paris: Sirey 2006, chapitre 2

Při aplikaci obecného ustanovení o neúmyslném zabití hrozí pachateli tři roky vězení a pokuta 45 000,- euro, pokud *zjevně došlo k vědomému porušení* (en cas de violation manifestement délibérée) zvláštní povinnosti bezpečnosti či opatrnosti uložené zákonem či nařízením, tresty se mohou vyšplhat až na pět let vězení a pokutu 75 000,- euro (čl. 221-6 CP). Naproti tomu v případě aplikace speciálního ustanovení pro řidiče, to jest článku 221-6-1 CP, trest, který hrozí pachateli, dosahuje již v základní výměře pěti let vězení a pokuty 75 000,- euro. Pro lepší představu se pokusím o překlad tohoto článku, i když vzhledem ke snaze o zachování přesnosti bude poněkud kostrbatý: „Pokud to byl řidič pozemního motorového vozidla, kdo svou nešikovností, neopatrností, nepozorností, nedbalostí či zanedbáním povinnosti bezpečnosti či opatrnosti stanovené zákonem či nařízením tak, jak to předvidá článek 221-6 CP (obecné ustanovení), způsobil neúmyslné zabití, bude potrestán pěti lety vězení a pokutou 75 000,- euro.“ Přistoupí – li některá z níže jmenovaných přitěžujících okolností, pachatel může být potrestán až sedmi lety vězení a pokutou 100 000,- euro (čl. 221-6-1, odst.2 CP) a deseti lety a pokutou 150 000,- euro, pokud přistoupí dvě a více z těchto přitěžujících okolností (čl. 221-6-1, odst. 3 CP).

O jaké přitěžující okolnosti se tedy jedná? Vyjmenovává je odstavec druhý článku 221-6-1 CP a jsou to tyto případy:

1. Řidič zjevně vědomě porušil zvláštní povinnost bezpečnosti či opatrnosti vyplývající ze zákona či nařízení, a to jinou než některou z povinností zmíněných v následujících bodech (k pojmu „zjevně vědomé porušení“ viz. podkapitola 3.5.1).
2. Řidič byl zjevně opilý nebo byl pod vlivem alkoholu, jehož koncentrace v krvi či dechu dosáhla či převýšila hranice stanovené v legislativní či nařizovací části silničního zákoníku (viz. podkapitola 3.6.1), anebo se odmítl podrobit příslušným kontrolám dle silničního zákoníku.
3. Při krevní zkoušce bylo zjištěno, že řidič užil látky či rostliny klasifikované jako omamné, anebo se odmítl podrobit příslušným kontrolám dle silničního zákoníku.
4. Řidič nebyl držitelem řidičského oprávnění nebo mu toto oprávnění bylo zrušeno, prohlášeno za neplatné, pozastaveno či zadrženo.
5. Řidič překročil povolenou rychlost o 50 a více km/h.
6. Řidič, ačkoli věděl, že zapříčinil či vyvolal dopravní nehodu, nezastavil a pokoušel se takto uniknout možné trestní či občanské odpovědnosti.

Zde je dobře vidět, že ve Francii bývají přitěžující okolnosti stanoveny konkrétně v daném článku, dávají tak vlastně vzniknout jakýmsi kvalifikovaným skutkovým podstatám, ke kterým jsou přiřazeny i vyšší trestní sazby.

Kromě výše zmíněného trestu odnětí svobody a pokuty je možno pachateli tohoto přečinu uložit i tresty doplňující vyjmenované v článku 221-8 CP. Jedná se o:

- ◆ pozastavení řidičského oprávnění nejvýše na pět let, v případech kvalifikovaných dle 2. či 3. odstavce pak až na deset let
- ◆ zrušení řidičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového po dobu nejvýše pěti let; v případech kvalifikovaných dle 2. či 3. odstavce je tento zákaz na místě ze zákona (*de plein droit*) a zvyšuje se až na deset let, v případě recidivy je zákaz požádat o vydání řidičského průkazu ze zákona desetiletý a soud může ve speciálně odůvodněném rozhodnutí stanovit, že je doživotní
- ◆ zákaz řídit určitá pozemní motorová vozidla, zahrnující v to i taková vozidla, pro jejichž řízení není běžně řidičské oprávnění požadováno, a to maximálně na pět let
- ◆ povinnost absolvovat na své náklady školení o silniční bezpečnosti
- ◆ povinnost absolvovat školení o nebezpečích při užívání omamných látek
- ◆ imobilizace vozidla (*l'immobilisation du véhicule*), kterým byl trestný čin spáchán, pokud je odsouzený jeho majitelem, a to nejvýše na dobu jednoho roku
- ◆ zabavení vozidla (*la confiscation du véhicule*) za stejných podmínek, ale natrvalo
- ◆ zákaz vykonávat profesní či společenskou aktivitu, pokud ke spáchání trestného činu došlo při jejím výkonu.

Dále je možno uložit i doplňující trest vyvěšení nebo rozšíření rozhodnutí (čl. 221-10 CP).

Jak je vidět, jedná se o velmi důkladně propracované ustanovení reagující na nejobvyklejší nešvary dnešních řidičů, které vedou právě k těm nejtragičtějším následkům. I škála trestů, po kterých může francouzský soudce sáhnout, je velmi bohatá. Jednotlivým trestům se však budu podrobněji věnovat až v následující kapitole.

### 3.1.2 Článek 222-19-1 CP – neúmyslný zásah do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti delší než tři měsíce

Tento článek byl do francouzského trestního zákoníku opět včleněn již výše zmíněným zákonem č. 2003-495, to znamená od té doby koexistují obecná a speciální úprava tohoto trestného činu. V případě aplikace obecného ustanovení je pachateli možno uložit až dvouletý trest vězení a pokutu 30 000,- euro, pokud *zjevně došlo k vědomému porušení* zvláštní povinnosti bezpečnosti či opatření uložené zákonem či nařízením, trest, který pachateli hrozí, dosahuje tří let vězení a pokuty ve výši až 45 000,- euro (čl. 222-19 CP). Pokud se tohoto deliktu dopustí řidič, může být potrestán třemi lety vězení a pokutou 45 000,- euro, pěti lety a pokutou 75 000,- euro, pokud přistoupí některá z přitěžujících okolností vyjmenovaných ve druhém odstavci článku pod body 1 až 6, a sedmi lety vězení a pokutou až 100 000,- euro, pokud přistoupí dvě a více těchto přitěžujících okolností (odstavec 3.). Přitěžující okolnosti jsou identické s těmi, které uvádí článek 221-6-1 CP.<sup>12</sup>

Pachateli dále hrozí doplňující tresty uvedené v článku 222-44 CP. Jedná se v podstatě, až na drobné odchylky, o stejné doplňující tresty, které je možno uložit pachateli přečinu neúmyslného zabití, které byly jmenovány výše. Rozdíl je v případě trestu zrušení řidičského oprávnění, kdy zákaz požádat o vydání nového řidičského průkazu je maximálně desetiletý (a to v případě postihu podle 2. či 3. odstavce). Tento článek také hovoří o zabavení jednoho či více vozidel náležejících odsouzenému, kdežto v případě neúmyslného zabití je tento doplňující trest zformulován takto: „...zabavení vozidla, které sloužilo odsouzenému ke spáchání trestného činu, pokud je jeho vlastníkem.“ Paradoxně tedy v tomto případě by mohl být aplikován přísnější trest. To ovšem souvisí s dobou vzniku obou textů, kdy zabavení vozidla či vozidel je již delší dobu doplňujícím trestem nejen pro trestné činy v dopravě, kdežto doplňující trest k článku 221-6-1 CP byl nově zformulován zákonem č. 2003-495. I zde je možno uložit doplňující trest vyvěšení nebo rozšíření rozhodnutí (čl. 222-46 CP).

### 3.2 § 223 trestního zákona – ublížení na zdraví z nedbalosti

Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok

<sup>12</sup> Srovnej: Véron, Michel : Droit pénal spécial. 11e édition. Paris: Sirey 2006, chapitre 2

nebo zákazem činnosti. Je možno uložit též peněžitý trest, obecně prospěšné práce či propadnutí věci.

Pojmem důležité povinnosti jsem se zabývala již výše při výkladu o 2. odstavci § 224 TrZ. Co se týče pojmu ublížení na zdraví, trestní zákon ani jiný právní předpis ho blíže nevymezuje. Podle soudní praxe se ublížením na zdraví rozumí takový stav, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má nepříznivý vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechá trvalé následky. Pro závěr o existenci ublížení na zdraví nestačí jen subjektivní pocit poškozeného, ale změny zdravotního stavu musí být odpovídajícím způsobem objektivizované především lékařskými zprávami či posudky. Mělo by se dále jednat o takovou poruchu zdraví, která ztěžuje obvyklý způsob života nebo výkon obvyklé činnosti po dobu okolo sedmi dnů. Jde-li o výraznou poruchu zdraví, je to i porucha, která trvá kratší dobu. Pracovní neschopnost, popřípadě její délka, je důležitým, ale nikoli jediným kritériem při posuzování, zda šlo v konkrétním případě o ublížení na zdraví.<sup>13</sup>

### **3.2.1 Článek 222-20-1 CP – neúmyslný zásah do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti kratší či rovné třem měsícům**

Jedná se o další článek včleněný zákonem č. 2003-495, to znamená opět je v podstatě totožný s předchozími dvěma články, liší se jen následkem a výší aplikovatelných trestů, opět se jedná o speciální úpravu pro řidiče existující vedle úpravy obecné. Řidiči, který spáchá tento přečin, hrozí uložení dvouletého trestu vězení a pokuty 30 000,- euro, tříletého trestu vězení a pokuty 45 000,- euro, pokud přistoupí některá z přitěžujících okolností vyjmenovaných ve druhém odstavci článku pod body 1 až 6 (přitěžující okolnosti jsou opět totožné s těmi, které uvádí články 221-6-1 a 222-19-1), a pětiletý trest vězení a pokuty až 75 000,- euro, pokud přistoupí dvě a více těchto přitěžujících okolností (odstavec 3.).

Lze samozřejmě aplikovat i doplňující tresty, které jmenuje článek 222-44 CP. Rozdíl oproti tomu, co bylo řečeno výše u čl. 222-19-1, je pouze v tom, že zákaz požádat o vydání nového řidičského oprávnění je v případě jeho zrušení nejvýše pětiletý (nikoli

<sup>13</sup>Srovnej: Novotný, František, Růžička, Miroslav a kol.: Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy (komentář). 2. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2002. s. 325



desetiletý). I zde je možno uložit doplňující trest vyvěšení nebo rozšíření rozhodnutí (čl. 222-46 CP).

### 3.3 Tabulka č.1

Pro zpřehlednění výše řečeného a pro lepší představu o možnostech trestání na poli českého a francouzského práva jsem vypracovala následující tabulku.

<i>České právo</i>			<i>Francouzské právo</i>		
<i>§</i>	<i>odstavec</i>	<i>Aplikovatelný trest</i>	<i>článek</i>	<i>odstavec</i>	<i>Aplikovatelný trest</i>
224	1	2 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce	221-6-1	1	5 let, 75 000,- €, doplňující tresty
	2	6més.-5 let, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti, obecně prospěšné práce		2	7 let, 100 000,- €, doplňující tresty
	3	3 léta-10 let, zákaz činnosti, propadnutí věci		3	10 let, 150 000,- €, doplňující tresty
			222-19-1	1	3 roky, 45 000,- €, doplňující tresty
				2	5 let, 75 000,- €, doplňující tresty
				3	7 let, 100 000,- €, doplňující tresty
223		1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce	222-20-1	1	2 roky, 30 000,- €, doplňující tresty
				2	3 roky, 45 000,- €, doplňující tresty
				3	5 let, 75 000,- €, doplňující tresty

22-  
Díky zákonu č. 2003-495 mají ve Francii skutečně komplexní speciální úpravu pro postih neúmyslných trestných činů v dopravě narušujících tělesnou integritu. Zejména co se týče kvalifikace jednání pachatele, hovoří francouzský zákoník poměrně jasně. Článek, který použijeme, určíme podle následku, který byl přečinem způsoben. Dále pak v každém článku máme stanoveny přitěžující okolnosti, které jsou celkem přesně definovány snad až na první z nich, kdy k pojmu „zjevně vědomého porušení zvláštní povinnosti“ je třeba upřesnění ze strany soudců.

Naše zákonná ustanovení nehovoří zdaleka tak jasně, což je samozřejmě způsobeno především tím, že § 223 ani § 224 nejsou speciálními ustanoveními pro trestné činy v dopravě. Například definice pojmů „porušení důležité povinnosti“ a „hrubé porušení předpisů“ v zákoně není vůbec stanovena, vychází se tedy z judikatury. Je evidentní, že pro soudy je někdy dosti obtížné nalézt tenkou hranici, která je mezi prvním a druhým typem porušení, stejně tak vyvstává problém, jaké jednání již lze považovat za porušení důležité povinnosti ve smyslu § 223 a § 224 odst. 2 TrZ.

Co se týče ukládání trestů, naše soudy mají v rukou relativně omezenou škálu trestů, kdežto francouzský soudce má na výběr ze skutečně pestré palety trestů doplňujících, z nichž některé jsou vymyšleny speciálně pro pachatele trestných činů v dopravě.

### 3.4 Případy z praxe

Během své praxe na Okresním státním zastupitelství v Hradci Králové jsem prostudovala několik spisů vztahujících se k tématu méj rigórní práce. Pro lepší ilustraci proto ve zkratce načrtnu nehodové děje a právní hodnocení jednání pachatelů. Každý případ se pak pokusím právně ohodnotit dle francouzského práva. Jak soud v těchto kauzách rozhodl se však dozvíte až v následující kapitole o trestech.

#### 3.4.1 Kauza č.1 - § 224 odst. 1, 2 TrZ

Řidič E.Z. dne 20. 1. 2003 kolem 21:20 hod. jako řidič osobního motorového vozidla (vůz 1) při projíždění křižovatky v levém jízdním pruhu v přímém směru jízdy, na vozovce o dvou jízdních pružích pro daný směr jízdy, nepřizpůsobil rychlost jízdy maximálně dovolené rychlosti stanovené dopravní značkou (60 km/h) a ve vysoké rychlosti narazil do motorového vozidla odbočujícího vlevo (vůz 2), které přijíždělo v protisměru. Následkem

toho došlo ke zranění řidiče a smrti tří spolujezdců ve voze 2, ve voze 1 byli lehce zraněni dva spolujezdcí. Tento čin byl kvalifikován jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 TrZ. Ve věci byl vypracován znalecký posudek, kterým bylo zjištěno, že vůz 1 se v okamžiku počátku brzdění pohyboval rychlostí 115 – 134 km/h, rychlost vozidla v době nárazu byla 100 - 120 km/h. Znalec dále uvedl, že pokud by řidič E.Z. jel rychlostí 60 – 80 km/h, ke střetu by v žádném případě nedošlo, a to aniž by musel udělat jakýkoli manévr. Pokud by jel rychlostí 90 km/h, stačilo by, kdyby ubral plyn a lehce přibrzdil. Přesto znalec jako hlavní důvod nehody určil nedání přednosti v jízdě při odbočování vlevo řidičem vozu 2. Jednalo se o dlouhý a přehledný úsek čtyřproudové silnice, obě vozidla byla osvětlena a mohla i musela být navzájem viděna.

Tyto podrobnosti uvádím zejména proto, že vývoj případu byl velmi zajímavý. Původně byla totiž skutečně podána obžaloba na řidiče vozu 2, který se měl taktéž dopustit trestného činu dle § 224 odst. 1, 2 TrZ a to právě tím, že nedal přednost v jízdě protijedoucímu vozidlu. Byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové a odsouzen mimo jiné k trestu odnětí svobody v trvání dvou let a šesti měsíců nepodmíněně. Krajský soud v Hradci Králové následně tento rozsudek zrušil a ve svém rozsudku naznačil, že po účastníkovi silničního provozu nelze požadovat, aby bez dalšího předpokládal možné porušení pravidel tohoto provozu jinými účastníky a aby tomu přizpůsobil své počínání. Není-li z okolností, které měl a mohl účastník silničního provozu běžně vnímat či předvídat zřejmé, že jiný účastník silničního provozu porušil své povinnosti, je oprávněn očekávat od ostatních účastníků silničního provozu dodržování stanovených pravidel. Účastník silničního provozu, který porušil pravidla tohoto provozu, pak na druhé straně nemůže očekávat dodržení těchto pravidel od ostatních účastníků, jestliže jim to znemožnil s ohledem na charakter a závažnost svého porušení pravidel silničního provozu. Toto stanovisko vyjádřil Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení sp.zn. 5Tdo 1173/2004. Poté tedy byla podána nová obžaloba na řidiče vozu 1, jak již bylo výše řečeno.

Ještě krátkou poznámku k tomu, proč trestný čin nebyl kvalifikován dle § 224 odst. 3 TrZ. Soud v odůvodnění rozsudku uvedl: „Obžalovanému přitěžuje, že svým jednáním způsobil smrt celkem tří osob, kvalifikaci podle § 224 odst. 3 TrZ brání pouze spoluzavinění ze strany řidiče protijedoucího vozidla.“<sup>14</sup>

<sup>14</sup>Z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27.9.2006, sp.zn. 3 T 201/2005

Trest, který by mohl být pachateli v tomto případě uložen, by byl trest odnětí svobody v rozmezí 6 měsíců až 5 let, dále peněžitý trest, trest propadnutí věci a trest zákazu činnosti na jeden rok až 10 let. Eventuálně by mohl být uložen i trest obecně prospěšných prací, ale pouze v případě, že by pachatel nebyl odsouzen k trestu odnětí svobody (§ 45 TrZ).

Jak by byl případ kvalifikován dle francouzského práva? Nejprve je třeba vysvětlit takzvaný ideální souběh neboli souběh kvalifikací. Jedná se o případy, kdy jedno jediné trestné jednání (jediný skutek) je možno kvalifikovat podle různých ustanovení. Zásada je taková, že budeme kvalifikovat pouze podle jednoho, a to nejpřísnějšího ustanovení. Z tohoto pravidla jsou však dvě výjimky. Jednak se bude jednat o případ, kdy jedno deliktní jednání směřuje proti různým chráněným hodnotám (např. proti zdraví a proti majetku), a jednak o výjimku, kdy trestným činem je způsobena újma více obětem s různě závažnými následky. Pokud například při dopravní nehodě máme více obětí a u každé z nich dojde k jinak závažným zraněním (např. jedna oběť bude v úplné pracovní neschopnosti po dobu kratší než tři měsíce, jiná oběť po dobu delší než tři měsíce a jiná oběť bude usmrcena), zachováme kvalifikaci dle různých ustanovení ve vztahu ke každé oběti. Důvodem k zachování několika kvalifikací je zejména to, aby oběť mohla obdržet odškodnění např. od pojišťovny, která vyžaduje, aby tato oběť byla konkrétně v rozsudku uvedena a pachatel byl odsouzen pro trestný čin, kterého se na ní dopustil.<sup>15</sup> Při výběru trestu budeme aplikovat čl. 132-3 CP, který upravuje ukládání trestů v případě reálného souběhu trestných činů. Stanoví, že soudce může pachateli uložit každý z trestů, které mu hrozí, pokud jsou odlišného druhu. Pokud však pachateli hrozí více trestů stejného druhu, vysloven bude jen jeden takový trest, jehož maximální výše nesmí přesáhnout hranici stanovenou nejpřísnějším ustanovením. To v našem případě znamená, že můžeme uložit jen jeden trest vězení a jednu pokutu a dále každý trest doplňující z těch, které se váží k jednotlivým ustanovením, pokud jsou různého druhu. Ještě je třeba dodat, že toto pravidlo platí pro zločiny a přečiny, ať už jde o souběh dvou a více zločinů, dvou a více přečinů, či zločinu (zločinů) s přečinem (přečiny). Výše zmíněná pravidla však neplatí pro kategorii přestupků, kde pokuty za jednotlivé přestupky je možno

<sup>15</sup>Stasiak, Frédéric, Cours de droit pénal 1, Université Nancy 2, Faculté de droit, sciences économiques et gestion, année 2006 - 2007

kumulovat a je také možno je kumulovat s pokutami uloženými za přečiny či zločiny, které jsou s přestupkem v souběhu (čl. 132-7 CP).<sup>16</sup>

V našem případě by se tedy ve vztahu ke třem usmrceným obětem jednalo o přečin neúmyslného zabití dle článku 221-6-1 odstavce 2. bodu 5., protože řidič překročil maximální povolenou rychlost o více než 50 km/h. Za toto by řidiči hrozil trest v maximální výši sedmi let vězení a pokuta 100 000,- euro a tresty doplňující. Ve vztahu k těžce zraněnému řidiči ve voze 2 (budeme-li uvažovat, že se v jeho případě jednalo o pracovní neschopnost delší než 3 měsíce) by se jednalo o přečin dle článku 222-19-1 taktéž odstavce 2. bodu 5., podle kterého maximální trest, který hrozí řidiči, dosahuje pěti let vězení a pokuty 75 000,- euro, dále pak lze opět uložit tresty doplňující. Ve vztahu ke dvěma lehce zraněným spolujezdcům ve vozidle č. 1, u kterých pravděpodobně došlo k několikadenní pracovní neschopnosti, by se jednalo o přečin dle čl. 222-20-1 CP odst. 2. bodu 5., za nějž by řidiči hrozil trest vězení v délce tří let a pokuta 45 000,- euro a tresty doplňující. Maximální trest, který by tedy našemu řidiči hrozil dle francouzského práva, by byl trest vězení v délce sedmi let a pokuta v maximální výši 100 000,- euro a dále tresty doplňující.

### 3.4.2 Kauza č.2 - § 224 odst. 3 TrZ

Řidička osobního motorového vozidla (vůz 1) nevěnovala řízení patřičnou pozornost (převáželi malé štěně a rozptýlil ji výkřik jejího synka), nerespektovala dopravní značku „Stůj, dej přednost v jízdě“, před křižovatkou nezastavila, vjela do křižovatky (dle znaleckého posudku rychlostí cca 45 km/h), přičemž narazila do boku projíždějícího osobního motorového vozidla (vůz 2), to bylo odhozeno do protisměru, kde se srazilo s vozidlem zn. Ford Transit (vůz 3). Následkem toho došlo ve voze 2 ke smrti dvou osob a těžké újmě na zdraví u dalších tří osob. Konkrétně ve vozidle jela celá rodina, matka a syn zemřeli, otec a dcera utrpěli těžkou újmu na zdraví – u obou se jednalo o delší dobu trvající vážnou poruchu zdraví, u otce není možné vyloučit trvalé následky (poškození mozku), další spolucestující utrpěla taktéž těžkou újmu na zdraví. Cestující ve voze 1 utrpěli jen lehká zranění. Vozidlo 3 bylo poškozeno, ale řidič vyvázl bez následků. Obžalovaná se plně doznala k odpovědnosti, poškozeným po nehodě poukázala 25 000,- Kč na nejnutnější výlohy a všem poškozeným se upřímně omlouvá. Ze znaleckého posudku z oboru dopravy vyplývá, že nehoda nebyla

<sup>16</sup> Srovnej: Conte, Philippe, Du Chambon, Patrick M. : Droit pénal général. 5e édition. Paris: Éditions Dalloz, 2000, s. 127- 133 a 264 - 267

způsobena technickým selháním, ale jde o subjektivní odpovědnost řidičky osobního vozidla. Obžalovaná se blížila ke křižovatce rychlostí cca 40 km/h a při vjezdu na křižovatku vytvořila účastníkům nehody náhlou a nečekanou překážku, kdy řidiči neměli možnost reagovat tak, aby následnému střetu mezi vozidly mohli zabránit.

A nyní k právnímu hodnocení skutku. Bylo prokázáno, že obžalovaná hrubým způsobem porušila předpisy o bezpečnosti dopravy. Hrubým porušením předpisů je, jak jsem již zmínila výše, takové porušení zákona, které má za dané situace zpravidla za následek možnost způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti více osob. V daném případě nerespektovala obžalovaná dopravní značku „Stůj, dej přednost v jízdě“, přestože předtím vnímala, že se k takto označené křižovatce přibližuje, a nevěnovala se plně řízení vozidla. Tím tedy z nedbalosti způsobila těžkou újmu a smrt více osob proto, že hrubě porušila předpisy o bezpečnosti dopravy, čímž spáchala trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 3 TrZ.<sup>17</sup>

Trest, který řidičce v tomto případě hrozil, byl trest odnětí svobody v rozmezí tří až deseti let, trest zákazu činnosti a propadnutí věci.

Ve Francii bychom tento trestný čin kvalifikovali jako přečin dle článku 221-6-1 CP ve vztahu ke dvěma usmrceným obětem a navíc se domnívám, že bychom přičetli přitěžující okolnost dle 1. bodu druhého odstavce, protože řidička zjevně vědomě porušila zvláštní povinnost bezpečnosti či opatrnosti vyplývající ze zákona či nařízení (nerespektovala dopravní značku „Stůj, dej přednost v jízdě“, přestože předtím vnímala, že se k takto označené křižovatce přibližuje, a nevěnovala se plně řízení vozidla). Za toto by jí hrozil trest vězení v maximální délce sedmi let, pokuta 100 000 euro a tresty doplňující. Ve vztahu ke třem těžce zraněným (pravděpodobně se u nich jednalo o pracovní neschopnost delší než tři měsíce) by se jednalo o přečin dle článku 222-19-1, opět s přitěžující okolností dle odstavce 2. bodu 1., trestaný nejvýše pěti lety vězení, pokutou 75 000,- euro a doplňujícími tresty. Ve vztahu k lehce zraněným cestujícím ve voze 1, u kterých pravděpodobně došlo ke kratší pracovní neschopnosti, by se jednalo o přečin dle čl. 222-20-1, odstavce 2. bodu 1., trestaný nejvýše třemi lety vězení a pokutou 45 000,- euro a tresty doplňujícími. Maximální trest, který

<sup>17</sup>Z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 20.2.2006, sp.zn. I T 180/2005

by řidiče mohl být uložen, by tedy byl trest vězení v délce sedmi let a pokuta 100 000,- euro a dále tresty doplňující.

### 3.4.3 Kauza č.3 - § 223 TrZ

Mladá řidička osobního motorového vozidla (vůz 1) srazila na přechodu pro chodce nezletilou dívku přecházející z jejího pohledu jízdy z levé strany. Jednalo se o čtyřproudou komunikaci. Řidička jela v pravém jízdním pruhu, v levém pruhu vedle ní jelo dodávkové vozidlo (vůz 2), které nejprve vůz 1 předjelo a pak zastavilo před přechodem pro chodce. I přes zmíněný pohyb dodávkového vozidla však řidička dle znaleckého posudku měla možnost registrovat chodkyni přecházející přechod pro chodce z levé strany, což platí jak pro případ rychlé chůze, tak i při uvažovaném běhu chodkyně (řidička se vyjádřila v tom smyslu, že poškozená přes přechod běžela). Dopravní nehoda byla tedy dle znaleckého posudku způsobena opožděnou reakcí řidičky. K překročení povolené rychlosti nedošlo, vůz 1 se pohyboval rychlostí asi 50 km/h, střetová rychlost byla asi 28 km/h.

Ze soudně lékařského posudku vyplynulo, že došlo k ublížení na zdraví v užším slova smyslu, tedy prostému ublížení na zdraví, a to nanejvýš středně těžkého stupně. Nebylo zjištěno žádné poškození důležitého orgánu, které by vedlo k bezprostřednímu ohrožení života či které by zanechalo delší dobu trvající či trvalé následky, jediným trvalým následkem je drobná jizva na čele a na bradě a ztráta jednoho řezáku (tento následek je možné odstranit nepříliš složitým zubolékařským zákrokem). Byly zjištěny drobné potíže s přijímáním potravy a bolestivost několik dnů po nehodě. U poškozené nenastala taková porucha zdraví, kterou by bylo třeba považovat za vážnou, podstatným způsobem ji omezující v běžném způsobu života.<sup>18</sup>

Trestný čin byl kvalifikován jako ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 223 TrZ a řidiče hrozil trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci a obecně prospěšné práce.

Budeme-li počítat s tím, že holčičce byla způsobena několikanásobná „úplná pracovní neschopnost“ (v případě dítěte se samozřejmě může jednat například o nutnost přerušování školní docházky), budeme toto jednání dle francouzského práva kvalifikovat podle

<sup>18</sup>Ze spisu Okresního státního zastupitelství v Hradci Králové, sp.zn. 2 Zt 238/2005

1. odstavce článku 222-20-1, protože žádná z přitěžujících okolností nebyla naplněna. Řidiče by ve Francii hrozil trest vězení v délce až dvou let a pokuta 30 000,- euro a dále tresty doplňující.

### 3.5 § 180 trestního zákona – obecné ohrožení z nedbalosti

Objektivní stránka tohoto trestného činu záleží v tom, že pachatel obecné nebezpečí způsobí nebo zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění. Obecné nebezpečí spočívá v ohrožení více osob nebo cizího majetku. Rozsah ohrožení je určen především kvantitativně, praxe se ustálila na tom, že musí být ohroženo nejméně sedm lidí. Hrozí jim smrt nebo těžká újma na zdraví, nestačí hrozba pouhého ublížení na zdraví. Majetku hrozí škoda velkého rozsahu, tj. škoda nejméně 5 miliónů korun. Jedná se o ohrožovací trestný čin, k dokonání tedy není třeba, aby nastala porucha.<sup>19</sup>

Tento paragraf je rozdělen do čtyř odstavců. Dle odstavce 1. hrozí pachateli trest odnětí svobody až na 1 rok nebo trest zákazu činnosti, dále peněžitý trest, propadnutí věci a obecně prospěšné práce. Budeme podle něj stíhat toho, kdo svým obecně nebezpečným jednáním ještě nezpůsobil závažnější následky předpokládané v dalších odstavcích. Typické však je přiblížení se k poruše (konkrétní nebezpečí) a dále určitá živelnost a neovladatelnost průběhu událostí. Nestačí tedy, když pachatelovým jednáním byla vytvořena pouze taková situace, z níž by obecně nebezpečný následek za určitých okolností a splnění ještě dalších podmínek teprve mohl vzniknout.<sup>20</sup>

Odstavec druhý předpokládá již vznik těžšího následku (těžké újmy na zdraví nebo smrti anebo způsobení značné škody) nebo situaci, kdy ke spáchání činu dle odstavce 1. došlo porušením důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona. Zde lze trestat odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti, dále peněžitým trestem, propadnutím věci a obecně prospěšnými pracemi.

Pokud dojde ke spojení obou okolností, to znamená byla porušena důležitá povinnost a současně došlo ke způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti anebo škody na majetku tentokrát již velkého rozsahu (tj. nejméně 5 miliónů Kč, na rozdíl od 2. odstavce, kde

<sup>19</sup>Srovnej: Novotný, Oto, Dolenský, Adolf, Navrátilová, Jana, Púry, František, Rizman, Stanislav, Vanduchová, Marie, Vokoun, Rudolf: Trestní právo hmotné – 2. Zvláštní část. 4. přepracované vydání. Praha: ASP Publishing, 2004, s. 150 an.

<sup>20</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1075 an.



postačilo způsobení škody značné, tj. nejméně 500 000 Kč), hrozí pachateli trest odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitý trest (§ 180 odst. 3), dále propadnutí věci, zákaz činnosti a obecně prospěšné práce.

Pokud porušením důležité povinnosti dojde k ještě těžšímu následku, a to těžké újmě na zdraví či smrti více osob, trestáme pachatele dle odstavce 4. odnětím svobody na tři léta až deset let, případně i trestem zákazu činnosti či propadnutím věci.

Protože § 180 chrání též zájem společnosti na ochraně života a zdraví lidí, je vyloučen jednočinný souběh s trestnými činy ublížení na zdraví podle § 223 a § 224. Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201, o kterém bude pojednáno dále, je k trestnému činu obecného ohrožení podle § 180 subsidiárním ustanovením.

### **3.5.1 Článek 223-1 CP – rizika způsobená jinému (či jiným)**

Tento článek se skládá z jediného odstavce, který stanoví, že kdo přímo vystaví jiného (či jiné) bezprostřednímu nebezpečí smrti či zranění takové povahy, které má za následek zmrzačení nebo trvalé postižení, tím že zjevně vědomě poruší zvláštní povinnost bezpečnosti či opatrnosti vyplývající ze zákona či nařízení, bude potrestán jedním rokem vězení a pokutou 15 000,- euro. Tento článek budeme aplikovat nejen na trestné činy v dopravě, ale například i pro oblast bezpečnosti práce.

Formulace tohoto ustanovení ponechává velký prostor pro posouzení ze strany soudců. Často bude obtížné dokázat, že jiná osoba byla vystavena riziku takové intenzity a že toto riziko bylo přímé a bezprostřední. Toto je třeba posuzovat ve vztahu k okolnostem konkrétního případu. Uveďme si alespoň dva příklady: samotný fakt, že pachatel jel rychlostí 224 km/h v místě, kde maximální povolená rychlost byla 130 km/h, ještě nevystavuje jiné bezprostřednímu nebezpečí tak, jak ho předvídá článek 223-1, pokud v té době byl plynulý provoz, dobré atmosférické podmínky, dobrá viditelnost a suchá vozovka (Douai, 26 oct. 1994). Naproti tomu se bude jednat o takové riziko, pokud řidič jede v noci městem rychlostí 180 km/h a kličkuje mezi vozidly (Paris, 20<sup>e</sup> chambre, 27 oct. 1995).<sup>21</sup> Soudy sankcionují buď více či méně závažná porušení několika povinností současně anebo i porušení jen jedné povinnosti, ale velmi závažné.

<sup>21</sup>Srovnej: Véron, Michel : Droit pénal spécial. 11e édition. Paris: Sirey 2006, chapitre 3

A nyní k výrazu „zjevně vědomé porušení“, o kterém jsem se zmínila již výše v souvislosti s přitěžující okolností u přečinů neúmyslného zabití a neúmyslných zásahů do integrity osobnosti. Francouzským soudům chvíli trvalo, než našli v této věci společnou řeč. Nakonec judikovala trestní komora kasačního soudu, která potvrdila, že se jedná o trestný čin úmyslný. Ale je třeba dodat, že tento úmysl se týká pouze pachatelovy vůle porušit zvláštní povinnost, aniž by chtěl způsobit škodlivý následek anebo si byl vědom toho, že jeho jednání s jistotou takový následek vyvolá. Jedná se o úmysl eventuální.<sup>22</sup>

Článek 223-1 na rozdíl od našeho § 180 nepočítá se vznikem následků tam uvedených, trestné je zde pouhé riziko. Pokud pachatel takovým jednáním již způsobí následky, budeme věc v oblasti dopravy posuzovat podle článků 221-6-1, 222-19-1 a 222-20-1 a přičteme přitěžující okolnost podle odstavce 2. bodu 1. Pokud by však pachatel způsobil svým činem jen velmi lehká zranění, která by si nevyžádala pracovní neschopnost, nebrání to samozřejmě postihu podle čl. 223-1 CP.

Kromě výše zmíněných hlavních trestů můžeme pachatele tohoto přečinu postihnout i tresty doplňujícími dle článku 223-18 CP. V oblasti dopravy budou připadat v úvahu stejné tresty, které bylo možno uložit pachateli neúmyslného zabití s tím rozdílem, že pozastavení výkonu řídičského oprávnění může být nejvýše pětileté a rovněž nejvýše pětiletý může být zákaz požádat o vydání nového řídičského oprávnění v případě jeho zrušení. Pachateli také hrozí doplňující trest vyvěšení či rozšíření rozhodnutí (čl. 223-20 CP).

Ještě je třeba učinit krátkou poznámku o trestní odpovědnosti právnických osob, které mohou být trestány za tento přečin podle čl. 223-2 CP. Hrozí jim například až pětinasobná pokuta než osobám fyzickým a dále některé tresty doplňující. Odpovědnost právnických osob za tento přečin se však uplatní především v oblasti bezpečnosti práce.

### **3.6 § 201 trestního zákona – ohrožení pod vlivem návykové látky**

Skutková podstata tohoto trestného činu byla zákonem č. 411/2005 Sb. s účinností od 1. 7. 2006 podstatným způsobem novelizována. První velkou změnou je to, že trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky byl dříve trestným činem úmyslným, nyní postačí nedbalost.

<sup>22</sup>Srovnej: Pradel, Jean, Danti-Juan, Michel: Manuel de droit pénal spécial. 2e édition. Paris: Éditions Cujas, 2001, p. 128-136

Dále byl tento paragraf rozšířen na dva odstavce. K naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu dříve jen samotná činnost pod vlivem návykové látky ve stavu vylučujícím způsobilost nestačila. Zákonodárce stanovil další podmínky, z nichž alespoň jednu bylo třeba splnit, aby například opilec za volantem mohl být uznán vinným tímto trestným činem, a nikoliv postižen pouze v přestupkovém řízení. Tyto podmínky jsou nyní obdobně zakotveny ve druhém odstavci a podmiňují použití přísnější trestní sazby.

A jaké je tedy nové znění prvního odstavce? „Kdo, byť i z nedbalosti, vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.“ To znamená nyní již samotným výkonem určité činnosti (v našem případě řízením vozidla) ve stavu vylučujícím způsobilost se pachatel dopouští trestného činu.

Pro konání podle odstavce 2. je trestní sazba podstatně zpřísněna, pachatel který naplní jednu ze čtyř níže uvedených podmínek, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti. Dále se nabízí možnost uložení obecně prospěšných prací (a to pro jednání jak podle odstavce prvního i druhého), peněžitého trestu a propadnutí věci. První podmínkou pro zpřísněný postih je podmínka zpětnosti a týká se pachatele, který za takový čin byl v posledních dvou letech před spácháním dalšího trestného činu podle § 201 TrZ odsouzen nebo z výkonu trestu za takový trestný čin propuštěn. Jedná se vlastně o speciální recidivu pro stejnou trestnou činnost. I další zákonná podmínka míří do minulosti a stejně jako v případě předchozím je ohraničena dobou dvou let. Vztahuje se na toho, kdo v této době byl za obdobný čin spáchaný pod vlivem návykové látky postižen (například v řízení přestupkovém). Ve třetí podmínce prolomil zákonodárce linii pouhého ohrožení zákonem chráněného zájmu a k naplnění trestného činu podle § 201 odst. 2 písm. c TrZ požaduje vznik škodlivého následku spočívajícího ve způsobení havárie, dopravní nebo jiné nehody, ublížení na zdraví jinému nebo větší škody na cizím majetku nebo jiného závažného následku. A dostáváme se ke čtvrté podmínce. Pokud pachatel vykonává zaměstnání nebo jinou činnost, při které je vliv návykové látky zvláště nebezpečný, zejména při hromadné přepravě osob, budeme kvalifikovat podle § 201 odst. 2 písm. d TrZ.<sup>23</sup>

<sup>23</sup>Srovnej: Stuchlík, Tomáš: Doprava a trestní zákon. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 2, s. 7-12.

I v tomto případě, stejně jako v případě skutkové podstaty trestného činu obecného ohrožení dle § 180 TrZ, stačí k naplnění skutkové podstaty toliko ohrožení zákonem chráněného zájmu. Na rozdíl od § 180 TrZ však nebezpečí ohrožení tohoto zájmu nemusí konkrétně a bezprostředně hrozit. Stačí ještě vzdálená možnost poruchy daná již tím, že pachatel ve stavu nezpůsobilém vykonal určitou činnost.<sup>24</sup>

Pojem návyková látka vysvětluje § 89 odst. 10 TrZ. Návykovou látkou, kterou bývá řidič nejčastěji ovlivněn, je alkohol. Může se ale jednat i o omamné či psychotropní látky nebo ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti.

Stav vylučující způsobilost je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat. Nevyžaduje se takový stav, kdy pachatel upadá do bezvědomí, nebo není schopen komunikace, ale postačí takové ovlivnění fyzických a psychických schopností návykovou látkou, které vylučuje způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl být ohrožen život nebo zdraví lidí nebo způsobena značná škoda na majetku. Podle poznatků lékařské vědy není žádný, tedy ani nadprůměrně disponovaný řidič motorového vozidla schopen bezpečně řídit, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nejméně 1,00 g/kg (1 promile). V případech, kdy bylo u řidiče zjištěno, že měl v době řízení menší množství alkoholu v krvi než 1 promile, je vždy nutno prokázat, že jeho schopnost řídit motorové vozidlo byla skutečně snížena v rozsahu, jaký předpokládá ustanovení § 201. U jiných návykových látek než alkoholu je třeba zjišťovat konkrétní stav ovlivnění takovou látkou a porovnat ho s ustáleným posuzováním stavu vylučujícím způsobilost, který byl přivozen alkoholem, zpravidla za pomoci znalce.<sup>25</sup>

Se zmíněnou novelou souhlasím, i když bezesporu podstatným způsobem zatížila orgány činné v trestním řízení. Pokud si někdo dá před jízdou skleničku, bude i nadále postižen pouze v přestupkovém řízení. Postih za tento trestný čin se týká jen nezodpovědných řidičů, kteří se před jízdou uvedou do stavu vylučujícího způsobilost (viz. výše). Řízení v tomto stavu je skutečným hazardem se životem nejen svým, ale i všech ostatních účastníků silničního provozu.

<sup>24</sup>Srovnej: Stuchlík, Tomáš: Doprava a trestní zákon. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 2, s. 7-12.

<sup>25</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Půry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 1200 - 1207

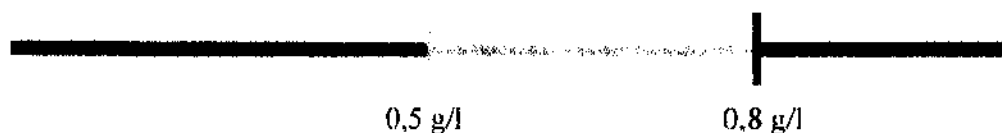
Většina států Evropské unie má pro hladinu alkoholu v krvi stanovenou toleranci, a to až do 0,8 promile (takto vysoká tolerance je od 1. ledna 2008 již jen ve dvou členských státech, a to ve Velké Británii a Irsku<sup>26</sup>). Naproti tomu právní úprava České republiky vychází z principu nulové tolerance. Pro tuto úpravu svědčí opakované testy potvrzující pravděpodobnost dopravní nehody při hladině alkoholu v krvi 0,8 promile až sedmkrát vyšší než u střízlivého řidiče.<sup>27</sup> A tato pravděpodobnost stoupá s přibývajícím množstvím alkoholu v krvi.

### 3.6.1 Článek L. 234-1 a L. 234-8 C. route – řízení pod vlivem alkoholu

Ve Francii, zemi vína, je povoleno řídit vůz pod vlivem alkoholu, pokud jeho hladina dosahuje v krvi méně než 0,5 g/l nebo v dechu méně než 0,25 mg/l. U řidičů hromadné dopravy leží tento práh níže, mohou usednout za volant, pokud koncentrace alkoholu je u nich nižší než 0,2 g/l v krvi nebo 0,1 mg/l v dechu. Pokud bude řidiči naměřena tato či vyšší koncentrace alkoholu, bude postižen pro přestupek 4. třídy (čl. R. 234-1 C.route – nařizovací část), ale pokud hranice je rovna či přesáhne 0,8 g/l v krvi či 0,4 mg/l v dechu, bude se již jednat o přečin (čl. L. 234-1 C.route – legislativní část).

Jak to tedy bude vypadat u běžného řidiče?

$0 < \text{povoleno} < 0,5 \leq \text{přestupek 4. třídy} < 0,8 \leq \text{delikt}$



(číselný údaj udává koncentraci alkoholu v krvi v g/l)

<sup>26</sup>Srovnej: *Ministerstvo vnitra : Zpravodajství* [online]. c2005 [cit. 2008-04-28]. Dostupný z WWW: <[http://www.mvcr.cz/zpravy/2008/opk0116k\\_alkohol.html](http://www.mvcr.cz/zpravy/2008/opk0116k_alkohol.html)>.

<sup>27</sup>Štablová, Renata, Brejcha, Břetislav a kol.: *Návykové látky a současnost*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, s. 93

Pro lepší představu o tom, kolik alkoholu vlastně můžete ve Francii vypít, než usednete za volant, uvádím následující informace. 12,5 cl deseti až dvanáctiprocentního vína (un ballon), 25 cl pětiprocentního piva (un demi) či 3 cl čtyřicetiprocentního destilovaného alkoholu obsahují přibližně 10 g čistého alkoholu. Toto jsou standardní porce, které dostanete, pokud si objednáte ve francouzském baru. Každá taková sklenka či „panák“ zvýší hladinu alkoholu v krvi o 0,2 až 0,25 gramů na litr krve, u některých osob – například velmi štíhlých či starších lidí – však může dojít k nárůstu až o 0,3 gramů na litr. Průměrný Francouz si tedy může bez starostí dát před jízdou 2 sklenky či „panáky“ - tj. asi 2,5 dcl vína, 0,5 l piva či 6 cl destilovaného alkoholu. Pokud tuto dávku překročí o jednu „francouzskou sklenku“, bude se jednat o přestupek. Pokud si dá 4 až 5 francouzských skleniček či panáků – v závislosti na konstituci každého jedince - půjde již o přečin.<sup>28</sup> V případě, že se v baru trochu zapomenete, je tedy velice snadné dostat se do rozporu se zákonem. Hranice mezi tím, co je povoleno, přestupkem a přečinem je skutečně velmi tenká.

V legislativní části francouzského silničního zákoníku nalezneme kapitolu nazvanou „řízení pod vlivem alkoholu“. Inkriminovány jsou zde tři typy jednání:

1. již výše zmíněné řízení vozidla pod vlivem alkoholu, jehož koncentrace v krvi dosáhne či přesáhne 0,8 g/l (nebo v dechu 0,4 mg/l) (čl. L. 234-1 odstavec 1 C.route)
2. řízení vozidla ve stavu zjevné opilosti (čl. L. 234-1 odstavec 2 C.route)
3. odmítnutí podrobit se kontrolám ke zjištění koncentrace alkoholu dle čl. L. 234-4 až L. 234-6 a L. 234-9 (čl.L.234-8 C.route)

Vedle řidiče může být z těchto přečinů obviněna i osoba doprovázející „řidiče-žáka“ (l'accompagnateur d'un élève conducteur).

Ve všech těchto případech hrozí stejné tresty. Jedná se o trest vězení v délce dvou let a pokutu 4 500,- euro. Dále je možno uložit tyto tresty doplňující (čl. L. 234-2 a L. 234-8 C.route):

- ◆ pozastavení řidičského oprávnění nejvýše na tři roky

<sup>28</sup> Sécurité routière : Les règles de conduite, les sanctions [online]. c2003 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <http://www.securiteroutiere.equipement.gouv.fr/infos-ref/regles/-alcool-au-volant.html>

- ◆ zrušení řidičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového po dobu nejvýše tří let
- ◆ uložení obecně prospěšných prací
- ◆ uložení denní pokuty (jours-amende)
- ◆ zákaz řídit určitá pozemní motorová vozidla, zahrnující v to i taková vozidla, pro jejichž řízení není běžně řidičské oprávnění požadováno, a to maximálně na pět let
- ◆ povinnost absolvovat na své náklady školení o silniční bezpečnosti
- ◆ v případě recidivy imobilizace vozidla, kterým byl trestný čin spáchán, pokud je odsouzený jeho majitelem, a to nejvýše na dobu jednoho roku (čl. L. 234-12 C.route)
- ◆ v případě recidivy zabavení vozidla za stejných podmínek, ale na trvalo (čl. L. 234-12 C.route)

### **3.6.2 Článek L. 235-1 a L. 235-3 C.route – řízení pod vlivem látek či rostlin klasifikovaných jako omamné**

V legislativní části francouzského silničního zákoníku se nachází kapitola s tímto názvem, kde jsou inkriminovány tři typy jednání:

1. řízení vozidla či doprovázení řidiče – žáka osobou, u které se na základě analýzy krve prokáže, že užila látky či rostliny klasifikované jako omamné (čl. L. 235-1 odst.1 C.route)
2. jednání popsané v bodě 1 v případě, že se osoba nacházela současně pod vlivem alkoholu, jehož koncentrace v krvi dosáhla či přesáhla hranice stanovené v legislativní či nařizovací části silničního zákoníku (čl. L. 235-1 odst.2 C.route)
3. odmítnutí podrobit se kontrole ke zjištění ovlivnění omamnými látkami dle čl. L. 235-2 řidičem či osobou doprovázející řidiče - žáka ( čl. L. 235-3)

Pro jednání popsané v bodě 1 a 3 se uplatní v podstatě stejné tresty jako v případě řízení pod vlivem alkoholu. Pro případ popsaný v bodě 2, tedy při řízení pod vlivem alkoholu i omamných látek, je možno uložit přísnější tresty základní, a to vězení v délce tří let a pokutu ve výši 9 000,- euro. Ve všech třech případech pak je navíc možno uložit doplňující trest spočívající v povinnosti absolvovat na své náklady školení o nebezpečích při užívání omamných látek.

V případě tohoto přečinu není podstatné, jaké množství omamných látek osoba užila.<sup>29</sup>

### 3.7 § 180d trestního zákona – řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění

Ke skutkové podstatě tohoto trestného činu se ve vztahu k mé rigorózní práci váží hned dvě prvenství – jedná se o první úmyslný trestný čin dle českého práva, který popisují. Úmysl se musí vztahovat ke všem zákonným znakům a postačí úmysl eventuální. Dále se dostáváme k první skutkové podstatě zformulované speciálně pro oblast dopravy.

Tento paragraf byl do trestního zákona zaveden výše zmíněnou novelou provedenou zákonem č. 411/2005 Sb. s účinností od 1. 7. 2006. Byl zařazen mezi trestné činy obecně nebezpečné, a proto, ačkoli to z jeho díkce nevyplývá, lze dovést, že jde o jednání, které má obecně nebezpečnou povahu, avšak na rozdíl od obecného nebezpečí ve smyslu § 179 a § 180 je charakterizováno tím, že nebezpečí chráněným zájmům nemusí konkrétně a bezprostředně hrozit, řidič například může řízení motorového vozidla dobře ovládat. Postačí tedy i jen vzdálená možnost poruchy. Trestný čin podle § 180d je spáchán již samotným provedením zakázaného jednání, tj. řízením motorového vozidla osobou, která není držitelem příslušného řidičského oprávnění podle zvláštního zákona.

Příkláním se k názoru, že zde jde o přepínání trestní represe a snahu postihovat typická přestupková jednání jako trestné činy.<sup>30</sup> Podobně se k této věci vyjádřili i na Okresním státním zastupitelství v Hradci Králové. S trochou nadsázky „od zavedení tohoto paragrafu nedělají téměř nic jiného.“ Tato slova potvrzují i statistiky. V roce 2007 bylo za tento trestný čin odsouzeno 8 242 osob, přičemž celkově bylo v tomto roce odsouzeno 75 728 osob.<sup>31</sup> Svůj názor jsem však ochotna změnit, pokud by se ukázalo, že zavedení této skutkové podstaty významněji přispělo k ukázněnosti na silnicích. Pak by toto obrovské zatížení justice mělo smysl.

<sup>29</sup> Srovnej: Sécurité routière : Les règles de conduite, les sanctions [online]. c2003 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.securiteroutiere.equipement.gouv.fr/infos-ref/regles/la-drogue-au-volant.html>>.

<sup>30</sup> Srovnej: Šámal, Pavel, Pury, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: Dodatek ke komentáři. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 210 - 214

<sup>31</sup> Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Soudní statistiky [online]. [cit. 2008-05-22]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=399&d=35355>>.



Pachatel tohoto trestného činu může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti. Alternativou jsou i obecně prospěšné práce a propadnutí věci.

### **3.7.1 Článek L. 221-2 C. route – řízení vozidla bez řidičského oprávnění**

Tento trestný čin je téměř shodně zakotven i ve francouzském silničním zákoníku. Pachatele je stejně jako u nás možno potrestat až jedním rokem vězení. Dále hrozí pokuta 15 000,- euro a tresty doplňující, které jsou stanoveny v odstavci druhém téhož článku (ve zkratce se jedná o obecně prospěšné práce, denní pokutu, nejvýše pětiletý zákaz řídit určitá pozemní motorová vozidla, školení o silniční bezpečnosti, zabavení vozidla, imobilizace vozidla za podmínek stanovených v čl. L. 325-1 až L. 325-3 C.route).

### **3.8 § 171 odst. 1 písm. c trestního zákona – maření výkonu úředního rozhodnutí**

„Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu tím, že vykonává činnost, která mu byla zakázána, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo peněžitým trestem.“

Je poněkud zvláštní, že za takové jednání hrozí pachateli poloviční trest odnětí svobody nežli v případě řízení vozidla bez řidičského oprávnění. Pokud si představíme možnou situaci, kdy pachatel nejprve naplnil skutkovou podstatu trestného činu podle § 180d TrZ, soud mu za toto jednání uložil např. několikaletý trest zákazu činnosti, a pachatel i přes tento zákaz opět usedl za volant, bylo by logické, aby mu v tomto případě hrozil i přísnější postih. Paradoxně tomu tak není. Takový pachatel však může být postižen pro trestný čin podle § 180d v jednočinném souběhu s trestným činem podle § 171 odst. 1 písm. c TrZ. V každém případě bych byla pro zpřísnění trestní sazby za tento trestný čin.

#### **3.8.1 L. 224-16 C. route – „řízení vozidla přes zákaz“**

Tento přečin opět nalezneme ve francouzském silničním zákoníku. Dopustí se ho každá osoba, která - přes oznámení rozhodnutí vyslovující pozastavení, zadržení, zrušení nebo zákaz obdržet řidičský průkaz - řídí motorové vozidlo, pro jehož řízení je příslušný řidičský průkaz nezbytný.

Hlavní tresty, které pachateli hrozí, jsou vězení v délce až dvou let a pokuta 4 500.- euro. Dále hrozí opět podobné tresty doplňující (pozastavení řidičského oprávnění nejvýše na tři roky, obecně prospěšné práce, denní pokuta, nejvýše pětiletý zákaz řídit určitá pozemní motorová vozidla, školení o silniční bezpečnosti, zabavení vozidla, imobilizace vozidla za podmínek stanovených v čl. L. 325-1 až L. 325-3 C.route). Pokud se osoba dopustila tohoto přečinu poté, co bylo rozhodnuto o pozastavení či zadržení řidičského průkazu, hrozí jí i trest zrušení řidičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového po dobu nejvýše tří let.

### 3.9 Tabulka č.2

<i>České právo</i>			<i>Francouzské právo</i>			
<i>§</i>	<i>odst.</i>	<i>Aplikovatelný trest</i>	<i>článek</i>	<i>odst.</i>	<i>Aplikovatelný trest</i>	
180	1	1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce	223-1		1 rok, 15 000,- €, doplňující tresty	
	2	3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce				
	3	1 rok -5 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce				
	4	3 roky – 10 let, zákaz činnosti, propadnutí věci				
201	1	1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce	L. 234-1	1	2 roky, 4 500,- €, doplňující tresty	
	2	6 měsíců-3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce		2	2 roky, 4 500,- €, doplňující tresty	
					2 roky, 4 500,- €, doplňující tresty	
				L. 234-8		2 roky, 4 500,- €, doplňující tresty
				L. 235-1	1	2 roky, 4 500,- €, doplňující tresty
					2	3 roky, 9 000,- €, doplňující tresty
			L. 235-3		2 roky, 4 500,- €, doplňující tresty	

§ 180 d		1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce	L. 221-2	1 rok, 15 000,- €, doplňující tresty
§ 171	1, písm . c	6 měsíců, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce	L. 224-16	2 roky, 4 500 €, doplňující tresty

Jak je vidět, základní trestní sazby dle našeho a francouzského práva jsou v případě těchto trestných činů velmi podobné. Opět platí to, co již bylo řečeno výše, a to že francouzský soudce má na výběr z mnohem pestřejší palety trestů doplňujících a tím pádem i mnohem větší možnost individualizace trestu.

### 3.10 Příklad z praxe

#### 3.10.1 Kauza č. 4 - § 201 v jednočinném souběhu s § 224 odst. 1, 2 TrZ

Tento případ budu prezentovat ve zjednodušené podobě, a to z toho důvodu, že pachatel byl „velmi aktivní“, byl totiž současně stíhán a odsouzen pro trestný čin krádeže a neoprávněné užívání cizí věci, tohoto jednání se navíc dopustil v době, kdy mu byl podmíněně odložen výkon trestu odnětí svobody, ke kterému byl odsouzen za trestný čin loupeže. Proto tento případ nebudu zmiňovat ani v následující kapitole o trestech, protože pachateli byl uložen souhrnný trest, a tudíž z výše trestu nelze usuzovat na rozhodovací praxi soudů v oblasti trestných činů v dopravě.

Mimo jiné byl tedy pachatel obviněn, že v době, kdy měl po předchozím požití alkoholických nápojů v krvi nejméně 1,32 g/kg alkoholu, jako řidič osobního motorového vozidla (vůz 1), v místě, kde je to vodorovným i svislým dopravním značením zakázáno, začal předjíždět nákladní vozidlo (vůz 2), přičemž předjíždění nezvládl a s tímto vozidlem se bočně střetl a dále se čelně střetl s protijedoucím vozidlem (vůz 3). Následkem toho další účastník silničního provozu utrpěl těžkou újmu na zdraví a byl omezen na obvyklém způsobu života po dobu delší než dva měsíce a další tři účastníci utrpěli méně závažná zranění. Pachatel vypověděl, že si vůbec nevybavuje, že by měl nějakou dopravní nehodu, dozvěděl se

o ní až od Policie České republiky po propuštění z protialkoholní záchytné stanice. Je skutečně s podivem, že při této dopravní nehodě nedošlo k ještě těžším následkům.

Pachatel tímto jednáním naplnil skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 201 písm. d) TrZ (je třeba upozornit, že k nehodě došlo ještě před novelizací § 201 TrZ) a dále skutkovou podstatu trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 224 odst. 1, 2 TrZ.<sup>32</sup> Jde o jednočinný souběh nestejnorodý, to znamená, že pachatel jedním skutkem spáchal více trestných činů různých skutkových podstat. Ukládání úhrnného trestu při souběhu trestných činů upravuje § 35 odst. 1 TrZ. Stejně jako ve francouzském právu, i u nás se uplatňuje především zásada absorbční, to znamená, že úhrnný trest se ukládá podle toho ustanovení, které se vztahuje na trestný čin nejpřísněji trestný. Dále soud může vedle trestu přípustného podle nejpřísnějšího ustanovení uložit i jiný druh trestu, pokud je jeho uložení odůvodněno některým z ostatních souzených trestných činů (prvek zásady kumulační). K okolnosti, že pachatel spáchal více trestných činů, se podle § 34 písm. k přihlídně jako k okolnosti přitěžující (prvek zásady asperační).<sup>33</sup>

Pachateli tedy hrozil trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců až 5 let nebo peněžitý trest. Dále bylo možno uložit trest zákazu činnosti a eventuelně i obecně prospěšné práce.

Dle francouzského práva bychom tento trestný čin tentokrát kvalifikovali podle stejného článku ve vztahu ke všem 4 obětem, budeme-li uvažovat, že všem byla způsobena úplná pracovní neschopnost kratší než 3 měsíce (i oběti, jejíž újma na zdraví byla naším znalcem kvalifikována jako těžká, byla způsobena pracovní neschopnost jen o něco delší než 2 měsíce). Jedná se o čl. 222-20-1 CP inkriminující neúmyslný zásah do integrity osobnosti způsobený řidičem pozemního motorového vozidla s následkem úplné pracovní neschopnosti kratší než 3 měsíce. Nebudeme však aplikovat článek L. 234-1 C.route o řízení pod vlivem alkoholu, namísto toho přičteme přitěžující okolnost dle odstavce 2. bodu 2. článku 222-20-1 CP, která přímo stanoví zvýšení trestní sazby pro případ, že pachatel řídil pod vlivem alkoholu, jehož koncentrace v krvi dosáhla či přesáhla hranice stanovené v legislativní či nařizovací části silničního zákoníku. Pachateli by tedy hrozil trest vězení v délce až 3 let a pokuta do výše 45 000,- euro a dále tresty doplňující dle čl. 222-44 a 222-46 CP.

<sup>32</sup> Z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 1.2.2006, sp.zn. 3 T 149/2005

<sup>33</sup>Srovnej: Novotný, Oto, Dolenský, Adolf, Jelínek, Jiří, Vanduchová, Marie : Trestní právo hmotné – 1. Obecná část. 4. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 245–247 a 348-354

### 3.11 § 208 trestního zákona – neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku

„Trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 208 TrZ se může dopustit pouze řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného. Při posuzování skutkové podstaty tohoto trestného činu je zcela nerozhodné, zda se jedná o řidiče, který dopravní nehodu zavinil nebo nikoliv. Podstatné je, že na dopravní nehodě měl účast. Na druhé straně však nelze zamlčet, že pouhá přítomnost na místě dopravní nehody není účastí na ní. Na takovou situaci se pak vztahuje trestný čin neposkytnutí pomoci podle ustanovení § 207 TrZ...“<sup>34</sup>

Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl, postačí i úmysl eventuální. Řidičem dopravního prostředku se rozumí řidič každého dopravního prostředku, nejen řidič motorového vozidla. Dopravním prostředkem může být například i jízdní kolo, povoz tažený koňmi, ale může se jednat i o dopravní prostředky mimo silniční dopravu - například o lokomotivu.

Potřebnou pomocí se rozumí taková pomoc, která je potřebná k ochraně života a zdraví poškozené osoby. Podle okolností případu může záležet i v přivolání sanitního vozu nebo policisty.

Trestný čin je dokonán již tím, že řidič neposkytne potřebnou pomoc. Není rozhodné, jaké důsledky mělo nesplnění této povinnosti pro postiženou osobu, ani zda pomoc mohl poskytnout někdo jiný. O dokonání trestného činu nejde, jestliže poškozený nebyl vůbec poraněn nebo byl-li okamžitě mrtev. Jestliže však řidič dopravního prostředku úmyslně ujel, aniž by se přesvědčil, v jakém stavu se poškozený nachází, dopustí se zpravidla pokusu tohoto trestného činu.

Pokud pachatel zavinil dopravní nehodu, při které došlo z nedbalosti k ublížení na zdraví, těžké újmě na zdraví nebo smrti, a poté ujel z místa nehody, aniž by poskytl potřebnou

<sup>34</sup>Stuchlík, Tomáš: Doprava a trestní zákon. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 2, s. 7-12.

pomoc. bude trestný podle ustanovení § 223 či 224 v reálném souběhu s ustanovením § 208. Jedná se totiž o dva samostatné skutky.<sup>35</sup>

Pachatel může být potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti, dále peněžitým trestem či uložením obecně prospěšných prací.

### 3.11.1 Článek 223-6 odstavec 2 – neposkytnutí pomoci

Ve francouzském právu, na rozdíl od českého, není v tomto případě specifická úprava pro oblast dopravy. Skutkovou podstatu tohoto přečinu naplní ten, kdo vědomě neposkytne pomoc osobě v nebezpečí, a to buď svým osobním jednáním nebo přivoláním pomoci, ačkoli tak mohl učinit bez nebezpečí pro sebe či jiného. Pachateli hrozí trest vězení v délce až pět let a pokuta 75 000,- euro. Dále dle čl. 223-16 CP hrozí doplňující trest zákazu výkonu práv občanských a rodinných (droits civiques, civils et de famille) tak, jak je upraven v čl. 131-26 CP. Ještě je třeba zmínit, že za jednání podle tohoto článku může být postižena i právnická osoba, v oblasti dopravy se s tím však pravděpodobně nesetkáme.

Ačkoli zákonodárce přímo v ustanovení dává na výběr mezi osobním jednáním a přivoláním pomoci, judikatura dává jednoznačně přednost osobnímu jednání. „Osobní jednání musí být pravidlem a přivolání pomoci výjimkou. Posledně zmíněná možnost může být využita pouze pokud je zde vážné nebezpečí či riziko pro osobu, která byla přivolána k poskytnutí pomoci, anebo v případě, kdy účinná pomoc může být poskytnuta pouze odborníkem.“ (Trib. Corr., Bayeux, 22 juin 1954: D.1954. 603).

Nebezpečím se rozumí takový stav či kritická situace, v důsledku které hrozí osobě v nebezpečí vážné následky, tj. buď ztráta života anebo vážná tělesná újma. (Trib.Corr., Rouen, 9 juill. 1975: D.1976. 531, note Roujou de Boubée).<sup>36</sup> Nebezpečí, kterému je osoba vystavena, musí být reálné (tedy nikoli pouze eventuální, hypotetické) a bezprostřední. Příčina tohoto nebezpečí není podstatná, může se jednat o nehodu, živelnou událost, deliktní jednání jiné osoby...<sup>37</sup>

<sup>35</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Půry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 1239 - 1242

<sup>36</sup>Srovnej: Mayaud, Yves, Allain, Emmanuelle: Code pénal. 104e édition. Paris: Dalloz, 2007, s. 428-439

<sup>37</sup>Srovnej: Pradel, Jean, Danti-Juan, Michel: Droit pénal spécial. 1re édition. Paris: Éditions Cujas, 1995, s. 136-146

### 3.11.2 Článek 434-10 – „přečin útěku“ (délit de fuite)

Pro tento trestný čin bude stíhán řidič dopravního prostředku či přístroje (engin) pozemního, říčního či námořního, který, ačkoli ví, že právě zapříčinil či vyvolal nehodu, nezastaví a pokouší se takto uniknout odpovědnosti trestní či občanské, která by mu mohla hrozit. Za tento přečin je možno pachateli uložit trest vězení v délce až dvou let a pokutu 30 000,- euro. Dále mu hrozí doplňující trest pozastavení výkonu řidičského oprávnění nejvýše na pět let (článek 434-45 CP) a doplňující tresty dle čl. L. 231-2 C. route. Jedná se o:

- ◆ zrušení řidičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového po dobu nejvýše tří let
- ◆ uložení obecně prospěšných prací
- ◆ uložení denní pokuty (jours-amende)
- ◆ zákaz řídit určitá pozemní motorová vozidla, zahrnující v to i taková vozidla, pro jejichž řízení není běžně řidičské oprávnění požadováno, a to maximálně na pět let
- ◆ povinnost absolvovat na své náklady školení o silniční bezpečnosti
- ◆ zabavení vozidla, kterým byl trestný čin spáchán, pokud je odsouzený jeho majitelem

Podle tohoto ustanovení budeme stíhat pachatele nejen v případě, kde byla způsobena újma osobám, ale i v případě, kde došlo pouze ke škodě majetkové. K naplnění skutkové podstaty postačí, že se řidič pokoušel uniknout možné trestní či civilní odpovědnosti, není třeba, aby tato odpovědnost byla založena.

Souběh kvalifikací „přečinu útěku“ a neposkytnutí pomoci je možný, protože tyto trestné činy mají odlišné základní prvky. (Rennes, 20 déc. 1948; D. 1949. 230.) Navíc tato ustanovení chrání různé zájmy společnosti. V případě neposkytnutí pomoci je narušen zájem na ochraně osobnosti, kdežto v případě „přečinu útěku“ je narušen zájem na výkonu spravedlnosti, což vyplývá již z jejich zařazení na různých místech francouzského trestního zákoníku.<sup>38</sup>

Pokud bude pachatel shledán vinným přečiny dle článků 221-6-1 (neúmyslné zabití), 222-19-1 (neúmyslný zásah do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti delší než tři měsíce) anebo 222-20-1 (neúmyslný zásah do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti kratší či rovné třem měsícům) a současně se dopustil výše

<sup>38</sup> Srovnej: Mayaud, Yves, Allain, Emmanuelle: Code pénal. 104e édition. Paris: Dalloz, 2007, s. 898 - 903



popsaného jednání, nebudeme ho stíhat pro „přechin útěku“, ale přičteme přitěžující okolnost dle odstavce 2., bodu 6. zmíněných článků.

### 3.12 Tabulka č. 3

České právo			Francouzské právo		
§	odst.	Aplíkovatelný trest	článek	odst.	Aplíkovatelný trest
208		3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, obecně prospěšné práce	223-6	2	5 let, 75 000.- €, doplňující trest
			434-10		2 roky, 30 000.- €, doplňující tresty

Upozorňuji, že ve francouzském právním řádu nalezneme ještě další skutkové podstaty trestných činů v dopravě. Jde například o přečin „nesplnění povinnosti pojištění“ (čl. L.324-2 C.route), „neuposlechnutí výzvy“ (čl. L.233-1 C.route a následující), „recidiva překročení nejvyšší povolené rychlosti o 50 a více km/h“ ( čl. L.413-1 C.route) a některé další.

Dostali jsme se na konec kapitoly, která již leccos napověděla o francouzském právu. Jistě jste si povšimli zejména toho, jak dopodrobna jsou oproti našemu právu rozpracovány skutkové podstaty. Detailnost, komplikovanost a dle mého názoru i značná neuspořádanost prostupuje nejen celý francouzský trestní zákoník a zákoník silniční, ale i celý francouzský právní řád.

## 4 Tresty ukládané za trestné činy v dopravě

Hned na úvod této kapitoly je třeba poznamenat, že pachatelé trestných činů v dopravě jsou naprosto specifickou skupinou pachatelů. Vyplývá to již z faktu, že velká část trestných činů v dopravě je z hlediska zavinění nedbalostní povahy. Můžete téměř s jistotou tvrdit, že se nikdy nedopustíte vraždy, loupeže či únosu, nemůžete však vyloučit, že se třeba hned zítra nestanete pachatelem některého z nedbalostních trestných činů v dopravě. I u zodpovědného a zkušeného řidiče někdy stačí chvilková nepozornost a neštěstí může být na světě. Jsme jenom lidé a lidé dělají chyby, pokud držíte v ruce volant, může vaše chyba mít i

velmi tragické následky. Pachatelé trestných činů v dopravě se však mohou stát nejen řidiči motorových vozidel, ale prakticky každý účastník zejména silničního provozu (chodci, cyklisté), tedy prakticky celá populace. Z největší části jsou tito pachatelé normálně sociálně integrovanými jedinci bez psychických, fyzických či jiných deviací, jejich jednání není motivováno ziskovostí, pomstou nebo jinými zavrženíhodnými pohnutkami.<sup>39</sup> Dalším důležitým faktem je to, že se ve značném množství případů jedná o prvopachatele.

Právě z těchto důvodů se pro postih pachatelů trestných činů v dopravě hodí ve zvýšené míře aplikace tzv. alternativních trestů. V současné době neexistuje jednotná definice tohoto pojmu, tradičně se pod pojmem alternativní tresty chápou takové druhy trestů, které ačkoliv nejsou spojeny s odnětím osobní svobody pachatele, zaručují naplnění účelu trestu stejně, jako kdyby byl na odsouzeném vykonáván klasický trest odnětí svobody. V širším pojetí jsou do pojmu alternativní tresty zařazovány i takové sankce či opatření, které neeliminují zcela ztrátu svobody, a alternativy trestního řízení v podobě různých forem odklonu. Naopak užší pojetí rozumí alternativním trestem jakýkoli trest nespojený s odnětím svobody, který se uplatní tehdy, má-li být uložen trest odnětí svobody, avšak vzhledem k osobě pachatele a okolnostem případu lze účelu trestu dosáhnout i jinak.<sup>40</sup>

§ 23 TrZ stanoví, že účelem je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti (individuální represe) a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život (individuální, speciální prevence), a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti (generální prevence). „Tento účel trestu se v plném rozsahu uplatňuje i u alternativních trestů, kde ve zvýšené míře vystupují prvky individuální prevence zaměřené na resocializaci a rehabilitaci pachatele trestného činu.“<sup>41</sup> Alternativy trestu odnětí svobody nemají některé jeho nevýhody, jejich výkon je spojen s nižšími náklady a nejsou překážkou pro opětovné zařazení pachatele do společnosti, naopak mu v řadě případů účinně napomáhají. Navíc u méně narušených či nenarušených pachatelů, kterých je u dopravní trestné činnosti převážná většina, by se mohlo v případě výkonu trestu odnětí svobody záporně projevit jejich násilné vytržení z přirozeného sociálního prostředí a narušení

<sup>39</sup>Srovnej: Kuchta, Josef, Válková, Helena a kol.: Zásady kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 451 - 455

<sup>40</sup>Srovnej: Kuchta, Josef, Válková, Helena a kol.: Zásady kriminologie a trestní politiky. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 214 - 217

<sup>41</sup>Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 189

rodinných i společenských vztahů. Obvykle také dojde ke ztrátě zaměstnání a někdy i bydlení. Vězení s sebou navíc přináší nebezpečí negativního vlivu více narušených osob.<sup>42</sup>

Na druhou stranu však situace na našich silnicích „není nijak růžová“, a proto bych v určitých případech i přes výše uvedené důvody neváhala sáhnout po nepodmíněném trestu odnětí svobody. Zejména v situacích, kdy vážná dopravní nehoda byla způsobena řidičem silně ovlivněným alkoholem či jinou návykovou látkou, anebo v důsledku výrazného překročení nejvyšší povolené rychlosti, je myslím tento trest zcela na místě. I v případech recidivy některých dopravních trestných činů – zejména § 201, bych se rozhodně přikláběla k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Podobným způsobem, jakým jsem postupovala v kapitole o skutkových podstatách, budu postupovat i v této kapitole o trestech. Základní osnova bude přizpůsobena našemu právu a pro srovnání pak vždy uvedu úpravu dle práva francouzského. Nejprve se budu věnovat nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Z alternativních trestů nás pak v souvislosti s trestnými činy v dopravě budou zajímat vedle podmíněného odsouzení a podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem zejména tresty majetkové – peněžité trest a propadnutí věci, dále trest zákazu činnosti a obecně prospěšné práce.

Ještě na začátku kapitoly je však třeba pro lepší pochopení uvést základní údaje o systému trestání ve francouzském právu, který není zdaleka totožný s naším.

#### **4.1 Základní údaje o francouzském sankčním systému**

Hned na úvod zmiňuji, že francouzské právo zná trestní odpovědnost právnických osob, jejich trestáním se však vzhledem k tématu své rigorózní práce zabývat nebudu. Proto vše, co bude níže řečeno, platí pro trestání osob fyzických.

Francouzský sankční systém je odrazem tripartice zločin – přečin – přestupek. Rozlišují se tedy tři kategorie trestů :

- tresty za zločiny (peines criminelles – čl. 131-1 CP)
- tresty za přečiny (peines correctionnelles – čl. 131-3 CP)
- tresty za přestupky (peines cotraventionnelles – čl. 131-12 CP).

<sup>42</sup>Srovnej: Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 191 - 193

Jejich úpravu nalezneme v knize prvního titulu III. francouzského trestního zákoníku (čl. 131-1 an. CP).

Všechny trestné činy v dopravě spadají do kategorie přečinů a přestupků. My se budeme zabývat tresty za přečiny, což víceméně odpovídá postihu trestné činnosti v dopravě u nás.

Jak vyplynulo již z kapitoly o skutkových podstatách, ve francouzském právu dělíme na prvním místě tresty na hlavní a doplňující.

Hlavními tresty pro kategorii přečinů jsou vězení a pokuta. Ačkoli znění článku 131-3 CP je poněkud zavádějící, protože tento článek vyjmenovává v osmi bodech tresty, které hrozí fyzickým osobám za spáchání přečinů, ostatní jmenované tresty {tzn. denní pokutu, „občanskou stáž“ (le stage de citoyenneté), obecně prospěšnou práci, tresty zbavující či omezující práva předvídané v čl. 131-6, tresty doplňující předvídané v čl. 131-10 a „trest nápravy škod“ (la sanction-réparation)} je třeba považovat pouze za alternativy k trestům hlavním.

Pokud pachateli hrozí za přečin jak trest vězení, tak i pokuta, může soud pachateli uložit oba tyto tresty anebo jen jeden z nich. Soud může vyslovit trest v libovolné výši při respektování maxima stanoveného pro ten který přečin. Například pokud je možno za neúmyslné zabití spáchané řidičem pozemního motorového vozidla uložit pětiletý trest vězení a pokutu 75 000,- euro, soud může klidně vyslovit řekněme trest vězení v délce osmnácti měsíců a pokutu 15 000,- euro, nebo jen jeden z těchto trestů.<sup>43</sup>

A nyní k trestům doplňujícím. Jedná se o velmi početnou kategorii trestů vyvíjející se poněkud neuspořádaně. Jsou zakotveny jak v trestním zákoníku, tak i mimo něj. Poněkud „nedbale“ se o nich vyjadřuje čl. 131-10 CP, který říká, že pokud to zákon stanoví, zločin či přečin mohou být sankcionovány jedním či několika doplňujícími tresty, které pro fyzické osoby znamenají zákaz, pozbytí, nezpůsobilost k výkonu či zbavení práva, příkaz k péči či povinnost konat, odebrání či zabavení předmětu, uzavření zařízení nebo vyvěšení rozhodnutí či jeho rozšíření tiskem anebo elektronickou formou.<sup>44</sup> Zákon tedy dle tohoto článku musí jednotlivé doplňující tresty blíže stanovit pro konkrétní přečiny (či zločiny). Doplňující tresty

<sup>43</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 393 - 394

<sup>44</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 74 - 76

pro určitou kategorii trestných činů jsou obvykle vyjmenovány na konci kapitoly, ve které jsou takové trestné činy upraveny.

Doplňující tresty můžeme rozlišovat na obligatorní a fakultativní podle toho, zda soudce je či není povinen doplňující trest vyslovit. Doplňující tresty za přečiny v dopravě soudce obvykle ukládá fakultativně. Narazili jsme však i na obligatorní doplňující trest. U neúmyslného zabití spáchaného řidičem (čl. 221-6-1 CP) v případech kvalifikovaných dle 2. či 3. odstavce (tzn. je-li možno přičíst jednu a více přitěžujících okolností) má být ze zákona (de plein droit) zrušeno řidičské oprávnění a zákaz požádat o vydání nového řidičského oprávnění může být vysloven až na deset let (jinak je pětiletý), v případě recidivy je zákaz požádat o vydání řidičského průkazu ze zákona desetiletý a soud může ve speciálně odůvodněném rozhodnutí stanovit, že je doživotní (čl. 221-8 CP).

Doplňující trest či tresty mohou být vysloveny jak vedle trestu hlavního (event. trestů hlavních), tak i namísto hlavního trestu, samozřejmě za předpokladu, že takové doplňující tresty je možno uložit za přečin, o který se jedná (platí již pouze pro kategorii přečinů). Pro případ nerespektování uložených trestů soud může stanovit maximální délku vězení či výši pokuty, které odsouzenému mohou být nařízeny (v celé či částečné délce či výši) v případě porušení povinností či zákazů vyplývajících z uložených trestů (čl. 131-11 CP).

Další kategorií jsou tresty alternativní. Ty nalezneme v čl. 131-5 až 131-8 CP. Největší počet alternativních trestů nabízí čl. 131-6 CP, který stanoví, že soud může namísto trestu vězení vyslovit jeden či několik trestů zbavujících či omezujících svobodu, které následně vyjmenovává. Zmíním jen ty tresty, které mohou mít vztah k dopravní trestné činnosti. Jedná se o tyto alternativní tresty:

- ◆ pozastavení řidičského oprávnění nejvýše na pět let
- ◆ zákaz řídit určitá vozidla nejvýše na pět let
- ◆ zrušení řidičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového po dobu nejvýše pěti let
- ◆ zabavení (la confiscation) jednoho či více vozidel náležejících odsouzenému
- ◆ imobilizace (l'immobilisation) jednoho či více vozidel náležejících odsouzenému nejvýše na dobu jednoho roku

Tresty vyjmenované v čl. 131-6 CP mohou být vysloveny i namísto pokuty, pokud se jedná o přečiny trestané pouze pokutou (čl. 131-7 CP).

Jako alternativa vězení připadá v úvahu i uložení „občanské stáže“ (un stage de citoyenneté – čl. 131-5-1 CP) a obecně prospěšné práce (čl. 131-8 CP). I zde soud může pro případ nerespektování trestů uložených na základě zmíněných článků (131-5-1, 131-6, 131-8 CP) stanovit maximální délku vězení či výši pokuty, které odsouzenému mohou být nařízeny (v celé či částečné délce či výši) v případě porušení povinností či zákazů vyplývajících z uložených trestů (čl. 131-9 CP). Posledním alternativním trestem je denní pokuta (čl. 131-5 CP). Podrobněji bude o jednotlivých trestech pojednáno dále.

Čl. 131-9 CP také zakotvuje, i když opět poněkud chaoticky, pravidla o neslučitelnosti některých alternativních trestů. Trest vězení nemůže být vysloven spolu s tresty zbavujícími či omezujícími práva zakotvenými v čl. 131-6 CP ani s trestem obecně prospěšné práce. Tresty jmenované v čl. 131-6 CP však často připadají v úvahu i jako tresty doplňující, tzn. soud se vyhne aplikaci tohoto pravidla o neslučitelnosti tak, že uloží takový trest vedle trestu hlavního či trestů hlavních (tzn. třeba i vedle trestu vězení) jako trest doplňující.<sup>45</sup> Trest denní pokuty nemůže být vysloven spolu s trestem pokuty, což je logické, protože se jedná o tresty stejného druhu.

Poslední, i když poněkud spornou kategorií, jsou tresty akcesorické, které jsou automatickým důsledkem některých hlavních trestů či uznání viny, aniž by byly vysloveny soudem. Nový francouzský trestní zákon však obsahuje čl. 132-17, který říká, že žádný trest nemůže být aplikován, pokud ho soud výslovně neuložil. Trestní zákoník se tímto pravidlem řídí a žádný akcesorický trest neobsahuje. Mimo trestní zákoník však některé akcesorické tresty stále existují. Např. čl. 256 bod 1. CPP (Code de procédure pénale – trestního řádu) stanoví, že funkci porotce nesmí vykonávat osoba, která má v trestním rejstříku zapsáno odsouzení za zločin či přečin k trestu vězení v délce šesti měsíců či delšímu. Toto ustanovení má tedy charakter akcesorického trestu.<sup>46</sup>

Soud při aplikaci trestů jedná v mezích zákona dle vlastního uvážení, mluví se o „diskreční moci soudce“ (pouvoir discrétionnaire du juge). Není tedy povinen rozhodnutí o trestu odůvodňovat. Z tohoto pravidla jsou však výjimky. Nás zajímá zejména povinnost

<sup>45</sup>Mayaud, Yves, Alain, Emmanuelle: Code pénal. 104e édition. Paris: Dalloz, 2007, s. 173

<sup>46</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 76-78 a 402

odůvodnit nepodmíněný trest vězení uložený za přečin (čl. 132-19 CP). Také jsme se setkali s povinností odůvodnit doplňující trest zrušení řídičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového, pokud je tento zákaz doživotní (čl. 221-8 CP).

Kritéria pro rozhodování o trestu, která stanoví čl. 132-24 CP, jsou brána jako pouhé doporučení.<sup>47</sup> Soud by při rozhodování o trestu měl vzít v úvahu okolnosti případu a osobnost pachatele. Druh, výše a režim vyslovených trestů by měly současně zajišťovat efektivní ochranu společnosti, být sankcí pro odsouzeného a uspokojit zájmy oběti. Je nezbytné upřednostňovat začlenění či znovuzačlenění odsouzeného do společnosti a zabránit spáchání dalších trestných činů.

## 4.2 Odnětí svobody

### 4.2.1 Nepodmíněné odnětí svobody - § 39 an. trestního zákona

Trest odnětí svobody lze charakterizovat především jako trest univerzální a nejpřísnější. „Univerzální proto, že je obsažen v každé skutkové podstatě ve zvláštní části trestního zákona, je možno jej tedy uložit za každý trestný čin a kterémukoli pachateli. Nejpřísnější proto, že představuje ve srovnání s ostatními druhy trestů nejzávažnější zásah do nejširšího okruhu základních práv a svobod jedince. Znamená nejen zbavení osobní svobody spojené s povinností podrobit se určitému režimu výkonu trestu, ale omezuje též řadu dalších práv a svobod (např. právo volební, svobodu sdružování a shromažďování,...).

Ve srovnání s ostatními odstupňovatelnými tresty je odnětí svobody jediným trestem, u něhož je obecně vymezená zákonná sazba konkretizována u každé skutkové podstaty ve zvláštní části trestního zákona buď prostřednictvím dolní i horní hranice, anebo jen hranice horní. Rozpětí trestní sazby spolu s tím, zda určitá skutková podstata obsahuje či neobsahuje další druh či druhy trestu je projevem zákonné individualizace trestu vycházející z typové nebezpečnosti trestného činu pro společnost a současně vytváří prostor pro individualizaci soudní.“<sup>48</sup>

Nejvyšší obecně přípustnou hranicí sazby tohoto trestu je 15 let, lze ji překročit pouze v případě uložení výjimečného trestu podle § 29 TrZ. Dolní hranice není obecně

<sup>47</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 387

<sup>48</sup>Kalvodová, Věra : Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 89 - 90

stanovena. Při postihu dopravní trestné činnosti je možno uložit nejvýše desetiletý trest odnětí svobody, a to v případech jednání dle § 224 odst. 3 a § 180 odst. 4 TrZ.

Vedle trestu odnětí svobody lze uložit v zásadě kterýkoli jiný druh trestu uvedený v § 27, kromě trestu obecně prospěšných prací.

Nepodmíněný trest odnětí svobody za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby nepřevyšuje 3 roky. Lze uložit jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k dosažení účelu trestu (§ 39 odst. 2). Tím je vyjádřena subsidiární povaha tohoto trestu. U typově nejméně závažných trestných činů by nepodmíněný trest měl být spíše trestem mimořádným. Soud obligatorně zvažuje uložení mírnější alternativy, a jestliže i přesto uloží nepodmíněný trest odnětí svobody, musí toto rozhodnutí zdůvodnit.<sup>49</sup> Do této kategorie spadá i většina trestných činů v dopravě (§ 171 odst. 1 písm. c, § 180d, § 180 odst. 1, 2, § 201, § 208, § 223, § 224 odst. 1 TrZ).

Jedním z prostředků individualizace trestu je moderační právo soudu dle § 40 TrZ. Umožňuje zmírnění trestu odnětí svobody pod zákonem stanovenou dolní hranici trestní sazby pokud má soud za to, že by vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele bylo uložení trestu v rámci trestní sazby nepřiměřeně přísné a že účelu trestu lze dosáhnout i trestem kratšího trvání.

Výkon trestu odnětí svobody je realizován ve věznicích. V současnosti máme 4 typy věznic: s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou (§ 39a TrZ). O zařazení odsouzeného do určitého typu věznice rozhodne soud. Diferenciace v zařazování vychází z přísnosti režimu v každém typu věznice a také z okolností charakterizujících osobu odsouzeného a jeho kriminální minulost, povahu a závažnost spáchaného trestného činu a výměru uloženého trestu.<sup>50</sup>

Na závěr tedy shrnu, že nepodmíněný trest odnětí svobody by měl být uplatňován pouze v případech, kdy k dosažení účelu trestu nemůže postačit uložení jiného trestu. Představuje nejvyšší míru represe a tudíž by měl být používán pouze jako krajní prostředek. U trestné činnosti v dopravě toto platí dvojnásob, protože se jedná buď o nedbalostní trestné činy, tudíž pachatele je obvykle možno napravit i mírnějšími tresty, anebo i o trestné činy

<sup>49</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 1. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 342 – 350

<sup>50</sup>Srovnej: Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 193 - 197



úmyslné, u nichž však horní hranice trestní sazby nepřevyšuje tři léta a proto je třeba posuzovat je dle § 39 odst. 2 TrZ.

Jak jsem však napsala již v úvodu této kapitoly, jsou případy, kdy bych ani s uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody neváhala. I z hlediska generální prevence je nepodmíněný trest odnětí svobody uložený na správném místě velmi důležitým nástrojem.

V případech, kdy došlo k nehodě s vážnými následky, je pak nutno brát ohled i na pozůstalé oběti či na oběti trestných činů, u kterých došlo například k trvalým následkům. Je pravdou, že pachatel bývá dosti často potrestán již samotným faktem, že někoho neúmyslně „zabil“ či „zmrzačil“. Proto je důležité nejen to, jaké následky byly nehodou způsobeny, ale také to, jak závažného porušení pravidel silničního provozu se pachatel dopustil. Velmi důležitým faktorem při rozhodování o trestu by dle mého názoru mělo být také chování pachatele po nehodě, jeho lítost nad událostí, snaha po nápravě či alespoň částečné pomoci pozůstalým či obětem.

#### **4.2.1.1 Výrok soudu v kauze č. 1**

Připomenu, že se jednalo o případ, kdy řidič osobního motorového vozidla E.Z. (vůz 1) při projíždění křižovatky nepřizpůsobil rychlost jízdy maximálně dovolené rychlosti stanovené dopravní značkou (60 km/h) a ve vysoké rychlosti (115 – 134 km/h) narazil do motorového vozidla odbočujícího vlevo (vůz 2), které přijíždělo v protisměru. Následkem toho došlo ke zranění řidiče a smrti 3 spolujezdců ve vozidle č.2, ve vozidle č.1 byli lehce zraněni 2 spolujezdci. Tento čin byl kvalifikován jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 TrZ.

A jak rozhodl královéhradecký Okresní soud? Uznal E.Z. vinným a odsoudil ho podle § 224 odst. 2 TrZ k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců nepodmíněně. Své rozhodnutí odůvodnil takto: „Obžalovanému přitěžuje, že svým jednáním způsobil smrt celkem tří osob, kvalifikaci podle § 224 odst. 3 TrZ brání pouze spoluzavinění ze strany řidiče protijedoucího vozidla. Na druhé straně mu částečně polehčuje, že dosud nebyl soudně trestán. I přesto soud dospěl k závěru, že účelu trestu lze dosáhnou jedině okamžitým výkonem trestu, proto byl obžalovanému zejména vzhledem k následkům nehody uložen nepodmíněný trest odnětí svobody ještě blíže ke spodní hranici sazby. Rovněž je nutno přihlížet k současné velmi neutěšené situaci v silničním provozu...“ Pro výkon uloženého trestu byl odsouzený zařazen do věznice s dohledem.

Dále soud uložil obžalovanému trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu v trvání 4 let, „neboť je třeba obžalovanému jako zcela nezodpovědnému řidiči po delší dobu zabránit v řízení vozidla, aby tak opětovně nedocházelo k ohrožení dalších účastníků silničního provozu.“ A nakonec soud uložil obžalovanému nahradit škodu v následujícím rozsahu : VZP ČR náhradu nákladů léčení řidiče vozu č.2 ve výši 10 455,- Kč a poškozené D.B. (matce jedné z obětí) náhradu nákladů pohřbu ve výši 65 876,- Kč, se zbytkem svého nároku byla odkázána na řízení občanskoprávní.<sup>51</sup>

Jedná se o dosti tragickou kauzu, a to nespočívá jen v jejích následcích, ale i v jejím průběhu, kdy k vynesení konečného rozsudku došlo až po třech a půl letech. Jak jsem již popsala výše, nejprve byla totiž podána obžaloba na řidiče vozu č. 2, který se měl taktéž dopustit trestného činu dle § 224 odst. 1, 2 TrZ a to tím, že nedal přednost v jízdě protijedoucímu vozidlu. Byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové a odsouzen mimo jiné k trestu odnětí svobody v trvání dvou let a šesti měsíců nepodmíněně. Krajský soud v Hradci Králové následně tento rozsudek zrušil. Poté byla podána nová obžaloba na řidiče E.Z.

S uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody v této kauze souhlasím, a to zejména vzhledem k tragičnosti následků. Také porušení předpisů silničního provozu, ke kterému došlo, je velmi závažné. Řidič se řítil městem za tmy rychlostí 115 – 134 km/h, přičemž dle znaleckého posudku by ke střetu vůbec nedošlo, kdyby E.Z. jel rychlostí 60 – 80 km/h a pokud by jel rychlostí 90 km/h, stačilo by, kdyby ubral plyn a lehce přibrzdil. I z hlediska generální prevence se mi jeví uložení nepodmíněného trestu jako účelné. Jediné, co z mého pohledu mluví proti nepodmíněnému trestu odnětí svobody je právě fakt, že k jeho uložení došlo až po třech a půl letech od nehody. E.Z. byl v době nehody nezkušeným mladým řidičem, který si nejspíše mezitím našel zaměstnání, možná založil rodinu... Účel trestu by byl rozhodně lépe splněn, kdyby nepodmíněný trest byl uložen a odpykán v rozumném časovém horizontu po nehodě.

---

<sup>51</sup>Z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27.9.2006, sp.zn. 3 T 201/2005

#### **4.2.2 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody - § 58 an. trestního zákona**

Trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu zaujímá významné postavení v sankčním systému českého trestního práva, z pohledu aplikační praxe dokonce dominantní. Právní povaha podmíněného odsouzení je však dosud sporná, neboť není výslovně uvedeno v taxativním výčtu druhů trestů v ustanovení § 27 TrZ a nelze je proto zřejmě považovat za samostatný druh trestu. Zavádějící a nepřesný je také název „podmíněné odsouzení“. Podstata nespočívá v tom, že by se podmíněně odkládalo vyslovení viny a uložení trestu. Naopak pachatel je pravomocně uznán vinným trestným činem a je mu uložen trest odnětí svobody v určité délce. Výkon tohoto trestu se však odkládá a posléze promíjí za předpokladu, že odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám.

Podmíněné odsouzení je důležitou alternativou krátkodobých, respektive též střednědobých nepodmíněných trestů odnětí svobody.<sup>52</sup> Podmíněně lze odložit jen výkon trestu odnětí svobody nepřevyšující dvě léta. Rozhodná je výměra trestu odnětí svobody stanovená soudem v rozsudku v konkrétní věci, nikoli trestní sazba obsažená ve zvláštní části trestního zákona. Proto lze výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložit i tam, kde soud postupoval podle § 40 TrZ a snížil trest pod dolní hranici trestní sazby, která jinak podmíněné odsouzení neumožňuje.

Základním předpokladem podmíněného odkladu výkonu trestu podle § 58 odst. 1 TrZ je odůvodněný závěr soudu, že účelu trestu bude dosaženo i bez výkonu uloženého trestu odnětí svobody. Úvahu soudu v této věci usměrňují hlediska přímo v tomto ustanovení zakotvená, která se týkají jednak osoby pachatele (zejména jeho dosavadního života a prostředí, ve kterém žije a pracuje), jednak okolností vztahujících se ke spáchanému trestnému činu. První hledisko převažuje při zkoumání vyhlídek na dosažení cílů individuální prevence, druhé při hodnocení možností generální prevence.

Zřetel k osobě pachatele znamená nutnost přihlížet k celému profilu pachatelovy osobnosti, zejména k jeho charakterovým vlastnostem, vztahu k práci, k rodině, ke společnosti... Je nutno hodnotit jeho dosavadní život jako celek. Recidiva nemůže být jediným

<sup>52</sup>Srovnej: Kalvodová, Věra : Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 119-122

kritériem pro to, zda má být uložen podmíněný nebo nepodmíněný trest odnětí svobody. Závěr soudu, že účelu trestu lze dosáhnout i bez jeho výkonu, musí být v každém případě – rovněž u prvotrestaných pachatelů – opřen o zákonné důvody.

Okolnosti případu charakterizují spáchaný trestný čin, jeho společenskou závažnost a vliv na ostatní členy společnosti. Odrážejí se zejména ve způsobu provedení trestného činu, jeho následcích, míře zavinění pachatele a rozmáhání se podobných trestných činů... Co se týče trestných činů v dopravě, soudní praxe dospěla k závěru, že požadavek, aby trest uložený za trestný čin spáchaný v dopravě účinně působil i na ostatní členy společnosti, je zvlášť naléhavý v takových případech, kdy byl zaviněn těžký, popřípadě nenapravitelný následek řidičem motorového vozidla, který hrubým porušením důležitých povinností uložených předpisy o provozu na silnicích projevil bezohlednost k ostatním účastníkům silničního provozu. Při hodnocení podmínek pro podmíněné odsouzení soud sice musí přihlížet k osobě pachatele a k okolnostem případu, současně však musí uvážit, zda podmíněným odsouzením bude dosaženo účelu trestu (R 52/1978).

Podmíněné odsouzení je možné jen u trestu odnětí svobody, výkon jiných trestů podmíněně odložit (resp. prominout) nelze. Podmíněné odsouzení nemá ani vliv na výkon ostatních druhů trestů případně uložených vedle trestu odnětí svobody. Vedle podmíněného odsouzení nelze uložit trest obecně prospěšných prací.<sup>53</sup>

Podmíněně odsouzenému může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 26 odst. 4 TrZ směřující k tomu, aby vedl řádný život, zpravidla mu má též uložit, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil (§ 59 odst. 2 TrZ). Přiměřená omezení mohou spočívat v určitém zákazu - například zákazu požívání alkoholických nápojů či aplikace omamných a psychotropních látek atd. Nesmí však jít o činnost, na kterou se může vztahovat trest zákazu činnosti (např. zákaz řízení motorových vozidel, neboť jde o činnost podléhající režimu trestu zákazu činnosti). Přiměřené povinnosti naopak spočívají v příkazu k určitému konání, například může jít o povinnost podrobit se určitému léčení. Při kontrole přiměřených omezení a povinností by měla mít nezastupitelnou roli součinnost soudu s příslušnými úředníky Probační a mediační služby.

Při podmíněném odsouzení stanoví soud zkušební dobu na 1 rok až 5 let. Tato doba slouží k výchovnému vlivu na pachatele, je-li toho třeba, a k tomu, aby se prokázalo, zda lze

<sup>53</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 1. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 507-517

dosáhnout účelu trestu i bez nařízení výkonu trestu odnětí svobody, protože pachatel vedl v této době řádný život, popřípadě vyhověl uloženým podmínkám. Pokud se tak stane, soud vysloví, že se pachatel osvědčil, a trest vykonán nebude, naopak na odsouzeného se začne hledět, jako by odsouzen nebyl. Nestane-li se tak a pachatel zavdává svým chováním ve zkušební době příčinu, trest odnětí svobody bude zpravidla vykonán. Praxe potvrzuje, že k nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu odnětí svobody se zpravidla přistupuje v případech spáchání nového trestného činu během zkušební doby, záleží však samozřejmě i na charakteru trestné činnosti potrestané podmíněným odsouzením a nově spáchané trestné činnosti ve zkušební době. Výjimečně může soud podle § 60 odst. 1 TrZ vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat podmíněné odsouzení v platnosti, i když zavdal příčinu k nařízení výkonu trestu, a stanovit nad odsouzeným dohled, přiměřeně prodloužit zkušební dobu či stanovit dosud neuložená přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti.<sup>54</sup>

Shrňme tedy, že v případě podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody se pachateli poskytuje důvěra i možnost, aby bez izolace od společnosti svým chováním ve zkušební době odčinil spáchaný trestný čin, přičemž se mu tím dává možnost dosáhnout toho, že výkon podmíněně odloženého trestu odnětí svobody nařízen nebude a že se na pachatele bude hledět, jako kdyby odsouzen nebyl. Projevuje se zde tedy odklon od nazírání na trest jako na odplatu.<sup>55</sup> Podmíněné odsouzení se zdá být rozumnou alternativou při trestání dopravní trestné činnosti, zejména pokud se jedná o čistě ojedinělé vybočení pachatele v jeho dosud bezúhonném životě. Jak již bylo výše řečeno, je však třeba posoudit i okolnosti případu a také možnost naplnění účelu trestu.

#### **4.2.3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem - § 60a a § 60b trestního zákona**

Tento institut byl do našeho trestního zákona zaveden spolu s „podmíněným upuštěním od potrestání s dohledem“ novelou č. 253/1997 Sb. s účinností od 1.1. 1998. Jeho

<sup>54</sup>Srovnej: Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Půry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 197 - 200

<sup>55</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Půry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 1. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 507 - 517

základním smyslem je umožnit další způsob alternativního potrestání pachatele, jde o další formu individualizace při trestání pachatelů méně závažných trestných činů.

„Odlišnost podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem oproti podmíněnému odsouzení podle § 58 a 59 TrZ spočívá:

- v délce trestu odnětí svobody, jehož výkon lze podmíněně odložit, který zde činí 3 roky, přičemž rozhoduje konkrétní výměra trestu, stanovená soudem v konkrétní věci, nikoliv trestní sazba uvedená ve zvláštní části trestního zákona,
- v tom, že zároveň s podmíněným odkladem výkonu trestu odnětí svobody soud obligatorně vysloví nad pachatelem dohled.<sup>56</sup>

Jedná se tedy o přísnější formu podmíněného odsouzení, rozšiřující možnost podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody i u pachatelů, u nichž by „prosté“ podmíněné odsouzení nepřicházelo v úvahu, a to buď vzhledem k délce vyměřeného trestu (nad dva až do tří let), anebo proto, že účel trestu by (s ohledem na konkrétní okolnosti ve smyslu § 58 odst. 1) nemohl být dosažen bez efektivního dohledu.<sup>57</sup>

I zde je stanovena zkušební doba na jeden rok až pět let. V průběhu celé zkušební doby je nad pachatelem vykonáván dohled, jehož obsah je vymezen v § 26a a §26b TrZ. Dohled nad pachatelem provádí úředník Probační a mediační služby (dále jen „probační úředník“). Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s probačním úředníkem, spolupráce při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona. Účelem dohledu je nejen sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti, ale také odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život. Pachatel je povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem stanoveným na základě probačního programu, dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve stanovených lhůtách, informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání atd. a dokonce umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém se zdržuje.

<sup>56</sup>Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 200

<sup>57</sup>Srovnej: Kalvodová, Věra : Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 122

#### 4.2.3.1 Výrok soudu v kauze č. 2

Jednalo se o případ, kdy řidička osobního motorového vozidla (vůz 1) nevěnovala řízení patřičnou pozornost a nerespektovala dopravní značku „Stůj, dej přednost v jízdě“, před křižovatkou nezastavila, vjela do křižovatky, přičemž narazila do boku projíždějícího osobního motorového vozidla (vůz 2), to bylo odhozeno do protisměru, kde se srazilo s vozidlem značky Ford Transit (vůz 3). Následkem toho došlo ve voze 2 ke smrti dvou osob a těžké újmě na zdraví u dalších tří osob. Tento čin byl kvalifikován jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 3 TrZ.

Pachatelka byla odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání tří let, podle § 58 odst. 1 a §60a odst. 1, 2 TrZ byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen s dohledem na zkušební dobu v trvání 4 let. Podle § 49 odst. 1 TrZ byl dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu ve výměře pěti let. Pachatelce byla také uložena povinnost uhradit škodu Všeobecné zdravotní pojišťovně ve výši 90 932,- Kč. Další poškození byli se svými nároky odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

Nyní ocitují některé pasáže z odůvodnění rozsudku: „Jednání obžalované bylo vysoce společensky nebezpečné, neboť směřovalo proti zákonem chráněnému zájmu na ochraně života a zdraví spoluobčanů, konkrétně i na úseku bezpečnosti silničního provozu. Míra společenské nebezpečnosti souzeného případu je spoluurčována neodčitelnými následky na životě a zdraví více osob.

Ze znaleckého posudku z oboru dopravy vyplývá, že nehoda nebyla způsobena technickým selháním, ale jde o subjektivní odpovědnost řidičky osobního vozidla. Obžalovaná se blížila ke křižovatce rychlostí cca 40 km/h a při vjezdu na křižovátku vytvořila účastníkům nehody náhlou a nečekanou překážku, kdy řidiči neměli možnost reagovat tak, aby následnému střetu mezi vozidly mohli zabránit.

Obžalovaná se plně doznala k odpovědnosti, poškozeným po nehodě poukázala 25 000,- Kč na nejnutnější výlohy a všem poškozeným se upřímně omlouvá. K osobě obžalované nebyly zjištěny z místa bydliště žádné negativní poznatky. Soudně trestána dosud nebyla. V evidenční kartě řidiče nemá žádný záznam o přestupcích.

Při úvaze o trestu vzal soud do úvahy společenskou nebezpečnost souzeného jednání, osobu obžalované a možnosti její nápravy. Bylo přihlédnuto též ke všem okolnostem případu. Obžalované byla přiznána polehčující okolnost dosud řádného života, polehčovalo jí

vyjádření upřímné lítosti nad svým jednáním. Po zvážení všech zákonných hledisek byl obžalované uložen podle § 224 odst. 3 TrZ trest odnětí svobody ve výměře tři let. Jedná se o trest uložený na samé spodní hranici zákonné sazby, když soud má za to, že se jedná jistě o zcela ojedinělé vybočení z mezí zákona v jejím dosavadním životě.

Soud vzhledem k osobě obžalované a s přihlédnutím k jejímu dosavadnímu životu a zejména též k osobním poměrům, kdy sama pečuje o malé dítě, dospěl k závěru, že účelu trestu by mohlo být dosaženo ještě i bez jeho výkonu. Proto podle § 58 odst. 1 TrZ za současného stanovení dohledu podle § 60a odst. 1 TrZ výkon trestu podmíněně odložil, podle § 60a odst. 2 TrZ byla stanovena zkušební doba v trvání 4 let. Obžalovaná se dopustila velmi závažného provinění proti pravidlům bezpečnosti silničního provozu. Byl jí proto uložen podle § 49 odst. 1 TrZ i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel ve výměře pěti let. I při stanovení výměry tohoto trestu, kdy horní hranicí je výměra deseti let, soud přihlédl k dosavadní řidičské bezúhonnosti.<sup>58</sup>

V tomto případě tedy jednoznačně převážil zájem na dosažení cílů individuální prevence nad naplněním možností prevence generální. Pachatelka způsobila svou nepozorností velmi závažné následky a tragédii v jedné rodině. Jednalo se však přesně o ten typ pachatelky, která byla dle mého názoru dostatečně vytrstána již tím, co způsobila. Nejednalo se o nezodpovědnou, ale spíše o roztěkanou řidičku. Nicméně nelze přehlížet následky, které její nepozornost způsobila. Soud při ukládání tohoto trestu přihlížel, jak sám v odůvodnění naznačil, zejména k osobním poměrům obžalované, která sama pečuje o malé dítě. Uložení podmíněného trestu odnětí svobody se mi tedy jeví vzhledem ke všem výše uvedeným skutečnostem jako správné. Dohled byl zjevně stanoven proto, že „prostě“ podmíněné odsouzení nepřicházelo v úvahu, a to vzhledem k délce vyměřeného trestu. Není zde dle mého názoru odůvodněná obava, že by se pachatelka mohla opětovně dopustit trestné činnosti, respektive ne takové trestné činnosti, na kterou by dohled mohl být zaměřen. Proto si myslím, že by bylo vhodnější, kdyby soud využil moderačního práva (§ 40 TrZ) a vzhledem k poměrům pachatelky ji odsoudil k trestu odnětí svobody kratšího trvání. Tím pádem by dohled nemusel být uložen a nedošlo by ke zbytečnému zatížení probačního úředníka. Na tento problém reaguje i návrh nového trestního zákoníku. Podle něj by mělo dojít ke sjednocení rozdílu mezi oběma instituty podmíněného odsouzení k trestu odnětí

<sup>58</sup>Z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 20.2.2006, sp.zn. 1 T 180/2005



svobody. Soud by tedy měl mít možnost podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, aniž by musel uložit dohled. V současnosti totiž rozdílné hranice vedou k ukládání podmíněného odsouzení s dohledem i u prvotrestaných pachatelů, kteří s ohledem na svou nízkou „rizikovost“ výkon dohledu nevyžadují, ale zejména s ohledem na okolnosti případu a právní kvalifikaci jim nemůže být uložen podmíněný trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky. To však vede k tomu, že výkon dohledu je zcela formální a navíc nadbytečně zatěžuje Probační a mediační službu, tak jako v tomto případě.<sup>59</sup>

#### 4.2.4 Trest vězení ve francouzském právu

Jedná se o maximálně desetiletý trest odnětí svobody, který je spolu s pokutou hlavním trestem pro kategorii přečinů.

Čl. 131-4 CP stanoví 8 stupňů vězení o nejvyšší možné délce deset, sedm, pět let, tři roky, dva roky, jeden rok, šest měsíců a dva měsíce. Jedná se však pouze o horní hranice stanovené posléze v jednotlivých člancích. Navíc lze nalézt i přečiny trestané vězením v jiné délce. Například „recidiva překročení nejvyšší povolené rychlosti o 50 a více km/h“ je trestána třemi měsíci vězení a pokutou 3 750,- euro ( čl. L.413-I C.route). V podstatě zbytečná existence tohoto ustanovení, s výjimkou bodu prvního, který stanoví maximální délku vězení na deset let, je odůvodněna původním záměrem zákonodárce rozdělit přečiny do tříd - stejně jako je tomu u přestupků.

Zákon vždy stanoví pouze nejvyšší možnou délku vězení pro jednotlivé přečiny, spodní hranice není obecně a ani pro jednotlivé přečiny zakotvena. Soud může vyslovit trest vězení kratšího trvání, než jaký je v zákoně stanoven (čl. 132-19 CP). Pokud tedy zákon ukládá za určitý přečin trest vězení např. na pět let, soud může vyslovit trest vězení v libovolné délce v rozmezí od jednoho dne (čl. 716-1 CPP) do pěti let.<sup>60</sup>

Jak již bylo řečeno výše, pro případ uložení nepodmíněného trestu vězení za přečin je učiněna výjimka z diskreční moci soudce, takové rozhodnutí soud totiž musí speciálně odůvodnit. Zvláštní odůvodnění však není zapotřebí, pokud se jedná o recidivistu (čl. 132-19 CP).

<sup>59</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 19. prosince 2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=381&o=23&j=33&d=160504>>.

<sup>60</sup>Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 83 - 84

Trestní zákoník zakotvuje i zvláštní režimy, které může soud vyslovit pro výkon trestu vězení nepřesahujícího jeden rok.

Za první se jedná o výkon trestu vězení „napůl na svobodě“ (semi-liberté) dle čl. 132-25 CP. Podstatou tohoto institutu je umožnit odsouzenému výkon níže jmenovaných aktivit mimo vězeňské zařízení, do kterého je povinen se posléze vrátit. Odsouzený musí prokázat jednu z následujících skutečností podmiňujících povolení „polosvobody“:

- výkon profesní aktivity
- účast na vzdělávání
- školení či dočasné zaměstnání za účelem jeho sociálního začlenění
- nutnost účasti na životě rodiny
- nutnost podstoupit léčení

Za druhé se jedná o režim „umístění mimo vězeňské zařízení“ (placement à l'extérieur) dle čl. 132-25 odst. 2 CP, které je možno uložit za stejných podmínek. Jeho podstatou je výkon prací kontrolovaných úřady mimo vězeňské zařízení (čl. 132-26 odst. 2 CP).

Za třetí jde o režim „umístění pod elektronický dohled“ (placement sous surveillance électronique) dle čl. 132-26-1 an. CP. K umístění pod elektronický dohled je nutný souhlas odsouzeného, jinak jsou podmínky pro vyslovení tohoto režimu stejné jako pro první dva instituty. Umístění pod elektronický dohled znamená pro odsouzeného zákaz vzdalovat se od svého bydliště či jiného místa určeného soudcem aplikujícím trest mimo období tímto soudcem stanovená. Tato místa a období jsou stanovena s ohledem na výše zmíněné aktivity. Odsouzený je také povinen dostavit se na předvolání před veřejné autority určené soudcem aplikujícím trest.

Odsouzeným, kteří byli podrobena jednomu z výše zmíněných režimů, mohou být uložena i opatření jmenovaná v čl. 132-43 až 132-46 CP, o kterých bude pojednáno níže v souvislosti s podmíněným odkladem trestu s uložením zkoušky.

V návrhu nového českého trestního zákoníku se objevil nový trest s poněkud úsměvným názvem „domácí vězení“. Jeho podstata je velmi podobná právě třetímu typu režimu výkonu trestu vězení ve francouzském právu „umístění pod elektronický dohled“. Důvodová zpráva k tomuto trestu uvádí: „V novém trestním zákoně bude do systému sankcí začleněn i další dosud u nás nepoužívaný trest domácího vězení (včetně možnosti

elektronického sledování), který je veden požadavkem zachování pozitivních rodinných a pracovních vazeb i ekonomickými hledisky vztahujícími se k výkonu takového trestu (značné ušetření prostředků jinak vynakládaných na výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody). Tento trest, který bude alternativou především k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, by měl být ukládán osobám, které je třeba s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, osobě pachatele i možností jeho resocializace sice bezprostředně postihnout omezením osobní svobody (nestačí jen podmíněné odsouzení), ale postačuje vzhledem k jejich osobním vlastnostem a rodinným poměrům podstatně menší intenzita zásahu vůči nim. Kontrolu budou zajišťovat probační úředníci nebo bude zavedeno elektronické sledování za použití tzv. náramků (viz. novela trestního řádu).“<sup>61</sup>

#### 4.2.5 Odklad výkonu trestu ve francouzském právu

Název ve francouzském právu – odklad (*sursis*) - odpovídá podstatě věci lépe nežli český název „podmíněné odsouzení“. Základní obsah tohoto institutu je stejný jako u nás – výkon trestu, který soud vyslovil, je odložen a po určité době případně promíjen. Francouzské právo zná tři typy odkladu: odklad jednoduchý, odklad s uložením zkoušky a odklad spojený se závazkem vykonat obecně prospěšnou práci.

Začneme jednoduchým odkladem (*le sursis simple* – čl. 132-29 an. CP). Soud ho může nařídit fyzické osobě, která nebyla v posledních pěti letech odsouzena k trestu odnětí svobody za zločin či přečin dle obecného práva (naproti trestným činům dle obecného práva stojí trestné činy se speciálním režimem - politické a vojenské). Základní odlišností oproti našemu podmíněnému odsouzení je možnost odložit výkon i jiných trestů, nežli těch spojených s odnětím svobody. Odklad tedy může být uložen nejen v případě odsouzení k nejvýše pětiletému trestu vězení, ale i v případě odsouzení k trestu pokuty, denní pokuty, k trestům zbavujícím či omezujícím práva předvídaným v čl. 131-6 {s výjimkou zabavení (*la confiscation*)} a trestům doplňujícím předvídaným v čl. 131-10 {s výjimkou zabavení (*la confiscation*)}, uzavření zařízení nebo vyvěšení rozhodnutí}. Pro úplnost zmiňuji, že jednoduchý odklad je možný i pro kategorii přestupků.

<sup>61</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 19.prosince 2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=381&o=23&j=33&d=160504>>.

Další odlišností oproti našemu právu je, že francouzský soudce nestanovuje u tohoto typu odkladu zkušební dobu, délka lhůty, na kterou je odklad stanoven, vyplývá přímo ze zákona. Pro zločiny a přečiny je pětiletá.

Motivem k výkonu odloženého trestu je nové odsouzení k nepodmíněnému trestu za zločin či přečin, který byl spáchán v pětileté lhůtě. Pokud nově uložený trest je odnětí svobody, dojde k výkonu odloženého trestu ať již byl jakéhokoli druhu. Pokud nově uloženým trestem není odnětí svobody, zruší se odklad a dojde k výkonu jakéhokoli trestu jiného nežli odnětí svobody (čl. 132-36 CP).

Zrušení odkladu a uložení odloženého trestu není automatické, soud může ve zvláštním odůvodněném rozhodnutí stanovit, že se odklad neruší anebo že se ruší jen částečně (čl. 132-38 CP). Odsouzení s odkladem za přečin či zločin je považováno za neplatné od počátku, pokud se odsouzenému podaří projít celou pětiletou lhůtou aniž by spáchal nový zločin či přečin dle obecného práva, za který by byl odsouzen k nepodmíněnému trestu, který by pro něj znamenal zrušení odkladu (čl. 132-35 CP).

Zajímavé také je, že ve Francii může být povolen odklad jak celého trestu, tak i jeho pouhé části (čl. 132-39 CP).

Další formou je odklad s uložení zkoušky (*le sursis avec mise à l'épreuve* – čl. 132-40 an. CP). Tento typ odkladu připadá v úvahu již pouze pro trest vězení o maximální výměře pěti let, u recidivisty o maximální výměře deseti let (132-41 CP).

Zde již soudce stanoví odsouzenému zkušební dobu v délce od dvanácti měsíců do tří let, pokud se jedná o recidivistu, může být zkušební doba až pětiletá a u dvojnásobného recidivisty až sedmiletá (čl. 132-42 CP).

Během zkušební doby musí odsouzený dostát kontrolním opatřením a uloženým zvláštním povinnostem. Kontrolní opatření jmenuje čl. 132-44 CP. Jedná se například o povinnost dostavit se na předvolání před soudce aplikujícího trest či sociálního pracovníka, přijímat návštěvy sociálního pracovníka, informovat sociálního pracovníka o změnách zaměstnání a bydliště atd. Dále soud může odsouzenému uložit jednu či několik zvláštních povinností jmenovaných v čl. 132-45 CP. Pro pachatele dopravní trestné činnosti připadají v úvahu zejména povinnost zdržet se řízení určitých kategorií vozidel, absolvovat na své náklady školení o silniční bezpečnosti, nahradit škodu způsobenou trestným činem či povinnost podrobit se léčení. Ke zrušení odkladu a nařízení výkonu trestu zde již může dojít

nejen z důvodu odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody uloženému za nový zločin či přečin spáchaný v průběhu zkušební doby, ale i z důvodu porušení kontrolních opatření či uložených povinností.

Odklad spojený se závazkem vykonat obecně prospěšnou práci (le sursis assorti de l'obligation d'accomplir un travail d'intérêt général – čl. 132-54 an. CP) je třetím a posledním typem odkladu. Takto odložen může být stejně jako u odkladu s uložením zkoušky trest vězení o maximální výměře pěti let, u recidivisty o maximální výměře deseti let. Odsouzený je povinen vykonat obecně prospěšnou práci v rozsahu od 40 do 210 hodin a dále je povinen dostát kontrolním opatřením a uloženým povinnostem.

Úprava odkladů ve francouzském právu je velmi složitá. Pokusila jsem se podat základní informace, nicméně upozorňuji, že zdaleka nejsou kompletní.

### **4.3 Peněžitý trest - § 53 a 54 trestního zákona**

Tento trest je významnou alternativou ke krátkodobým trestům odnětí svobody a patří k trestům nejčastěji využívaným. Může být uložen za těchto podmínek:

1, jestliže pachatel úmyslnou trestnou činností získal nebo se snažil získat majetkový prospěch (§ 53 odst. 1 TrZ), nebo

2, trestní zákon ve zvláštní části uložení peněžitého trestu dovoluje (§ 53 odst. 2 písm. a TrZ), nebo

3, peněžitý trest je ukládán za trestný čin, u něhož horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje tři léta, a vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele trest odnětí svobody současně neukládá (§ 53 odst. 2 písm. b TrZ).

Pachatele trestných činů v dopravě je tedy možno postihnout peněžitým trestem na základě § 53 odst. 2 písm. a nebo b.

Lze ho uložit vedle jiného druhu trestu anebo i jako trest samostatný, jestliže vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele uložení jiného trestu k dosažení účelu trestu není třeba. Může být tedy vhodným druhem trestu i u trestných činů majetkově indiferentních, pokud je spáchaly osoby dosud bezúhonné a jde o méně závažné delikty, zejména nedbalostní. To znamená, že tento trest je vhodný i pro postih trestné činnosti v dopravě.

Výměra peněžitého trestu se může pohybovat od 2 000,- Kč do 5 000 000,- Kč. Uvedená trestní sazba svým rozpětím umožňuje značnou diferenciaci a dovoluje dostatečně citelný postih tam, kde k tomu budou předpoklady. Zákon blíže nevynezuje směrnice pro stanovení konkrétní výměry v tomto rozpětí, v § 54 odst. 1 TrZ pouze zdůrazňuje ohled na osobní a majetkové poměry pachatele. Výkon peněžitého trestu nelze podmíněně odložit, soud může pouze rozhodnout o tom, že bude zaplacen v přiměřených měsíčních splátkách

Nevýhodou tohoto trestu je, že nepostihuje jen osobu pachatele, ale též jeho rodinu a osoby, vůči nimž má pachatel závazky, včetně poškozeného.<sup>62</sup> Do určité míry toto sice platí u všech druhů trestů, dopady se však liší. Peněžitý trest se projeví v sociálním postavení příslušníků pachatelovy rodiny. Zvláště pokud se ukládá trest většího peněžního plnění, může to přivodit i znatelné zhoršení životní úrovně osob pachateli blízkých.

Pro případ nevykonání peněžitého trestu se stanovuje náhradní trest odnětí svobody. Neurčují se žádné „převodní mechanismy“ s výjimkou definování maximální výše náhradního trestu odnětí svobody, která činí dva roky. Vzhledem k tomu, že § 53 odst. 2 písm. b TrZ počítá s možností uložit peněžitý trest za trestný čin, u něhož horní hranice trestní sazby činí nejvýše tři roky, bylo by do budoucna vhodné zvýšit horní hranici trestní sazby u náhradního trestu odnětí svobody ze dvou na tři léta.<sup>63</sup>

Výkon peněžitého trestu upravuje trestní řád. Za podmínek § 342 TrŘ je možné rozhodnout o odložení výkonu peněžitého trestu nebo o povolení splátek. Dle § 344 TrŘ může soud od výkonu tohoto trestu upustit, jestliže se odsouzený v důsledku okolností na jeho vůli nezávislých stal dlouhodobě neschopným peněžitý trest zaplatit nebo by výkonem trestu byla vážně ohrožena výživa nebo výchova osoby, o jejíž výživu nebo výchovu je odsouzený povinen pečovat.

U nedbalostních trestných činů je zde možnost zaházení odsouzení. Na pachatele, kterému byl uložen peněžitý trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti, se totiž hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo od výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno (§ 54 odst. 4 TrZ).

<sup>62</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 1. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 462 - 474

<sup>63</sup>Srovnej: Soukup, Pavel. Peněžitý trest. *Trestní právo*. 2007, č. 9, s. 24-32

### 4.3.1 Trest pokuty a denní pokuty ve francouzském právu

Pokuta má ve francouzském právu jiný charakter nežli náš peněžitý trest, není brána jako trest alternativní. V kategorii přečinů se jedná o další trest hlavní vedle vězení. V kategorii přestupků jde o jediný hlavní trest. U zločinů je jediným hlavním trestem odnětí svobody (la réclusion criminelle nebo la détention criminelle), ale pokuta může být uložena jako trest doplňující.

Zákon nestanoví žádnou obecnou maximální hranici pro výši pokuty, a ta se proto může vyšplhat v jednotlivých skutkových podstatách do libovolné výše. Rekord drží v kategorii deliktů pravděpodobně články 222-36 CP a 222-37 CP, které postihují pašování drog a podobné aktivity pokutou až 7 500 000,- euro. Tato částka by mohla být překročena v případech stanovení výše pokuty proporčně ve vztahu k prostředkům a výnosům trestné činnosti.

U deliktů je výměra pokuty stanovena konkrétním ustanovením vyšší či rovna 3750,- euro (čl. 381 CPP). Co se týče výše pokuty, která může být soudem vyslovena, není v trestním zákoně žádná spodní hranice stanovena, soud tedy může uložit například i pokutu ve výši 1 euro.

Úprava denní pokuty ve francouzském právu je matoucí. Původním záměrem bylo učinit z ní trest alternativní, úprava v čl. 131-5 CP je však poněkud nejasná: „Pokud je přečin trestán vězením, může soud vyslovit trest denní pokuty...“ Chybí zde obvyklá formulace, že trest denní pokuty může být vysloven „namísto vězení“. Nikde není výslovně zakotvena ani její neslučitelnost s trestem vězení, čl. 131-9 CP pouze stanoví, že není možno ji vyslovit spolu s trestem pokuty. To vede k tomu, že někteří autoři zastávají názor, že je možno uložit denní pokutu spolu s vězením a že se tudíž o alternativu vězení nejedná, jiní ji považují za alternativu k pokutě. Přes všechny nejasnosti se však jedná o trest alternativní, což vyplývá už jen z umístění tohoto ustanovení v trestním zákoníku. Kromě toho se denní pokuta vyskytuje i jako trest doplňující.<sup>64</sup>

Podstatou denní pokuty je, jak již vyplývá z názvu, stanovení určité denní dávky, kterou pachatel musí platit po určitý počet dní. Denní dávka nesmí překročit 1 000,- euro. Při stanovení její výše soud přihlíží k příjmům a výdajům pachatele. Počet dnů nesmí překročit

<sup>64</sup>Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 84-86 a 434-436

360 a při jeho stanovení soud přihlíží k okolnostem případu (čl. 131-5 CP). V případě, že denní pokuta není zaplácena v celé či částečné výši, přemění se v trest odnětí svobody (l'incarcération), jehož délka odpovídá počtu dnů, kdy nebyla pokuta zaplácena (čl. 131-25 CP).

#### **4.4 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty - § 55 a 56 trestního zákona**

Jedná se o další trest majetkové povahy. Jeho podstata spočívá v tom, že se výrokem soudu odnímá vlastnické právo pachatele k věcem nebo jiným majetkovým hodnotám, které jsou v určitém vztahu k jím spáchanému trestnému činu, a toto vlastnické právo přechází na stát. Bezprostředním účelem je zneškodnit věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která by mohla sloužit k dalšímu páčání trestných činů, ztížit pachateli podmínky k další trestné činnosti a případně mu i odejmout prospěch ze spáchaného trestného činu. Trest propadnutí věci může soud uložit, jen jde-li o věc náležející pachateli.<sup>65</sup>

Ačkoli tento trest nebyl nejspíše původně zamýšlen pro postih trestné činnosti v dopravě, jeho uložení připadá v úvahu vlastně u všech trestných činů vyjmenovaných v předchozí kapitole vyjma trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dle § 208 TrZ. Předpokladem je samozřejmě to, že takový trestný čin byl spáchán řidičem dopravního prostředku, který je současně jeho majitelem.

Při postihu trestné činnosti v dopravě přichází v úvahu uložení tohoto trestu na základě § 55 odst. 1 písm. a, podle kterého je možno uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, které bylo užito ke spáchaní trestného činu. Použití tohoto ustanovení přichází úvahu jak u trestných činů úmyslných, tak i nedbalostních.<sup>66</sup>

Teprve v poslední době se trest „propadnutí vozidla“ dostává ke slovu, i když stále jen zcela výjimečně. Nejnovějším trendem je totiž ukládání tohoto trestu za trestný čin řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění dle § 180d TrZ a ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 201 TrZ, a to zejména v případech jejich recidivy a někdy navíc i souběhu. Rozhodně se jedná o velmi účinný prostředek, jak přimět odsouzeného zanechat této trestné

<sup>65</sup>Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: Dodatek ke komentáři. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 81 - 92

<sup>66</sup>Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: Dodatek ke komentáři. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 86 a 91



činnosti, pokud ovšem nevlastní hned několik vozidel. Zároveň však jde o velmi přísný trest. Platí zde samozřejmě totéž, co bylo řečeno u peněžitého trestu, a to že postihuje nejen pachatele, ale i celou jeho rodinu.

#### **4.4.1 Zabavení a imobilizace vozidla ve francouzském právu**

Tyto tresty jsou u trestných činů v dopravě často jmenovány mezi tresty doplňujícími. Mohou však být uloženy i jako tresty alternativní (čl. 131-6 CP). Jejich použití tedy přichází v úvahu i pro postih jiné nežli dopravní trestné činnosti.

Zabavení vozidla (la confiscation du véhicule) nebývá často ukládáno, protože soudy tento trest považují za přehnaně přísný. Proto byla do francouzského trestního zákoníku připojena méně přísná varianta – trest odebrání vozidla (l'immobilisation du véhicule) s tím, že toto odebrání je dočasné, může být uloženo maximálně na jeden rok. Výkon tohoto trestu je šikovně promyšlen tak, aby státu nevznikaly náklady spojené s parkováním, vozidlo je zpravidla ponecháno v garáži, kterou užívá odsouzený, je zapečetěno a je na něj umístěna botička (čl. R.131-5 až R.131-11 CP).<sup>67</sup> Tento trest je dle mého názoru dobře vymyšlen, není tak dramatický jako zabavení vozidla, ale zároveň je velice účinný a jeho výkon nenáročný. Zde bych viděla skutečnou inspiraci pro našeho zákonodárce.

#### **4.5 Zákaz činnosti - § 49 a 50 trestního zákona**

Trest zákazu činnosti je typickou trestněprávní sankcí za trestné činy páchané v dopravě. Patří k těm druhům trestů, které mají přímo zabránit v dalším páchání trestné činnosti. Podstata tohoto trestu spočívá v tom, že se odsouzenému na určitou dobu zakazuje výkon zaměstnání, povolání nebo funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštní povolení, nebo jejíž výkon upravuje zvláštní předpis (§ 50 TrZ). Uvedené kategorie se vzájemně částečně překrývají, nejde o přesně ohraničené pojmy. Pachatelé dopravní trestné činnosti tedy soud zakáže vykonávat činnost, ke které je třeba zvláštní povolení (řidičské oprávnění), v případě řidiče z povolání se může jednat i o zákaz výkonu tohoto povolání, případně zaměstnání.

<sup>67</sup>Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 432-433

Účel trestu zákazu činnosti spočívá v tom, aby se zabránilo pachateli vykonávat takovou činnost, která mu dává příležitost k páčání trestných činů určitého druhu. Při ukládání trestu je nutné vymezit druh (obsah) a rozsah zakázané činnosti. Je nutno zvažovat, zda by účelu trestu nemohlo být dosaženo zákazem i jen určité modalitý daného druhu činnosti. V našem případě se nabízí možnost omezit zákaz řízení motorových vozidel jen na určitou kategorii motorových vozidel, jestliže to nebude v rozporu s účelem trestu.

Trest zákazu činnosti je slučitelný se všemi ostatními tresty. Je možno ho uložit jak vedle jiného druhu trestu (zde je jedinou podmínkou pro uložení fakt, že se pachatel dopustil trestného činu v souvislosti se zakazovanou činností), tak i samostatně, a to za splnění dvou podmínek:

a) trestní zákon ve zvláštní části uložení tohoto trestu dovoluje a

b) vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele uložení jiného trestu k dosažení účelu trestu není třeba.

Samostatně lze tedy trest zákazu činnosti uložit téměř za všechny trestné činy v dopravě (jedná se o trestné činy dle § 180 odst. 1 a 2, § 180d, §201, § 208, § 223 a § 224 odst. 1). Musí to však odůvodňovat povaha spáchaného trestného činu (typově méně závažný trestný čin, nižší míra zavinění, menší škodlivé následky apod.) a zároveň i možnost nápravy pachatele (dosavadní bezúhonnost, postoj pachatele k trestnému činu a případným následkům, dosavadní bezproblémový výkon dané činnosti apod.).

V důsledku novely trestního zákona č. 122/2008 Sb., která nabyla účinnosti dnem 1. července 2008, je trest zákazu činnosti obligatorně ukládán za taxativně uvedené trestné činy. Novela reagovala na problematiku korupce. V oblasti dopravy zatím ke změně nedošlo a ukládání trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v konkrétních případech zůstává i nadále na uvážení soudu.

Uložení trestu zákazu činnosti nebrání skutečnost, že pachatel nerněl k činnosti, o kterou jde, potřebné oprávnění nebo souhlas (o takovou situaci půjde např. při trestném činu dle § 180d). Trest zákazu činnosti má v tomto případě ten účinek, že pachatel po dobu výkonu trestu nemůže uvedené oprávnění nebo souhlas získat.

Trest zákazu činnosti může být uložen nejméně na jeden rok a nejvýše na deset let, přičemž obě hranice jsou nepřekročitelné. Pro postih dopravní trestné činnosti je toto rozpětí dle mého názoru dostačující. Jen v jedné věci bych se nechala inspirovat francouzským

právem a nebránila se úvahám o možnosti uložení doživotního trestu zákazu činností v případě recidivy některých závažnějších trestných činů.

Do doby výkonu trestu zákazu činností se nezapočítává doba, po kterou byl vykonáván trest odnětí svobody. Naopak započítává se doba, po kterou ještě před pravomocným odsouzením pachatel nemohl vykonávat danou činnost proto, že už mu bylo v souvislosti s trestným činem odňato oprávnění k výkonu této činnosti, anebo proto, že na základě opatření státního orgánu takovou činnost už nesměl vykonávat. Pozastavení řídičského oprávnění jako předběžné opatření je možné na základě § 95 zákona o provozu na pozemních komunikacích č. 361/2000 Sb. Po dobu platnosti tohoto opatření nesmí držitel řídičského oprávnění řídit motorová vozidla.<sup>68</sup>

Nerespektováním zákazu činnosti naplňuje pachatel skutkovou podstatu trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 171 odst. 1 písm. c.

Okruh osob, kterým může být zákaz řízení motorových vozidel uložen, je nevyvážený. Na jedné straně jde o řidiče amatéry, na druhé straně o řidiče z povolání. U druhé kategorie je třeba s ohledem na vysokou citelnost tohoto trestu velmi pečlivě vážit konkrétní výměru trestu.<sup>69</sup>

V souvislosti s tím vzpomenu jednu zatím nejmenovanou kauzu. Řidič nákladního vozidla se plně nevěnoval řízení vozidla a náhle vjel do protisměru, kde se čelně střetl s protijedoucím vozidlem, jehož řidič v důsledku střetu utrpěl zranění, kterému na místě podlehl. Nebylo objasněno, z jakého důvodu vlastně tento řidič vjel do protisměru. Vypověděl, že před jízdou nepožil alkohol ani léky, nebyl nemocný a cítil se odpočatý. Pamatuje si, že jel v koloně vozidel, předjíždět určitě nechtěl, protože by to nemělo smysl. Vnímal značku označující konec obce, poté jel rychlostí cca 70 km/h. Pak už vzpomíná pouze na to, že jel po přímém úseku silnice, vnímal blízkost nějakého mostku, potom se probral až po střetu. Tvrdil že silnice byla namrzlá, což se však neprokázalo...Jedná se o velmi zvláštní případ, příčina chování řidiče nebyla objasněna. Já se domnívám, že se mohlo jednat o řidiče narkoleptika. Narkolepsie je choroba, u které jedinými a výlučnými projevy jsou záchvaty neodolatelného spánku. Objevuje se u osob, které jsou po všech stránkách zdravé, náhle, ba bleskově, zpravidla bez pocitů předchozí únavy či ospalosti. Probuzení z narkoleptického

<sup>68</sup>Srovnej: Šámal, Pavel, Půry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 438 - 454

<sup>69</sup>Srovnej: Vanduchová, Marie: Zákaz činnosti v československém trestním právu. Praha: Univerzita Karlova, 1989, s. 72

spánku je rychlé, rovněž okamžité a pacienti se cítí po takovém spánku obvykle osvěženi.<sup>70</sup> Ve spise jsem však nenalezla žádnou zmínku o tom, že by se soud touto možností zabýval. Uznal řidiče vinným a odsoudil ho k trestu odnětí svobody v trvání 12 měsíců, výkon trestu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 18 měsíců, a dále uložil – což nás momentálně právě zajímá - trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 15 měsíců.<sup>71</sup> Pro srovnání v případě dvou řidičů amatérů, o kterých jsem se zmínila výše – mladíka řídícího se rychlostí nejméně 115 km/h nočním městem a řidičky, která nerespektovala stopku – soud uložil tresty zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v trvání čtyř a pěti let. Tedy tresty mnohem přísnější – možná i kvůli těžším následkům (více smrtelně zraněných obětí), možná kvůli vyšší míře zavinění, ale bezesporu na rozhodování mělo vliv i to, že se jednalo o řidiče amatéry, kdežto u řidiče profesionála soud zvažoval každý uložený měsíc. Bohužel ve věci byl vyhotoven jen zjednodušený písemný rozsudek, který neobsahuje odůvodnění, protože strany se vzdaly práva na odvolání.

Trest zákazu činnosti je v oblasti dopravy, přehlédneme-li současný systém trestů, zcela bezkonkurenčním, nejúčinnějším trestem.<sup>72</sup> I vzhledem k tomu, že pachatelům bývá málokdy uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, zůstává trest zákazu činnosti často jediným trestem, který je fakticky vykonán.

#### 4.5.1 Omezení práva řídit ve francouzském právu

Ve Francii není upraven obecně „zákaz činnosti“, ale existuje několik druhů trestů, které by se daly podřadit pod zákaz činnosti tak jak je chápán v našem právním řádu.

Na prvním místě jde o pozastavení řidičského oprávnění (la suspension du permis de conduire). Setkali jsme se s různou délkou tohoto trestu, nejčastěji je maximální délka pětiletá, za určitých okolností až desetiletá. Soud může v určitých případech rozhodnout, že toto pozastavení je omezeno pouze na řízení mimo výkon profesní aktivity. Co se týče doplňujících trestů za trestné činy v dopravě, o nichž bylo výše pojednáno, byla tato možnost zákonem č. 2003-495 (již zmíněný zákon posilující v boji proti silničnímu násilí) v podstatě

<sup>70</sup>Klapetek, Josef: Narkolepsie – spánek, který zabíjí. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 5, s. 9 - 17.

<sup>71</sup>Z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 3.8.2006, sp.zn. 5 T 45/2006

<sup>72</sup>Srovnej: Vanduchová, Marie: Zákaz činnosti v československém trestním právu. Praha: Univerzita Karlova, 1989, s. 72

zrušena. Můžeme se s tím však setkat u jiných trestných činů. Tento trest je možno uložit i jako trest alternativní. V tom případě je možné omezit pozastavení řidičského oprávnění na řízení mimo výkon profesní aktivity, ale je to zakázáno pro ty přečiny, u nichž toto nepřipadá v úvahu u trestů doplňujících (čl. 131-6, 1° CP). To v podstatě znamená, že v případě uložení takového alternativního trestu za dopravní trestné činy, o nichž bylo pojednáváno, je takové omezení možné, jen pokud nebyl tento trest mezi tresty doplňujícími jmenován.

Dalším trestem je zrušení řidičského oprávnění se zákazem požádat o vydání nového, a to po různě dlouhou dobu. Soud, který zruší řidičské oprávnění, určí současně dobu, po kterou se odsouzený nesmí dostavit ke zkouškám. Hranice této doby bývá stanovena v zákoně, opět je nejčastěji pětiletá. Setkali jsme se ale i s desetiletým a doživotním zákazem a také s případy, kdy je zrušení řidičského oprávnění na místě ze zákona, a to u neúmyslného zabití spáchaného řidičem a neúmyslného zásahu do integrity osobnosti s následkem úplné pracovní neschopnosti delší než tři měsíce spáchaného řidičem, pokud byly tyto přečiny spáchané s některou z přitěžujících okolností (čl. 221-8 CP a 222-44 CP - viz. podkapitoly 3.1.1 a 3.1.2). Tento trest opět figuruje nejen mezi tresty doplňujícími, ale i alternativními (čl. 131-6, 3° CP).

Osobám, které žádné řidičské oprávnění nemají, je určen namísto prvních dvou trestů trest zákazu vydání řidičského průkazu (*la peine d'interdiction d'obtenir la délivrance du permis de conduire* - čl. L.224-12 C.route).<sup>73</sup>

Soudce má k dispozici i možnost uložení trestu zákazu řídit určitá vozidla. Ve svém rozhodnutí určí kategorii či kategorie vozidel, jejichž řízení je zakázáno, a dobu, na kterou je tento zákaz ukládán (čl. R.131-3 – R.131-4 CP). Tato doba bývá nejvýše pětiletá (čl.131-6, 221-8 CP a další). Tento trest může být opět uložen jako trest doplňující i alternativní.<sup>74</sup>

Poslední možností je uložení trestu zákazu vykonávat profesní či společenskou aktivitu, který by mohl připadat v úvahu u řidičů z povolání. Doba zákazu může být při uložení tohoto trestu jako trestu doplňujícího nejvýše pětiletá anebo doživotní (čl. 131-27 CP).

<sup>73</sup>Srovnej: Lorho, Gérard, Pélissier, Pierre: *Le droit des peines*. Paris: L'Harmattan, 2003, s. 63 - 66

<sup>74</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: *Droit pénal général*. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 432

Pro informace o tom, jaké konkrétní doplňující tresty a v jaké délce je možno uložit za různé trestné činy v dopravě, odkazují na kapitulu o skutkových podstatách, kde jsou u každého článku doplňující tresty vyjmenovány.

V případě, že odsouzený poruší povinnosti či zákazy vyplývající z uložených trestů pozastavení či zrušení řidičského oprávnění či zákazu řídit určitá pozemní motorová vozidla, naplňuje skutkovou podstatu trestného činu dle čl. 434-41 CP. Pokud byl odsouzenému uložen trest zákazu vykonávat profesní či společenskou aktivitu a on tento zákaz poruší, naplňuje skutkovou podstatu trestného činu dle čl. 434-40 CP. Ve všech těchto případech mu hrozí trest vězení v délce až dvou let a pokuta 30 000,- euro a doplňující trest zákazu výkonu práv občanských a rodinných (l'interdiction des droits civiques, civils et de famille – čl. 434-44 CP). Soud, který výše zmíněné tresty ukládá jako tresty alternativní, může také stanovit již při ukládání těchto trestů pro případ nerespektování uložených povinností či zákazů maximální délku vězení či výši pokuty, které odsouzenému mohou být nařízeny (v celé či částečné délce či výši) v případě porušení povinností či zákazů vyplývajících z uloženého trestu (čl. 131-9 CP). V tomto případě se pak nebude aplikovat ustanovení čl. 434-41 CP, o článku 434-40 CP sice zmínka o neaplikovatelnosti chybí, ale domnívám se, že se toto analogicky vztahuje i na jeho použití.

#### **4.6 Obecně prospěšné práce - § 45 a 45a trestního zákona**

„Trest obecně prospěšných prací byl do českého právního řádu zaveden od 1. 1. 1996 jako alternativní trest ke krátkodobému nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Od tohoto trestu se očekávalo mnoho jak z pohledu odlehčení přetíženému vězeňství, tak z pohledu výchovného působení na pachatele. Přes počáteční obtíže a mírnou neochotu soudů tyto tresty ukládat a ze strany obcí nabízet vhodné pracovní příležitosti došlo postupně k pevnému zakotvení tohoto alternativního trestu nejen v teorii, ale i v praxi, a počet ukládaných a vykonaných trestů obecně prospěšných prací začal narůstat. Prozatím však bez toho efektu, že by úměrně klesal i počet krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. Velký přelom nastal v roce 2002, a to v důsledku novely trestního řádu a trestního zákona, která jednak umožnila ukládat trest obecně prospěšných prací jako alternativu nejen k trestu odnětí svobody, ale i k jiným trestům, a jednak znemožnila trestním příkazem ukládat nepodmíněný trest odnětí svobody. To nemělo vliv ani tak na počet ukládaných trestních příkazů, jako spíše

na volbu druhu ukládaného trestu, a to směrem k trestu obecně prospěšných prací. V roce 2002 tak poprvé počet uložených trestů obecně prospěšných prací (13 424, tj. 20,6 % ze všech trestů) převýšil počet uložených nepodmíněných trestů odnětí svobody (9 658, tj. 14,8 %).

S rostoucím počtem uložených trestů obecně prospěšných prací se však začaly objevovat i problémy spojené s výkonem tohoto trestu. Tyto problémy spočívají v tom, že roste počet trestů obecně prospěšných prací uložených nevhodným osobám, které ani nenastoupí k výkonu trestu, nebo sice nastoupí, ale trest nevykonají. Roste tak počet průměrů trestů obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody a věznice se opět přelplňují osobami, které vykonávají krátkodobé tresty odnětí svobody.<sup>75</sup>

Podstatou tohoto trestu je povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných obdobných činnostech ve prospěch obcí, nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí ... (§ 45 odst. 3 TrZ). Pachatel musí vykonat tyto práce osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu (§ 45a odst. 3 TrZ). Zákon nehovoří o pracovní kvalifikaci. Souhlasím s názorem, že omezování obecně prospěšných prací na práci nekvalifikovanou by bylo chybou. V řadě případů může být využití určité odbornosti obcím či jiným subjektům ku prospěchu. Navíc uvedený charakter prací se může osobám například s vyšším vzděláním jevit jako degradující, což by bylo v rozporu s principem, že výkonem trestu nesmí být ponížena lidská důstojnost. Přitom využití odborných znalostí a dovedností může posílit pachatelův pocit akceptace trestu, odpovědnosti za výsledek, zvýšit očekávaný výchovný aspekt trestu a na druhé straně jeho práce může přinést vyšší obecný prospěch.<sup>76</sup> To je bráno v úvahu i v návrhu nového trestního zákoníku, který počítá s vypuštěním slova „obdobných“ (oproti současnému znění § 45 odst. 3 TrZ, který stanoví, že odsouzený je povinen provést práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných *obdobných* činnostech...). Tím by byla byla otevřena možnost výkonu i kvalifikovaných prací a nejen pouze prací obdobných pracím úklidovým a údržbářským, což má význam zejména u činností ve prospěch jiných institucí než obcí, např. institucí zabývajících se vzděláním,

<sup>75</sup>Barbořík, Michal: Trest obecně prospěšných prací – aktuální problémy a jejich řešení. Trestní právo. Roč. 2006, č. 5, s. 4

<sup>76</sup>Srovnej: Kalvodová, Věra: Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 130

kulturou, školstvím, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností.<sup>77</sup>

Trest obecně prospěšných prací není uveden v žádné ze skutkových podstat zvláštní části trestního zákona, je tedy konstruován jako univerzální trest v tom směru, že jej lze uložit za všechny trestné činy, za které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, jestliže vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele uložení jiného trestu k dosažení účelu trestu není třeba (§ 45 odst. 1 TrZ). Může být uložen samostatně nebo i vedle jiného trestu. Projevem zásady *ne bis in idem* v rovině trestu je pak zákaz kumulace obecně prospěšných prací a odnětí svobody (§ 45 odst. 2 TrZ).<sup>78</sup>

Výměra trestu obecně prospěšných prací je stanovena v rozsahu 400 hodin s tím, že trest musí být vykonán do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil jeho výkon. Tato hranice se mi zdá příliš vysoká. „Probační a mediační služba ve své praxi zjistila, že pokud je uloženo 400 hodin zaměstnanému člověku, je velmi obtížné takový trest vykonat, respektive tyto hodiny odpracovat, během jednoho roku. Pokud bychom pracovali se standardní osmihodinovou „pracovní dobou“, tak by takovýto odsouzený musel odpracovat 50 dní, což je téměř každá sobota v kalendářním roce. Právě s ohledem na tuto skutečnost by měl soud při ukládání trestu obecně prospěšných prací, a to pokud se týká určení jeho výměry, nejen primárně přihlídnout k povaze spáchaného trestného činu, ale podstatným sekundárním kritériem by měla být osoba odsouzeného. Soud by se neměl zabírat jen přepočtem hodin, pokud odsouzený celý trest řádně nevykoná, ale též i tím, zda je vůbec v jeho silách trest vykonat v zákonem stanovené lhůtě. Soud by měl vždy důsledně diferencovat, zda ukládá trest osobě zaměstnané či nezaměstnané.“<sup>79</sup> Návrh nového trestního zákoníku počítá s výměrou od 50 do 300 hodin, což považuji za optimální.<sup>80</sup> Ve Francii je výměra tohoto trestu ještě o něco nižší – od 40 do 210 hodin – s tím, že odsouzenému může být stanovena na výkon tohoto trestu až osmnáctiměsíční lhůta.

<sup>77</sup>Srovnej: Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 19. prosince 2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=381&o=23&j=33&d=160504>>.

<sup>78</sup> Srovnej: Kalvodová, Věra: Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 128

<sup>79</sup>Zatecká, Eva, Fryšták, Marek: Trest obecně prospěšných prací z pohledu nového trestního zákoníku a případných změn dalších souvisejících předpisů. Trestní právo. Roč. 2007, č. 9, s. 5-8.

<sup>80</sup>Srovnej: Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 19. prosince 2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=381&o=23&j=33&d=160504>>.



Při ukládání trestu obecně prospěšných prací soud přihlédne ke stanovisku pachatele, k možnosti uložení tohoto trestu a k jeho zdravotní způsobilosti (§ 45a odst. 2). Dle mého názoru je škoda, že není vyžadován souhlas pachatele, jako tomu je například ve Francii. Pokud odsouzený s výkonem trestu nesouhlasí, pravděpodobně ho nevykoná, a proto je nařízení obecně prospěšných prací osobám, které nemají zájem na jejich vykonání, ztrátou času i energie osob, které se mají na výkonu tohoto trestu podílet.

Na zajištění výkonu trestu se různou měrou podílí několik subjektů, a to okresní soud, obecní úřad, obecně prospěšná instituce a úředník Probační a mediační služby. Výkon trestu obecně prospěšných prací je upraven v § 335 až 340b TrŘ.

Soud může uložit pachateli na dobu trestu i přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 26 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život; zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil (§ 45a odst. 1 TrZ). „Dodržování přiměřených opatření, resp. náhrada způsobené škody jsou důležitými kritérii pro posouzení, zda pachatel v době výkonu trestu obecně prospěšných prací vedl řádný život a zda nejsou důvody pro jeho přeměnu na trest odnětí svobody.“<sup>81</sup>

Jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací nevedl řádný život, nebo zaviněně nevykonal ve stanovené době uložený trest, přemění soud trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody a rozhodne zároveň o způsobu jeho výkonu (§ 45a odst. 4). Další změnou, která se objevila v návrhu nového trestního zákoníku, je jiné pravidlo pro přepočítání obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody. V současnosti se každé i jen započaté dvě hodiny nevykonaného trestu obecně prospěšných prací počítají za jeden den odnětí svobody, do budoucna by každá nevykonaná hodina znamenala jeden den odnětí svobody.<sup>82</sup>

Uložení trestu obecně prospěšných prací pachatelům trestných činů v dopravě je samozřejmě možné, nicméně rozhodovací praxe královéhradeckého okresního soudu ve mně zanechala spíše dojem, že v případě ukládání alternativního trestu je preferován podmíněný

<sup>81</sup>Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 202

<sup>82</sup>Srovnej: Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 19. prosince 2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=381&o=23&j=33&d=160504>>.

trest odnětí svobody. Zcela jinak je vnímán tento trest při postihu dopravní trestné činnosti ve Francii (viz. níže).

#### 4.6.1 Obecně prospěšná práce ve francouzském právu

Již jsme se setkali s odkladem výkonu trestu spojeným se závazkem vykonat obecně prospěšnou práci, nyní se dostáváme k možnosti uložení obecně prospěšné práce (*le travail d'intérêt général*) jako trestu alternativního či doplňujícího.

Odsouzený, kterému byl uložen tento trest, je povinen vykonat práci ve veřejném zájmu bez nároku na odměnu. Rozsah obecně prospěšné práce může být stanoven od 40 do 210 hodin (čl. 131-8 CP). Na její odpracování má odsouzený lhůtu, kterou určí soud vyslovující tento trest. Tato lhůta nesmí přesáhnout 18 měsíců (čl. 131-22 CP).

Pro uložení trestu obecně prospěšných prací je nezbytný souhlas odsouzeného a jeho přítomnost na jednání (čl. 131-8 odst. 2 CP). Nezbytnost tohoto souhlasu je zdůvodňována jednak zákazem nucených prací zakotveným v čl. 4 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách, jednak tím, že žádoucí účinek trestu by se těžko dostavil v případě nesouhlasu odsouzeného s výkonem takové práce.

Jak již bylo řečeno, práce má být ve veřejném zájmu. Podrobnosti upravuje trestní zákoník ve své nařizovací části (čl. R. 131-12 an. CP). Zadavateli práce mohou být stát, obce, departementy, regiony (*les collectivités publiques*), veřejně prospěšná zařízení (*les établissements publics* – např. nemocnice, školy atd.), za určitých podmínek i soukromé právnické osoby pověřené veřejně prospěšným úkolem či asociace. Práce mohou spočívat v úklidu veřejných prostranství či domácností, opravách budov, likvidaci různých škod (např. graffiti) atd. Podrobnosti výkonu odsouzenému stanoví „soudce aplikující tresty“ (*juge de l'application des peines* – nejedná se o soudce rozhodujícího o trestném činu, ale o soudce, který dohlíží na výkon stanoveného trestu).<sup>83</sup>

Z pohledu této rigorózní práce je velmi zajímavé ustanovení, které zavedl mnohokrát zmiňovaný zákon č. 2003-495 „posilující v boji proti silničnímu násilí“: pokud osoba byla odsouzena za přečin dle silničního zákoníku anebo na základě čl. 221-6-1, 222-19-1, 222-20-1 a 434-10 CP, bude tato osoba přednostně vykonávat trest obecně prospěšné práce v zařízeních

<sup>83</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: *Droit pénal général*. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 426-428

specializovaných pro příjem zraněných při dopravních nehodách (čl. 131-22 odst. 3 CP). To znamená, že odsouzení by měli vykonávat svůj trest v nemocnicích či u záchranářů. Z hlediska výchovného účinku jde bezesporu o velmi pěknou myšlenku, nepodařilo se mi však zjistit, jak se daří uvést ji do praxe.

Odsouzený k trestu obecně prospěšné práce musí také dostát kontrolním opatřením dle čl. 132-55 CP (čl. 131-22 odst. 4 CP). Jde například o povinnost dostavit se na předvolání před soudce aplikujícího trest či sociálního pracovníka, přijímat návštěvy sociálního pracovníka, podrobit se lékařskému vyšetření, odůvodnit změny zaměstnání či bydliště, které tvoří překážku výkonu obecně prospěšné práce tak jak byla stanovena apod.

Následky nevykonání trestu obecně prospěšné práce jsou upraveny zcela odlišně nežli v našem právním řádu. V případě, že odsouzený nedostojí svým povinnostem vyplývajícím z uloženého trestu obecně prospěšné práce (tzn. nevykoná-li práci anebo nedostojí kontrolním opatřením), naplňuje skutkovou podstatu trestného činu dle čl. 434-42 CP a hrozí mu trest vězení v délce až dvou let a pokuta 30 000,- euro a doplňující trest zákazu výkonu práv občanských a rodinných (*l'interdiction des droits civils, civils et de famille* – čl. 434-44 CP). Ani stíhání a odsouzení pachatele pro tento nový trestný čin ho však nezbavuje povinnosti vykonat uloženou obecně prospěšnou práci.<sup>44</sup> Soud, který obecně prospěšnou práci ukládá jako alternativní trest, může také stanovit již při ukládání tohoto trestu pro případ nerespektování uložených povinností či zákazů maximální délku vězení či výši pokuty, které odsouzenému mohou být nařízeny (v celé či částečné délce či výši) v případě porušení povinností či zákazů vyplývajících z uloženého trestu (čl. 131-9 CP). Chybí zmínka o neaplikovatelnosti čl. 434-42 CP pro případ, že soud toto při ukládání trestu stanoví, ale domnívám se, že i zde to lze analogicky dovodit ze zákazu aplikace čl. 434-41 (viz. výše – v závěru podkapitoly 4.5.1).

Obecně prospěšná práce může být uložena jako trest alternativní namísto vězení (čl. 131-8 CP). Dále však může být uložena i jako doplňující trest fakultativní za některé přečiny dle silničního zákoníku. V těchto případech je tedy možno uložit ji i vedle trestu vězení, pravidlo o zákazu kumulace se neuplatní.

Pro úplnost, trest obecně prospěšné práce je možno uložit jako trest doplňující i za některé přestupky páté třídy, a to v rozsahu od 20 do 120 hodin (čl. 131-17 CP).

<sup>44</sup>Srovnej: Mayaud, Yves, Allain, Emmanuelle: Code pénal. 104e édition. Paris: Dalloz, 2007, s. 926

## 4.7 Upuštění od potrestání - § 24 an. trestního zákona

Na závěr kapitoly o trestech je třeba učinit ještě krátkou zmínku o upuštění od potrestání.

„Základní“ upuštění od potrestání podle §24 TrZ je možné, pokud lze důvodně očekávat, že vzhledem k povaze spáchaného činu a k dosavadnímu životu pachatele již projednání věci před soudem postačí k nápravě pachatele. Musí se jednat o trestný čin menší nebezpečnosti pro společnost. Dále je třeba, aby pachatel spáchání tohoto trestného činu litoval a projevoval účinnou snahu po nápravě. Pokud bylo upuštěno od potrestání, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.

Dále je možno upustit od potrestání za podmínek § 25 TrZ. K tomu může dojít, pokud pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti a soud má za to, že ochranné léčení, které zároveň ukládá, zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest. Užití tohoto ustanovení je však vyloučeno, pokud si pachatel stav zmenšené přičetnosti přivodil, byť i z nedbalosti, vlivem návykové látky.

Posledním typem, který upravuje trestní zákon, je podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 26 TrZ). To soud uloží, považuje-li za potřebné po stanovenou dobu sledovat chování pachatele. Jinak jsou podmínky pro uložení stejné jako u „základního“ upuštění od potrestání. Soud vysloví nad pachatelem dohled a stanoví zkušební dobu až na jeden rok. Pachateli lze uložit i přiměřená omezení a přiměřené povinnosti a zpravidla má soud též uložit, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil.

### 4.7.1 Upuštění od potrestání dle francouzského práva

Soud, poté co uzná pachatele vinným a případně rozhodne o zabavení nebezpečných či škodlivých předmětů, může upustit od uložení trestu. Je to možné, jen pokud se jedná o přečin či přestupek (čl. 132-58 CP). Soud může k tomuto rozhodnutí přistoupit, pokud se zdá, že pachatel je napraven, způsobená škoda je nahrazena a „porucha“ způsobená trestným činem ustala (myšleno je narušení veřejného pořádku).<sup>85</sup> Soud může stanovit, že toto rozhodnutí nebude uváděno v trestním rejstříku odsouzeného (čl. 132-59 CP). Fikce neodsouzení tedy nenastává automaticky ze zákona, ale jen pokud to soud uzná za vhodné.

<sup>85</sup>Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 488

## **5 Některé instituty trestního řádu a možnost jejich aplikace na trestnou činnost v dopravě**

Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání jsou procesněprávními formami alternativního řešení trestních věcí odklonem od standardního trestního řízení.<sup>86</sup> Vyřešení méně závažných a skutkově a právně jednoduchých případů mimo rámec hlavního líčení by mělo přispívat především k odlehčení přetížených soudů, omezení nežádoucí kriminalizace pachatelů a urychlení odškodňování poškozených.

### **5.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání - § 307 a 308 trestního řádu**

Podmíněné zastavení trestního stíhání je jedním z tzv. odklonů od standardního trestního řízení. Jde o zvláštní způsob skončení trestního stíhání obviněného jinak než rozhodnutím o vině. Trestní řízení nedospěje do svého typického konce, do odsuzujícího rozsudku, ale na cestě k němu se odkloní jinam.<sup>87</sup> Mělo by přicházet v úvahu u méně závažných a skutkově a právně jednoduchých věcí, kdy vzhledem k okolnostem případu i k osobě obviněného je patrné, že v případě jeho uznání na vinu odsuzujícím rozsudkem by mu hrozilo jako dostačující postih uložení pouze podmíněného trestu odnětí svobody a obviněný by se navíc s největší pravděpodobností ve stanovené zkušební době osvědčil.<sup>88</sup>

„V řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže

a) obviněný se k činu doznal,

b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě,

<sup>86</sup>Srovnej: Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 403

<sup>87</sup>Srovnej: Šámal, Pavel: Trestní řád: komentář. Díl 2. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 2234

<sup>88</sup>Srovnej: Vaněček, Pavel: Některé nové instituty trestního řádu a možnost jejich aplikace na trestnou činnost v dopravě. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 6, s. 6-10.

a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.“ (§ 307 odst. 1 TrŘ).

V přípravném řízení tedy podmíněně zastavuje státní zástupce, poté soud. Z hlediska smyslu institutu podmíněného zastavení trestního stíhání, tj. dosáhnout co nejdříve účelu trestního řízení jiným než standartním způsobem, by rozhodnutí státního zástupce mělo být pravidlem.

Souhlas obviněného musí být učiněn způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti. Pokud navrhne postup podle tohoto ustanovení obhájce obviněného, je zapotřebí, aby rozhodující orgán nepochybně zjistil, zda obviněný s navrhovaným postupem souhlasí. Zákon však nevyžaduje souhlas poškozeného. Jeho nesouhlas tedy nemusí být v konkrétním případě překážkou pro tento postup, jestliže jsou jinak splněny zákonné podmínky a orgán činný v trestním řízení pokládá tento způsob řešení věci za dostačující.

Doznání obviněného se musí vztahovat na celý skutek, na všechny znaky skutkové podstaty. Proto podmínky pro podmíněné zastavení nejsou splněny, jestliže obviněný se sice doznává ke skutkovým okolnostem, ale popírá zavinění. Doznání se však nevztahuje na právní kvalifikaci, postačí, že obviněný dozná skutečnosti umožňující závěr o tom, že se trestného činu dopustil, aniž by výslovně uvedl, že je vinen určitým trestným činem.

Další podmínkou pro podmíněné zastavení je finanční vypořádání obviněného s poškozeným. Pokud obviněný škodu do doby rozhodování neuhradil, může v konkrétním případě postačit uzavření dohody o její náhradě s poškozeným. V rozhodnutí o podmíněném zastavení se obviněnému uloží, aby dohodu splnil během stanovené zkušební doby, jinak by mohlo být rozhodnuto o pokračování v trestním stíhání. Jiným potřebným opatřením k náhradě škody může být i nahlášení vzniku škody jako pojistné události. V dopravě tedy velmi často splní obviněný řidič požadavek zákona již tím, že způsobení škody ohlásí podle pojistných podmínek pojišťovně a poskytne jí potřebnou součinnost. V tomto případě tedy obviněný splní podmínku velmi snadno, bez nějakého zvláštního přičinění.

Podmíněné zastavení je prostředkem sloužícím v první řadě k urovnání nastalých konfliktních situací mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí (poškozeným).<sup>89</sup> „Poškození se často domáhají náhrad svých škod dlouze a bolestně. Pět i víceleté spory nejsou

<sup>89</sup>Srovnej: Šámal, Pavel: Trestní řád: komentář. Díl 2. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 2233-2245

výjimkou. Tak je všechno, co složitou a někdy i tragickou situaci poškozených zlepšuje, dražší zlata, i když svým způsobem profituje i pachatel. Rozhodující je pomoc rychlá a účinná a k ní má nejbližší ten, kdo újmu způsobil.“<sup>90</sup>

V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky (§ 307 odst. 2 TrŘ). „Délka zkušební doby je kratší než u podmíněného odkladu výkonu trestu, neboť jde o rozhodnutí, kterým není prozatím definitivně vyřešena otázka viny. Pro případ budoucího projednávání věci je potřebné, aby neuplynula příliš dlouhá doba od spáchání trestného činu, a nebyla tak podstatně oslabena hodnota opatřených důkazů (např. vyslechnuté osoby by si později nemusely pamatovat, vybavit si a reprodukovat vnímané skutečnosti)“<sup>91</sup> Obviněnému lze též fakultativně uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život (§ 307 odst. 4 TrŘ). Jestliže obviněný během zkušební doby vedl řádný život, splnil povinnost nahradit způsobenou škodu a vyhověl i dalším uloženým omezením, rozhodne orgán, jenž trestní stíhání v prvním stupni podmíněně zastavil, že se osvědčil. Jinak rozhodne, a to případně i během zkušební doby, že se v trestním stíhání pokračuje (§ 308 odst. 1 TrŘ).

Tento tzv. odklon se tedy přímo nabízí pro postih méně závažných nedbalostních trestných činů v dopravě, zejména pokud pachatelem je dosud bezúhonný jedinec, který by byl odsuzujícím rozsudkem zbytečně kriminalizován.

### 5.1.1 Vývoj kauzy č. 3

Připomenou, že se jednalo o případ, kdy mladá řidička osobního motorového vozidla srazila na přechodu pro chodce nezletilou dívku přecházející z jejího pohledu jízdy z levé strany. Dopravní nehoda byla dle znaleckého posudku způsobena opožděnou reakcí řidičky. K překročení povolené rychlosti nedošlo, vůz se pohyboval rychlostí asi 50 km/h, střetová rychlost byla asi 28 km/h. Trestný čin byl kvalifikován jako ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 223 TrZ.

<sup>90</sup>Friml, Karel: Podmíněné zastavení trestního stíhání – iluze zákonodárce a skutečnost. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 1, s. 12-20.

<sup>91</sup>Šámal, Pavel: Trestní řád: komentář. Díl 2. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 2239-2240

Státní zástupce trestní stíhání obviněné podmíněně zastavil a stanovil zkušební dobu na jeden rok.

Rozhodnutí bylo odůvodněno takto: „Obviněná se ke svému jednání plně doznala s tím, že celé věci lituje, a měla snahu matce poškozené se omluvit. Otec obviněné jako majitel vozidla učinil všechny potřebné kroky k úhradě škody, které spočívaly v nahlášení škodné události pojišťovně, a nároky poškozené byly pojišťovnou kladně vyřízeny. Vzhledem k tomu, že obviněná nebyla dosud soudně trestána ani projednávána pro přestupek, lze s přihlédnutím k jejímu dosavadnímu životu a k okolnostem případu toto rozhodnutí považovat za postačující.“

Jedná se o téměř ukázkový příklad podmíněného zastavení trestního stíhání. Pachatelkou trestného činu byla bezúhonná řidička, která dosud nespáchala ani žádný dopravní přestupek. Jela městem povolenou rychlostí, vzhledem k pohybu dodávkového vozidla ve vedlejším pruhu si však nevšimla chodkyně přecházející po přechodu pro chodce. Přesto jí lze klást vinu, protože dle znaleckého posudku měla možnost chodkyni registrovat, její reakce byla opožděná. Potřebné opatření k náhradě škody bylo učiněno, když otec obviněné nahlásil škodnou událost pojišťovně. Bylo by samozřejmě ideální, kdyby sama obviněná aktivně přispěla k náhradě škody, nicméně za daných okolností lze toto řešení považovat za postačující. Pokud je zákonem dána možnost, že obviněný může k náhradě škody učinit „jiná potřebná opatření“, která dle soudní praxe mohou spočívat v nahlášení škodné události pojišťovně, bylo by nesmyslné odpírat pachatelce podmíněné zastavení trestního stíhání jen proto, že majitelem vozidla, které řídila, nebyla ona sama, ale její otec, a tudíž to byl on, kdo podnikl potřebné kroky k nahlášení škody.

Všechny zákonné podmínky pro zastavení trestního stíhání byly tedy splněny. Bezesporu lze v tomto případě považovat za správné, že stíhání podmíněně zastavil již státní zástupce a celou věcí nebyl zbytečně zatěžován soud. Pachatelka se posléze osvědčila.<sup>92</sup>

### **5.1.2 Odklad výroku o trestu ve francouzském právu**

Institutem podobným našemu podmíněnému zastavení trestního stíhání je ve francouzském právu institut odkladu výroku o trestu. Také zde nalezneme značnou podobu s

---

<sup>92</sup>Ze spisu Okresního státního zastupitelství v Hradci Králové, sp.zn. 2 Zt 238/2005



naším upuštěním od potrestání. Existují tři typy tohoto odkladu (ajournement): odklad jednoduchý, odklad s uložením zkoušky a odklad s příkazem.

Od odkladu výkonu trestu (sursis – viz. podkapitola 4.2.5) se liší zejména v následujících dvou bodech:

- ten, komu byl odložen výkon trestu, zná trest, který bude muset vykonat v případě, že nedostojí všem podmínkám, kdežto při odkladu výroku o trestu pachatel zatím neví, jaký trest mu případně bude uložen
- pokud po uplynutí dané doby je upuštěno od potrestání, u odkladu výkonu trestu při splnění všech podmínek je odsouzení považováno za neplatné od počátku, kdežto v případě odkladu výroku o trestu není prohlášení viny automaticky zahlazováno.<sup>93</sup>

Odklad výroku o trestu se může uplatnit v kategorii přečinů a přestupků (pro přestupky však není určen odklad s uložením zkoušky). Soud, poté co uzná pachatele vinným a případně rozhodne o zabavení nebezpečných či škodlivých předmětů, může odložit vynesení výroku o trestu (čl. 132-58 CP).

Jednoduchý odklad výroku o trestu (ajournement simple) je upraven v čl. 132-60 až 132-62 CP. K tomuto typu odkladu může soud přistoupit, pokud se zdá, že pachatel je na cestě k nápravě, způsobená škoda je nahrazována a „porucha“ způsobená trestným činem ustane (myšleno je narušení veřejného pořádku, je nutno, aby tímto rozhodnutím nedošlo například k pobouření veřejnosti).<sup>94</sup> Aby mohl být odklad výroku o trestu nařízen, je nezbytná přítomnost obžalovaného na jednání. Soud stanoví datum, kdy bude rozhodováno o trestu. Na tomto jednání pak může soud upustit od potrestání obžalovaného nebo vyslovit trest anebo znovu odložit výrok o trestu. Konečné rozhodnutí – tj. upuštění od potrestání či výrok o trestu – však musí být učiněno nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud poprvé rozhodl o odkladu výroku o trestu.

Dalším typem je odklad výroku o trestu s uložením zkoušky (l'ajournement avec mise à l'épreuve – čl. 132-63 až 132-65 CP). Podmínky pro jeho uložení jsou v podstatě stejné, jako u jednoduchého odkladu, ale pole aplikace je užší: tento institut nemůže být uložen za přestupek (čl. 132-58 CP) a adresátem nemůže být právnická osoba (čl. 132-63 CP).

<sup>93</sup>Srovnej: Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 481

<sup>94</sup>Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 482

V průběhu doby, na kterou je odložen výrok o trestu, je pachatel podroben stejnému režimu jako v případě odkladu výkonu trestu s uložením zkoušky, musí tedy dostát kontrolním opatřením dle čl. 132-44 CP a zvláštním povinnostem uloženým mu na základě čl. 132-45 CP. Celková doba odkladu může být opět nejvýše jednoletá. Na dalším jednání o trestu soud může učinit stejná rozhodnutí, jako u jednoduchého odkladu s tím, že při tomto rozhodování má brát v úvahu i chování odsouzeného během zkušební doby (včetně dodržování kontrolních opatření a uložených zvláštních povinností).

Odklad výroku o trestu s příkazem je upraven v čl. 132-66 CP až 132-70 CP. Cíl tohoto posledního typu odkladu je trochu jiný než u prvních dvou – spíše než o nápravu pachatele jde o donucení pachatele k vykonání nějaké povinnosti. Soud, který odkládá výrok o trestu, může osobě (fyzické či právnické), kterou shledá vinnou, nařídit, aby se podrobila ustanovení zákona či nařízení, které či která jí ukládají určitou povinnost či povinnosti. K tomu může soud uložit i placení pokuty za každý den zpoždění (*une astreinte*), pokud to umožňuje dané nařízení či zákon. Přítomnost pachatele na jednání není pro uložení tohoto typu odkladu nutná. Odklad s příkazem může být uložen pouze jednou, to znamená, že na dalším jednání o trestu může soud buď upustit od potrestání, anebo vyslovit tresty předvídané v daném zákoně či nařízení (nemůže však rozhodnutí znovu odložit). Pokud odsouzený nesplnil příkaz, soud zruší placení pokuty, vysloví tresty a může nařídit úřední výkon nesplněných povinností na náklady odsouzeného, pokud je to daným zákonem či nařízením předvídáno. Odklad s příkazem je možno uplatnit jak u přečinů, tak i u přestupků. Právě při trestání přestupků nalézá tento typ odkladu největší uplatnění, protože je účinným způsobem donucení ke splnění povinností u těch pachatelů, kteří se nenechají znepokojit ukládanými pokutami.<sup>95</sup>

## 5.2 Narovnání - § 309 an. trestního řádu

Narovnání je dalším případem tzv. odklonu od standartního trestního procesu. Podstatou je dohoda mezi obviněným a poškozeným o vypořádání vzájemných vztahů, jejíž schválení soudem nebo státním zástupcem je spojeno s procesními důsledky zastavení trestního stíhání. Poškozený a obviněný se tak stávají hlavními aktéry řešení projednávaného

<sup>95</sup>Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5e édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001, s. 485-487

případu, neboť právě urovnání konfliktu mezi nimi dostává za splnění dalších zákonných předpokladů přednost před veřejným zájmem na potrestání pachatele.

Pro účely uzavření dohody o narovnání zákon omezuje okruh poškozených na ty, kteří jsou stíhaným činem bezprostředně poškozeni (tedy na oběti). Nepatří mezi ně ti poškození, na které pouze přešel nárok na náhradu škody (§ 310a TrŘ).

Předpoklady pro schválení narovnání podle § 309 odst. 1 TrŘ jsou:

- trestní stíhání obviněného pro trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let,
- prohlášení obviněného, že skutek, pro který je stíhán, spáchal, nejsou-li o takovém jeho prohlášení důvodné pochybnosti,
- úhrada škody způsobené trestným činem poškozenému nebo učinění potřebných úkonů k její úhradě, popřípadě jiný způsob odčinění újmy vzniklé trestným činem,
- složení peněžní částky určené konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům obviněným na účet soudu nebo státního zastupitelství,
- souhlas obviněného a poškozeného,
- adekvátnost tohoto způsobu vyřízení věci vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl trestným činem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a k jeho osobním a majetkovým poměrům.<sup>96</sup>

Ve francouzském právu se mi nepodařilo nalézt institut podobný našemu narovnání.

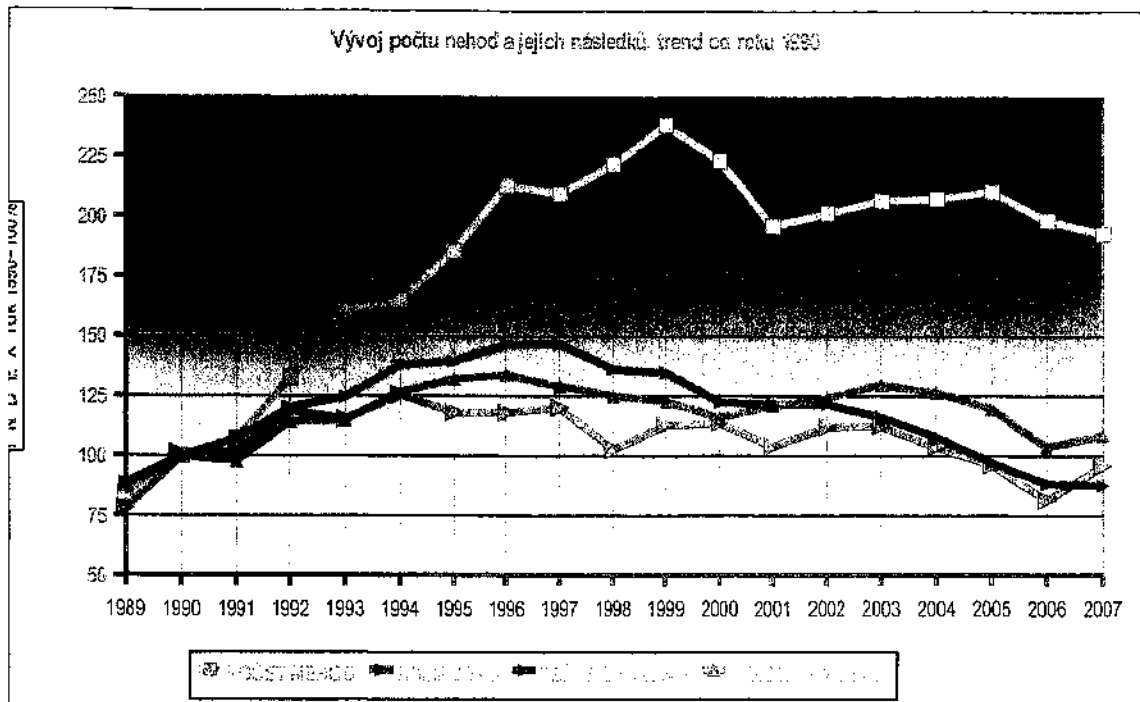
## 6 Statistické údaje

### 6.1 Česká republika

Pro lepší představu o současné i minulé situaci na silnicích se podíváme nejprve na údaje o nehodovosti na pozemních komunikacích České republiky. Aby údaje byly úplné, uvádím i grafy, které již byly znázorněny v úvodu této rigorózní práce.

---

<sup>96</sup>Srovnej: Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, s. 406



#### NEHODY A JEJICH NÁSLEDKY OD ROKU 1990

ROK	POČET NEHOD	USMRCENO	TĚŽCE ZRANĚNO	LEHCE ZRANĚNO	Hmotná škoda v mil. Kč
1990	94 664	1 173	4 519	23 371	606,0
1991	101 387	1 194	4 833	22 806	1 014,2
1992	125 599	1 395	5 429	26 708	1 794,2
1993	152 157	1 355	5 629	26 821	2 988,3
1994	156 242	1 473	6 232	29 590	4 262,9
1995	175 520	1 384	6 298	30 866	4 877,2
1996	201 697	1 386	6 621	31 296	6 054,4
1997	198 431	1 411	6 632	30 155	5 981,6
1998	210 138	1 204	6 152	29 225	6 834,0
1999	225 690	1 322	6 093	28 747	7 148,8
2000	211 516	1 336	5 525	27 063	7 095,8
2001	185 664	1 219	5 493	28 297	8 243,9
2002	190 718	1 314	5 492	29 013	8 891,2
2003	195 851	1 319	5 253	30 312	9 334,3
2004	196 484	1 215	4 878	29 543	9 687,4
2005	199 262	1 127	4 396	27 974	9 771,3
2006	187 965	956	3 990	24 231	9 116,3
2007	182 736	1 123	3 960	25 382	8 467,3

V roce 2007 Policie ČR šetřila celkem 182 736 nehod, při kterých bylo 1 123 osob usmrceno, 3 960 těžce zraněno a 25 382 osob zraněno lehce. Vývoj následků nehod v roce 2007 nebyl příznivý, neboť zaznamenáváme zvýšení počtu usmrcených a lehce zraněných osob oproti roku 2006. Počet nehod v roce 2007 je od roku 1990 sedmý nejnižší, když nejvíce nehod bylo v roce 1999 (225 690 nehod) a nejméně v roce 1990 (94 664 nehod). Počet usmrcených v roce 2007 je 2. nejnižší od roku 1990 - po roce 2006, kdy bylo při nehodách usmrceno 956 osob. Nejvíce usmrcených bylo v roce 1994, kdy zahynulo 1 473 osob a tzn., že počet usmrcených v roce 2007 je oproti roku 1994 nižší o 350 osob. Počet těžce zraněných osob je od roku 1990 nejnižší; nejvíce těžce zraněných bylo v roce 1997 (6 632 osob). Teprve podruhé od roku 1990 se roční počet těžce zraněných dostal pod hranici 4 000 osob. Počet lehce zraněných osob je za posledních 18 let 4. nejnižší. Nejvíce lehce zraněných bylo před 11 lety - v roce 1996 (31 296 osob) a naopak nejméně v roce 1991 - „jen“ 22 806 osob.

#### PŘEHLED VINÍKŮ A ZAVINĚNÍ NEHOD

Viník, zavinění nehody rok 2007	Počet nehod	Rozdíl nehod	Rozdíl v %	Počet usmrcených	Rozdíl usmrcených	Rozdíl v %
Ridičem motorového vozidla	167 633	-6 519	-3,7%	992	137	16,0%
Ridičem nemotorového vozidla	2 419	-65	-2,6%	65	22	51,2%
Chodcem	1 576	69	4,6%	41	-3	-6,8%
Jiným účastníkem	244	-15	-5,8%	0	0	
Závadou komunikace	468	-467	-49,9%	0	0	
Technickou závadou vozidla	1 091	-180	-14,2%	7	6	600,0%
Lesní, domácí zvíři	8 501	1 804	26,9%	5	5	
Jiné zavinění	804	144	21,8%	13	0	0,0%

V této tabulce je přehled o počtech nehod a počtech usmrcených osob podle sledovaných viníků, včetně podílu na celkovém počtu nehod, resp. počtu usmrcených osob, v roce 2007 v porovnání s rokem 2006. U většiny viníků nebo zavinění zaznamenáváme pokles počtu nehod. Více nehod zavinili chodci, více nehod bylo zaviněno i z důvodu tzv. jiného zavinění a více nehod bylo zaviněno (resp. způsobeno) „lesní zvíři nebo domácím zvířetem“. V kategorii nehod zaviněných řidiči motorových vozidel nastal významný pokles počtu nehod

v celém spektru viníků, resp. zavinění, s jedinou výjimkou, a to jsou nehody zaviněné řidiči motocyklů, kde došlo ke zvýšení o 19,3 % (o 351 nehod). S výjimkou nehod zaviněných chodci, kde došlo k poklesu počtu usmrcených osob, zaznamenáváme u ostatních, v tabulce uvedených, kategorií nárůst.

pořadí	DESET nejčtetnějších příčin nehod řidičů motorových vozidel; rok 2007	počet nehod
1.	řidič se plně nevěnoval řízení vozidla	32 558
2.	nedodržení bezpečné vzdálenosti za vozidlem	29 659
3.	nesprávné otáčení nebo couvání	17 483
4.	nepřízpůsobení rychlosti stavu vozovky	11 628
5.	nedání přednosti upravené dopravní značkou "DEJ PŘEDNOST V JÍZDĚ !"	10 460
6.	nezvládnutí řízení vozidla	7 630
7.	nepřízpůsobení rychlosti dopravně technickému stavu vozovky	7 386
8.	vjetí do protisměru	5 489
9.	jiný druh nesprávné jízdy	5 069
10.	vyhýbání bez dostatečného bočního odstupu	4 990

pořadí	DESET nejtragičtějších příčin nehod řidičů motorových vozidel; rok 2007	počet usmrcených osob
1.	nepřízpůsobení rychlosti dopravně technickému stavu vozovky	198
2.	řidič se plně nevěnoval řízení vozidla	124
3.	nepřízpůsobení rychlosti stavu vozovky	105
4.	vjetí do protisměru	102
5.	nepřízpůsobení rychlosti vlastnostem vozidla a nákladu	85
6.	nezvládnutí řízení vozidla	51
7.	nedání přednosti upravené dopravní značkou "DEJ PŘEDNOST V JÍZDĚ !"	34
8.	kolize s protijedoucím vozidlem při předjíždění	32
9.	nedání přednosti při odbočování vlevo	30
10.	jiný druh nepřiměřené rychlosti	30

Pro porovnání se situací ve Francii nás pak velmi budou zajímat také dopravní nehody zaviněné pod vlivem alkoholu. Policie ČR eviduje 7 466 nehod (tj. 4,3% z celkového počtu nehod) zaviněných pod vlivem alkoholu, při kterých eviduje 36 usmrcených a 2 881 zraněných osob. Oproti roku 2006 je počet nehod vyšší o 659 (tj. o 9,7%), počet usmrcených je nižší o 6 osob, tj. o 14,3% a počet zraněných je vyšší o 132 osob (tj. o 4,6%). Počet

usmrcených osob při těchto nehodách je nejnižší za posledních 28 let a na tyto nehody připadá 3,2% z celkového počtu silničních obětí a to je jeden z nejnižších podílů v posledních letech.<sup>97</sup>

A nyní se dostáváme ke statistikám soudů. Jak bude patrné z níže uvedených tabulek, skutečný zvrat ve statistikách způsobila již několikrát zmiňovaná novelizace trestního zákona účinná od 1.7. 2006. Díky ní se oba trestné činy, jichž se dotkla (tedy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění dle § 180d a ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 201) postupně staly nejčastěji postihovanými trestnými činy v dopravě.

---

<sup>97</sup>Ministerstvo vnitra : Statistika [online]. 2005 [cit. 2008-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistika/nehody.html>>.

Přehled vybraných trestných činů v dopravě, údajů o pravomocně odsouzených osobách a ukládaných trestech<sup>98</sup>

Rok 2007		§171	§180	§180d	§201	§208	§223	§224
Počet trestných činů	celkem	5039	131	10356	9762	92	411	1078
	vlivem alkoholu	616	9	1280	8283	25	28	149
	vlivem návykové látky	5	0	8	26	0	0	4
Odsouzené osoby	celkem	1560	101	8242	8977	36	381	1038
	recidivista označený soudem	226	2	925	374	1	19	31
	dosud netrestané	295	46	2656	5254	20	252	699
	ženy	47	8	374	536	3	48	100
	mladiství	4	1	254	29	2	3	18
Uložené tresty	NEPO celkem	229	7	715	193	6	4	117
	do 1 roku	223	5	711	170	4	4	39
	od 1 do 5 let	6	2	4	23	2	0	76
	od 5 do 15 let	0	0	0	0	0	0	2
	PO celkem	623	70	3863	5680	23	265	816
	s dohledem	24	1	81	36	0	0	9
	Zákaz činnosti	29	1	416	317	0	20	7
	ZŘMV	29	1	416	317	0	20	7
	Obecně prospěšné práce	402	17	2158	966	3	12	22
	Propadnutí věci	1	0	1	0	0	0	0
	Peněžitý trest	194	4	768	1776	2	71	52
Upuštěno od potrestání	celkem	73	2	148	17	0	9	9
	Podm. up. s dohledem	0	0	0	1	0	0	0

<sup>98</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Soudní statistiky [online]. [cit. 2008-05-22]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=399&d=35355>>.



Rok 2006		§171	§180	§180d	§201	§208	§223	§224
Počet trestných činů	celkem	4798	150	2095	2735	93	410	1061
	vlivem alkoholu	620	15	188	2222	20	23	161
	vlivem návykové látky	0	0	0	5	0	1	2
Odsouzené osoby	celkem	3701	134	1848	2369	37	380	1031
	recidivista označený soudem	776	5	200	129	4	6	25
	dosud netrestané	789	65	628	1307	23	238	727
	ženy	97	5	82	114	4	49	100
	mládství	14	1	28	3	1	4	14
Uložené tresty	NEPO celkem	603	10	69	90	4	0	97
	do 1 roku	602	4	69	89	2	0	31
	od 1 do 5 let	1	4	0	1	2	0	65
	od 5 do 15 let	0	2	0	0	0	0	1
	PO celkem	1542	75	1027	1604	30	267	825
	s dohledem	48	3	22	13	0	0	14
	Zákaz činnosti	55	2	82	63	1	11	1
	ZŘMV	55	2	82	63	1	11	1
	Obecně prospěšné práce	1003	32	476	260	0	13	33
	Propadnutí věci	1	0	0	0	0	0	0
	Peněžitý trest	420	12	153	346	1	77	56
Upuštěno od potrestání	celkem	68	2	18	2	0	8	8
	Podm. up. s dohledem	0	0	0	0	0	0	0

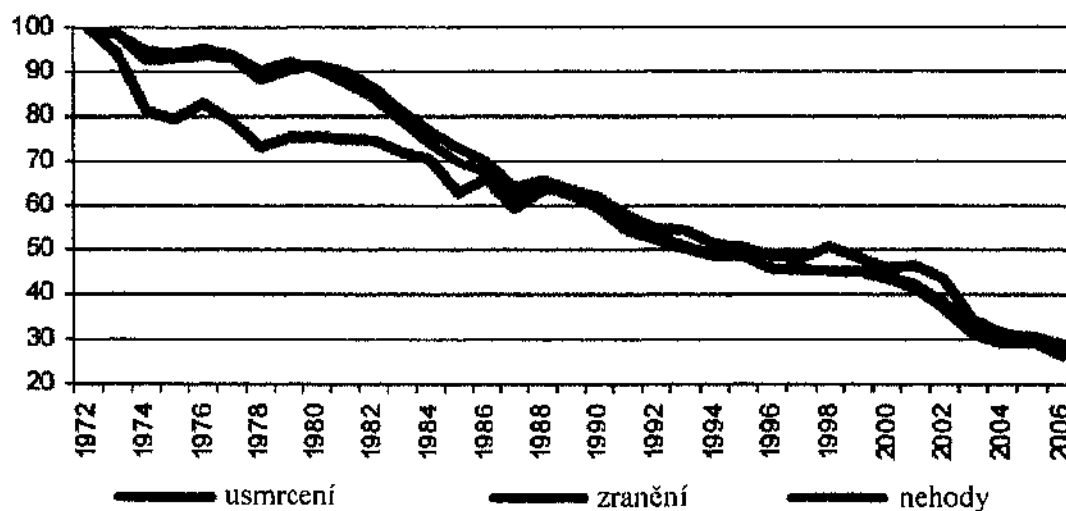
Rok 2005		§171	§180	§201	§208	§223	§224
Počet trestných činů	celkem	5101	33	1728	111	466	1200
	vlivem alkoholu	629	2	1360	33	33	178
	vlivem návykové látky	0	0	2	0	0	0
Odsouzené osoby	celkem	4291	33	1415	54	434	1160
	recidivista označený soudem	886	0	128	2	15	34
	dosud netrestané	935	18	748	29	295	826
	ženy	100	2	72	1	56	100
	mladiství	14	2	7	2	4	14
Uložené tresty	NEPO celkem	635	2	60	3	1	101
	do 1 roku	630	0	57	2	1	39
	od 1 do 5 let	5	2	3	1	0	58
	od 5 do 15 let	0	0	0	0	0	4
	PO celkem	1900	27	925	32	288	934
	s dohledem	48	1	8	2	0	18
	Zákaz činnosti	50	0	28	0	11	3
	ZŘMV	50	0	28	0	11	3
	Obecně prospěšné práce	1131	1	199	9	29	27
	Propadnutí věci	1	0	0	0	0	0
	Peněžitý trest	478	0	196	7	99	77
	Upuštěno od potrestání	celkem	79	1	0	2	3
Podm. up. s dohledem		0	0	0	0	0	0

### Vývoj počtu osob odsouzených za trestnou činnost v dopravě<sup>99</sup>

Rok	Odsouzeno osob celkem	Odsouzeno osob v dopravě	%
2000	63211	5902	9,3
2001	60182	5419	9,0
2002	65098	6514	10,0
2003	66131	6886	10,4
2004	68443	7737	11,3
2005	67561	7969	11,8
2006	69445	10101	14,5
2007	75728	21250	28,1

## 6.2 Francie

### Vývoj počtu nehod a jejich následků od roku 1972



<sup>99</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Statistická ročenka kriminality 2007 [online]. [cit. 2008-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>> a

Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Soudní statistiky [online]. [cit. 2008-05-22]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=399&d=35355>>.

(index: rok 1972 = 100 %)

Od roku 1996 do roku 2006 zaznamenala Francie pokles v počtu nehod o 36%, v počtu usmrcených o 45,5 % a v počtu zraněných o 39,8 %.

Co se týče nehod se smrtelnými následky, po dlouhou dobu, od roku 1975 do roku 2001 klesal průměrně počet usmrcených při dopravních nehodách o 2,3 % za rok. Poté byl tento proces urychlen a v roce 2002 došlo k poklesu o 6,2 %, v roce 2003 o 20,9 %, v roce 2004 o 8,7 %, v roce 2005 o 4,9 % a v roce 2006 o 11,5 %. V těchto pěti letech (od roku 2001 do roku 2006) se tedy počet usmrcených snížil o 42,9 % a o 33,4 % poklesl počet zraněných.

**Počet nehod s následky na zdraví za rok 2005 a 2006**

	<b>Nehody s následky na zdraví</b>	<b>Usmrceno</b>	<b>Zraněno s nutností hospitalizace</b>	<b>Lehce zraněno</b>	<b>Zraněno celkem</b>
2005	84 525	5 318	39 811	68 265	108 076
2006	80 309	4 709	40 662	61 463	102 125
Rozdíl	- 4 216	- 609	+ 851	- 6 802	- 5 951
Rozdíl v %	- 5,0 %	- 11,5 %	+ 2,1 %	- 10 %	- 5,5 %

V roce 2006 došlo v kontinentální Francii (bez DOM, tj. zámořských departementů) k 80 309 nehodám s následky na zdraví (vykazovány jsou nehody, při kterých byla minimálně jedna osoba zraněna či usmrcena, účast na takových nehodách mělo minimálně jedno vozidlo a došlo k nim na veřejné komunikaci). Následkem těchto nehod bylo usmrceno 4 709 osob, hospitalizováno muselo být 40 662 zraněných, lehce zraněno bylo 61 463 osob.

Celkový vývoj ve Francii je pozitivní, dlouhodobě klesá jak počet nehod, tak i počet usmrcených a zraněných. Na tomto zlepšování má svůj podíl zefektivnění silničních kontrol, zpřísnění sankcí, informování veřejnosti (kampaně apod.), zavedení bodového systému, zlepšování infrastruktury a kvality vozového parku.

Co se týče příčin dopravních nehod, problémem číslo jedna je ve Francii alkohol. V roce 2006 bylo z celkového počtu nehod s následky na zdraví 11,1 % zaviněno pod vlivem alkoholu (ve vyšším než povoleném množství). V případě nehod s následkem smrti se jednalo dokonce o 28,4 %. Odhaduje se, že počet usmrcených při dopravních nehodách by byl nižší o 26%, pokud by všichni řidiči respektovali hranici povoleného množství alkoholu v krvi.

Druhým nejvýznamnějším problémem je překračování povolené rychlosti. Ačkoli z dlouhodobého hlediska došlo k výraznému zlepšení, překračování povolené rychlosti je ve Francii stále „masovým“ jevem. Průměrná rychlost ve dne se od roku 2002 do roku 2006 snížila o více než 7 km/h, z 89,5 na 82,2 km/h (průměr na všech dopravních komunikacích). V případě dodržování povolené rychlosti by se počet usmrcených při dopravních nehodách snížil o 20 %, to znamená, že v roce 2006 by bylo ušetřeno 950 životů.<sup>100</sup>

Nyní se dostáváme k údajům o vývoji počtu vybraných trestných činů v dopravě, odsouzených osobách a některých hlavních ukládaných trestech.

#### Počty odsouzení za vybrané trestné činy v dopravě

	2001	2002	2003	2004	2005
Neúmyslné zabití způsobené řidičem (bez vlivu alkoholu)	1 288	1 312	1 259	1 143	995
Neúmyslné zabití způsobené řidičem pod vlivem alkoholu	384	381	382	296	271
Zranění způsobená neúmyslně řidičem (bez vlivu alkoholu)	3 175	3 254	3 320	6 164	7 679
Zranění způsobená neúmyslně řidičem pod vlivem alkoholu s následkem úplné pracovní neschopnosti kratší či rovné 3 měsícům	3 147	3 032	2 630	2 321	2 076
Zranění způsobená neúmyslně řidičem pod vlivem alkoholu s následkem úplné pracovní neschopnosti delší než 3 měsíce	445	397	373	311	249
Řízení pod vlivem alkoholu	103 915	100 243	110 010	110 934	128 122
Odmítnutí podrobit se kontrolám ke zjištění koncentrace alkoholu	1 457	1 533	1 552	1 572	1 538
Řízení pod vlivem drog			37	735	2 554
Řízení bez řidičského oprávnění	1 016	1 207	1 826	11 894	24 165
Řízení vozidla přes pozastavení řidičského oprávnění	4 441	4 584	5 564	8 294	10 157
Přečin útěku	8 186	8 386	8 267	7 064	6 272

<sup>100</sup>Sécurité routière : Observatoire national: statistiques des accidents [online]. c2008 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www2.securiteroutiere.gouv.fr/infos-ref/observatoire/index.html>>.

**Tresty ukládané za neúmyslné zabití způsobené řidičem (pod vlivem alkoholu i bez něj)**

Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem	1672	1693	1641	1439	1266
Druh trestu					
Vězení	1503	1555	1551	1350	1188
Bez odkladu anebo jen s částečným odkladem výkonu trestu	392	398	493	443	395
Méně než 3 měsíce	44	32	25	23	11
Od 3 do 6 měsíců	71	66	78	44	49
Od 6 měsíců do 1 roku	123	121	138	103	95
1 rok a více	154	179	252	273	240
Průměrná délka vězení v měsících	10,2	11,3	12,9	16	17
S úplným odkladem výkonu trestu	1111	1157	1058	907	793
Odklad jednoduchý	1032	1091	1011	863	747
Odklad s uložením zkoušky	59	49	37	36	41
Odklad se závazkem vykonat obecně prospěšnou práci	20	17	10	8	5
Pokuta	74	61	27	27	30
Alternativní trest	82	73	56	54	39
Z toho pozastavení řidičského oprávnění	55	41	35	33	20
Jiná rozhodnutí	13	4	7	8	9

**Tresty ukládané za zranění způsobená neúmyslně řidičem (pod vlivem alkoholu i bez něj)**

Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem	6767	6683	6323	8796	10004
Druh trestu					
Vězení	3934	3892	3974	4614	4593
Bez odkladu anebo jen s částečným odkladem výkonu trestu	449	535	611	669	650
Méně než 3 měsíce	167	167	178	176	169
Od 3 do 6 měsíců	160	199	203	223	236
Od 6 měsíců do 1 roku	93	111	143	183	171
1 rok a více	29	58	87	87	74
Průměrná délka vězení v měsících	4,1	4,7	5,4	5,8	5,6
S úplným odkladem výkonu trestu	3485	3357	3363	3945	3943
Odklad jednoduchý	2883	2800	2851	3335	3419
Odklad s uložením zkoušky	512	501	457	531	470
Odklad se závazkem vykonat obecně prospěšnou práci	90	56	55	79	54
Pokuta	1646	1605	1282	2531	3255
Alternativní trest	1155	1164	1028	1573	2015
Z toho pozastavení řídičského oprávnění	964	997	892	1345	1724
Jiná rozhodnutí	32	22	39	78	141

### Tresty ukládané za řízení pod vlivem alkoholu

Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem	103915	100243	110010	110934	128122
Druh trestu					
Vězení	59573	60627	67633	60500	54955
Bez odkladu anebo jen s částečným odkladem výkonu trestu	6919	8037	9759	8982	8850
Méně než 3 měsíce	3530	3720	4283	3997	3903
Od 3 do 6 měsíců	2344	2803	3401	3183	3253
Od 6 měsíců do 1 roku	859	1213	1638	1463	1398
1 rok a více	186	301	437	339	296
Průměrná délka vězení v měsících	3,1	3,4	3,6	3,5	3,5
S úplným odkladem výkonu trestu	52654	52590	57874	51518	46145
Odklad jednoduchý	38498	38374	42174	35783	32189
Odklad s uložením zkoušky	12737	13022	14490	14503	12881
Odklad se závazkem vykonat obecně prospěšnou práci	1419	1194	1210	1232	1075
Pokuta	23346	22075	26327	35290	51382
Alternativní trest	20578	17239	15763	14834	21532
Z toho pozastavení řidičského oprávnění	15492	13052	11324	9937	13388
Zákaz požádat o vydání řidičského oprávnění	1999	1722	1404	1309	1232
Obecně prospěšná práce	795	651	707	729	843
Denní pokuta	2087	1675	2166	2522	2687
Jiné	205	139	162	337	3382
Jiná rozhodnutí	418	302	287	310	213

Vzhledem ke složitosti soudních statistik jsem se rozhodla vycházet z poslední statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti vydané roku 2007, kde jsou k dispozici zpřehledněné údaje, abych se vyvarovala případných chyb. Nepodávám tedy zcela komplexní statistické údaje o trestech, protože ročenka je bohužel neobsahuje. Údaje za rok 2005 jsou provizorní.<sup>101</sup>

<sup>101</sup> Ministère de la justice: *Annuaire statistique de la Justice*, Édition 2007 [online]. [cit. 2008-05-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.justice.gouv.fr/>>, s. 163-164 a s. 181-182



## 7 Trestná činnost v dopravě a její postih z pohledu nového trestního zákoníku

Okamžik schválení nového kodexu, který by měl nahradit stávající trestní zákon, se snad konečně přiblížil. Poslanecká sněmovna schválila dne 11.11.2008 nový trestní zákoník ve třetím čtení, ke dni odevzdání této rigorózní práce probíhá zpracovávání přijatých pozměňovacích návrhů a posléze by měl být kodex projednán Senátem Parlamentu České republiky. S nabytím účinnosti trestního zákoníku se počítá od 1. ledna 2010.

Novou kodifikaci trestního práva hmotného lze charakterizovat několika hlavními rysy. V návaznosti na prohlubující se konflikty ve společnosti a nové negativní jevy, jakož i formy trestné činnosti, stoupající brutalitu pachatelů, mezinárodní zločin a závažnost činů se celkově zpříšňuje trestní represe zvýšením trestních sazeb u některých trestných činů.<sup>102</sup>

Návrh klade velký důraz na zákonné vymezení přesných a jednoznačných skutkových podstat trestných činů. Přináší novou kategorizaci trestných činů na zločiny a přečiny. Za přečiny budou pokládány všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny budou všechny ostatní závažné trestné činy. Tato změna se promítne do trestního řízení. U zločinů bude vedeno standardní trestní řízení, u přečinů budou převažovat zjednodušené formy řízení, odklony a alternativní řešení, včetně širokého uplatnění prostředků probace a mediace.<sup>103</sup>

„Tato úprava není samoučelná, ale promítá se i do navazujících ustanovení hmotného i procesního trestního práva (např. trest obecně prospěšných prací lze uložit jen za přečin; u přečinu je přípustný odklon formou podmíněného zastavení trestního stíhání) a navíc vytváří základ pro efektivnější vymezení druhů procesních postupů v budoucí rekodifikaci trestního práva procesního, která umožní zpružnit procesní postupy i ve vazbě na tuto kategorizaci.

System trestních sankcí se doplňuje o trest domácího vězení, který je jedním z druhů trestů umožňujících postih pachatele, aniž by musel být vytrhován ze své rodiny a nejbližšího

<sup>102</sup> Srovnej: Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Trestní legislativa, Rekodifikace trestního práva hmotného [online]. [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281457>>.

<sup>103</sup> Srovnej: Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Aktuality [online]. 11.11.2008 [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=282045>>.

okolí; jde o další konkrétní projev humanizace trestního práva i v oblasti sankční politiky státu.<sup>104</sup>

„Diferenciace a individualizace trestních postihů za různé typy trestných činů je jedním z největších přínosů nového trestního zákoníku, neboť vyváženým stanovením druhů trestů i jejich sazeb umožňuje soudům uložit přiměřený trest s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem spáchaného trestného činu i osobě pachatele“, uvedl Pavel Šámal.<sup>105</sup>

V této kapitole bych ráda zmínila změny, které přinese nový trestní zákoník na poli trestání dopravní trestné činnosti. Opět dodrží pořadí, v jakém byly popisovány jednotlivé skutkové podstaty, a následně se budu věnovat rozboru jednotlivých ustanovení o trestech.

## **7.1 Skutkové podstaty trestných činů v dopravě dle návrhu trestního zákoníku**

### **7.1.1 Nedbalostní trestné činy proti životu a zdraví - § 141, § 145 a § 146 návrhu trestního zákoníku (současný § 223 a § 224 trestního zákona)**

#### **§ 141**

##### ***Usmrcení z nedbalosti***

*(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*

*(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.*

*(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.*

*(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 3 smrt nejméně dvou osob.*

<sup>104</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Rekodifikace trestního práva hmotného [online]. [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281457>>.

<sup>105</sup>Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Aktuality [online]. 11.11.2008 [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=282045>>.

## § 145

### **Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti**

*(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*

*(2) Odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.*

*(3) Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.*

## § 146

### **Ublížení na zdraví z nedbalosti**

*(1) Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

*(2) Kdo z nedbalosti způsobí ublížení na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*

Nové pořadí jednotlivých hlav částí druhé (zvláštní části trestního zákoníku) je dlouho očekávaným vyjádřením změny v přístupu k trestněprávní ochraně významných společenských zájmů a nadřazení základních lidských práv a svobod nad ostatní zájmy chráněné tímto zákoníkem. Do středu pozornosti a v důsledku toho i do popředí trestněprávní ochrany se dostává člověk, jeho život, zdraví, tělesná integrita, osobní svoboda, nedotknutelnost, důstojnost, vážnost, čest, ochrana jeho soukromí, obydlí, majetku a jiných jeho základních lidských práv, svobod a zájmů.

Život a zdraví jednotlivce chrání osnova jako nejdůležitější společenskou hodnotu, když trestné činy proti životu a zdraví zařazuje do první hlavy zvláštní části trestního zákoníku.

Osnova nově systematicky odděluje ochranu života od ochrany zdraví a zařazuje příslušné trestné činy do samostatných dílů 1 a 2. Dojde tedy ke zvýšení ochrany života tím, že na rozdíl od platného trestného činu dle § 224 TrZ, který upravuje jak nedbalostní způsobení smrti, tak i těžké újmy na zdraví, zakotvuje nový trestní zákoník v samostatné

skutkové podstatě pouze způsobení smrti a stanoví přísnější trest než za nedbalostní těžké ublížení na zdraví (§ 145 návrhu trestního zákoníku – dále NTrZ). V souvislosti s tím osnova upřesňuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Pojem „usmrcení“ (oproti ostatním pojmům, např. „zabití“) lépe z hlediska chápání veřejnosti vyjadřuje skutečnost, že smrt nastala v důsledku nedbalosti pachatele, čímž je lépe takové jednání odlišeno od vraždy (§ 138 NTrZ) či zabití (§ 139 NTrZ).

Také u trestných činů těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti a ublížení na zdraví z nedbalosti osnova lépe než dosud odstupňovává trestnost pachatele jednak podle následku (v návaznosti na usmrcení z nedbalosti) a jednak podle míry zavinění. Proto je důvodem vyšší trestnosti u obou skutkových podstat, podobně jako u usmrcení z nedbalosti, jednak porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce pachatele nebo uložené mu podle zákona a jednak hrubé porušení zákonů o ochraně životního prostředí nebo zákonů o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienických zákonů.<sup>106</sup> Výklad těchto pojmů je i nadále ponechán judikatuře.

Jasně rozdělení skutkových podstat dle následku má i francouzská právní úprava, v tomto směru se tedy naše úprava výrazně přiblíží úpravě francouzské, i když nadále nebudeme mít specifické skutkové podstaty pro oblast dopravy.

### **7.1.2 Trestný čin "neposkytnutí pomoci řidičem" - § 149 návrhu trestního zákoníku (současný § 208 trestního zákona)**

Skutková podstata trestného činu „neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku“ zůstává zakotvena v nezměněné podobě. Co se však mění je výše trestní sazby, když tento trestný čin bude do budoucna sankcionován odnětím svobody až na pět let (oproti stávajícím třem rokům). Další změnou je zařazení tohoto paragrafu, který bychom do budoucna měli nalézt v hlavě I. dílu 3. zvláštní části nového trestního zákoníku nazvaném „Trestné činy ohrožující život nebo zdraví“.<sup>107</sup>

<sup>106</sup> Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 20.listopadu 2008 [cit. 2008-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

<sup>107</sup> Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 20.listopadu 2008 [cit. 2008-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

### 7.1.3 Trestné činy obecně nebezpečné - § 271 a § 272 návrhu trestního zákoníku (současný § 180 a § 201 trestního zákona)

Trestné činy obecně nebezpečné nalezneme do budoucna v hlavě VII. zvláštní části nového trestního zákoníku, která bude rozdělena na dva díly. V souvislosti s dopravní trestnou činností nás bude zajímat díl I nazvaný „Trestné činy obecně ohrožující“.

U obecného ohrožení z nedbalosti (§ 271 NTrZ) se oproti platné úpravě zvyšují trestní sazby, a to v základní i v kvalifikovaných skutkových podstatách, tak aby odpovídaly typové závažnosti zde uvedených případů a navazovaly na odpovídající nedbalostní trestné činy zejména proti životu a zdraví. V souvislosti s tím dojde i k posunu u kvalifikovaných skutkových podstat v závislosti na následku, který byl tímto trestným činem způsoben, což odpovídá právě nové koncepci u nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví. Pokud bude následkem nedbalostního obecně nebezpečného jednání způsobena smrt, budeme takové jednání posuzovat již podle 2. kvalifikované skutkové (§ 271 odst. 3 NTrZ) - nikoli podle 1., jak tomu bylo dosud - a ke kvalifikaci dle 3. kvalifikované skutkové podstaty postačí způsobení smrti jedné osoby, pokud tato bude zapříčiněna porušením důležité povinnosti, již se tedy nehovoří o smrti několika osob.

Osnova přebírá i skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky v zásadě z platné právní úpravy s tím, že se v souladu s koncepcí trestního zákoníku vypouští tzv. přestupková recidiva.<sup>108</sup>

V novém trestním zákoníku již nenalezneme skutkovou podstatu trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, dojde však k rozšíření postihu jednání tohoto typu jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí (viz. dále).

<sup>108</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0, Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 21. listopadu 2008 [cit. 2008-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

#### 7.1.4 Maření výkonu úředního rozhodnutí - § 335 návrhu trestního zákoníku (současný § 171 trestního zákona)

##### § 335

##### *Maření výkonu úředního rozhodnutí*

*(1) Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že*

*a) vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle zvláštního právního předpisu,*

...

*bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*

Zde dojde ke zpřesnění skutkové podstaty právě i ve vztahu k dopravní trestné činnosti. Proti současné úpravě toto ustanovení dovoluje postihnout jako trestný čin nejen jednání pachatele, který maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána, ale i takové jednání, při němž vykonává činnost, pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle zvláštního právního předpisu. Konkrétně je toto ustanovení v praxi využitelné zejména k postihu toho, kdo řídí motorové vozidlo, ačkoli mu bylo odňato řidičské oprávnění. Navrhovaná úprava tedy umožňuje postihnout již každý druhý případ řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, následující buď po uložení zákazu činnosti tohoto druhu a v rámci jeho výkonu, anebo po odnětí řidičského oprávnění příslušným orgánem, pokud tento právní stav v době řízení trval. Znamená to tedy, že trestněprávní postih už není vázán výlučně jen na porušení zákazu činnosti. V návaznosti na tuto změnu je nutno novelizovat i zákon o přestupcích v ustanovení § 22 odst. 1 písm. e) bodu 1. tak, aby bylo zřejmé, že toto sankční ustanovení zákona o přestupcích dopadá i na případy, kdy osoba řídí motorové vozidlo, ač vůbec není držitelem řidičského oprávnění. Tím bude jasně vyjádřen vztah mezi sankcí správní a sankcí trestní, uvedenou v § 335 odst. 1 písm. a) osnovy.<sup>109</sup>

U tohoto trestného činu dojde k výraznému zpřísnění trestního postihu, se kterým nelze než souhlasit. Dosavadních šest měsíců bylo pro mnohé nepoučitelné pachatele a

<sup>109</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 22. listopadu 2008 [cit. 2008-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

vytrvalé recidivisty trestem naprosto nepostačujícím a nevyjadřovalo dostatečně ani společenskou nebezpečnost, kterou takové jednání v určitých situacích může přivodit.

## **7.2 Tresty ukládané za trestné činy v dopravě dle návrhu trestního zákoníku**

Navrhovaný trestní zákoník klade důraz na změnu celkové filosofie ukládání sankcí. Oproti platné právní úpravě stanoví v obecných zásadách pro ukládání trestních sankcí, že tam, kde postačí k dosažení účelu trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější (§ 38 odst. 2 NTrZ). V zásadě není důvod pro to, aby byl trest odnětí svobody zvažován u každého trestného činu, byť je stanoven pro každý trestný čin, neboť slouží jako poměrné kritérium pro typovou závažnost jednotlivých trestných činů.<sup>110</sup>

### **7.2.1 Odnětí svobody**

#### **7.2.1.1 Nepodmíněný trest odnětí svobody - § 55 an. návrhu trestního zákoníku**

Úprava trestu odnětí svobody vychází z platné právní úpravy. Trest odnětí svobody podle návrhu trestního zákoníku i nadále bude představovat univerzální druh trestu, tzn. bude možné ho uložit za každý trestný čin a kterémukoli dospělému pachateli. Zároveň je však druhem trestu nejprísnějším, proto návrh předpokládá, že bude ukládán pouze v případě, že mírnějšími druhy trestu nespojenými s odnětím svobody nelze dosáhnout účelu trestu, slovy zákona „by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k dostatečnému působení na pachatele, aby vedl řádný život“ (srov. § 55 odst. 2 NTrZ), anebo v případech, kdy jde o typově nejzávažnější trestné činy a trest odnětí svobody je u nich v zásadě jedinou možnou sankcí.

Osnova zároveň zvyšuje nejvyšší obecně přípustnou hranici trestu odnětí svobody oproti platné právní úpravě z 15 na 20 let, kterou nelze překročit při jeho ukládání, nejsou-li zároveň splněny podmínky pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody (§ 59 NTrZ) nebo pro uložení výjimečného trestu (§ 54 NTrZ). Neznamená to, že by pachatel nemohl vykonávat

<sup>110</sup> Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 22.listopadu 2008 [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

bez přerušení více trestů odnětí svobody po sobě tak, že součet jejich celkové doby převýší 20 let, např. pokud mu bylo více rozsudky po sobě uloženo více samostatných trestů odnětí svobody (osnova nezná ustanovení obdobné § 36 platného trestního zákona o ukládání dalšího trestu).

Úprava diferencovaného výkonu trestu odnětí svobody ve čtyřech základních typech věznic s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou vychází z platné právní úpravy.<sup>111</sup> Kritéria pro zařazení pachatele do různých typů věznic doznají určitých, pro oblast dopravní trestné činnosti však nikoli zásadních změn. Zmíním proto jen zařazení do věznice s dozorem, kam by měl být zařazen ten pachatel, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin, nebo pachatele, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující tři léta (dle platné právní úpravy dva roky) a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin.

Moderační právo soudu, tj. možnost snížení trestu odnětí svobody pod zákonem stanovenou dolní hranici trestní sazby za určitých okolností, zůstane i v novém trestním zákoníku zachováno (§ 58 NTrZ – mimořádné snížení trestu odnětí svobody). Soud bude moci nově snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též tehdy, jestliže odsuzuje pachatele, který napomohl zabránit trestnému činu, jenž jiný připravoval nebo se o něj pokusil, a to z důvodů prevence. V tomto případě se však, stejně jako je tomu u obecného ustanovení dle odstavce 1, limituje možnost tohoto snížení vztahem k závažnosti spáchaného činu (§ 58 odst. 3 NTrZ).

Dále byly do tohoto ustanovení doplněny možnosti snížit ukládaný trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby u tzv. nezpůsobilé přípravy a nezpůsobilého pokusu, u účastenství ve formě pomoci a v případě, jestliže pachatel jednal v právním omylu, ale mohl se tohoto omylu vyvarovat (§ 19 odst. 2 NTrZ), spáchal trestný čin odvraceje útok nebo jiné nebezpečí, aniž byly zcela splněny podmínky nutné obrany nebo krajní nouze, anebo překročil meze přípustného rizika nebo meze jiné okolnosti vylučující protiprávnost. Ve všech těchto nově upravených případech není soud vázán omezením stanoveným v § 58 odst. 3 NTrZ, tedy limity ve vztahu k závažnosti spáchaného trestného činu. Kromě těchto důvodů nově zákon konstruuje důvody pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici

<sup>111</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 22. listopadu 2008 [cit. 2008-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.



trestní sazby u spolupracujícího obviněného, což navazuje na úpravu, která se zavádí do trestního řádu.<sup>112</sup>

### **7.2.1.2 Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody - § 79 an. návrhu trestního zákoníku**

Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody bylo významně novelizováno zákonem č. 265/2001 Sb., kterým byla zejména rozšířena možnost ponechat podmíněné odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k nařízení výkonu trestu, a proto osnova přebírá tuto úpravu v podstatě beze změny. Tyto úpravy podmíněného odsouzení, provedené uvedenou novelizací stávajícího trestního zákona, byly převzaty z připravované rekonstrukce trestního práva hmotného, a proto nebylo třeba je zásadně měnit. Navrhovaná úprava byla jen přehledněji uspořádána a samostatně v § 80 odst. 3 byla upravena možnost využití u pachatelů ve věku blízkém věku mladistvých uložení některých z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

Podle platné úpravy se podmíněné odsouzení liší od podmíněného odsouzení s dohledem i délkou trestu, který může být podmíněně odložen (dva oproti třem rokům), což v praxi v některých případech vede k tomu, že je použito podmíněné odsouzení s dohledem i u prvotrestaných pachatelů, kteří s ohledem na svou nízkou „rizikovost“ výkon dohledu nevyžadují, ale zejména s ohledem na okolnosti případu a právní kvalifikaci jim nemůže být uložen podmíněný trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky, a proto jim je uloženo podmíněné odsouzení s dohledem. To však vede k tomu, že výkon dohledu je zcela formální a navíc nadbytečně zatěžuje Probační a mediační službu. Proto se v návrhu doba trvání podmíněně odkládaného trestu odnětí svobody sjednocuje a rozdíl mezi těmito dvěma instituty je jen v podmínkách, které vyžadují uložení dohledu. Touto změnou se sleduje zvýšení efektivnosti ukládání a výkonu podmíněného odsouzení s dohledem.<sup>113</sup>

<sup>112</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0, Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 22. listopadu 2008 [cit. 2008-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

<sup>113</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 23. listopadu 2008 [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

Ještě je třeba učinit krátkou zmínku k názvu tohoto institutu. Jak již bylo uvedeno dříve, název „podmíněné odsouzení“ je nepřesný a zavádějící, neboť podstata nespočívá v tom, že by se podmíněně odkládalo vyslovení viny a uložení trestu, naopak pachatel je pravomocně uznán vinným a je mu uložen trest odnětí svobody v určité délce, jehož výkon se odkládá a posléze případně promíjí. Na tento problém částečně zareagoval i návrh nového trestního zákoníku, když se zde nově objevuje termín „podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody“ a „podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem“. Zajímavé však je, že terminologie není jednotná a příslušný oddíl 6. nese i nadále název „Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody“ a dále se výraz „podmíněné odsouzení“ objevuje i v textu zákoníku. K této věci důvodová zpráva nic neuvádí. Jedná se víceméně o kosmetickou vadu, nicméně do budoucna by zákoníku bezesporu prospělo, kdyby došlo ke sjednocení terminologie. Osobně bych se přikláněla k ustálení názvu „podmíněný odklad výkonu trestu“, který, jak již bylo řečeno, lépe vystihuje podstatu věci.

### **7.2.1.3 Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem - § 82 an. návrhu trestního zákoníku**

Osnova výslovně stanoví, že dohled je možno nad pachatelem vyslovit jen tehdy, pokud je třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat jeho chování a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc ve zkušební době.<sup>114</sup>

Jinak zde platí obdobně to, co bylo řečeno výše, tedy že právní úpravu probace – podmíněného odsouzení s dohledem, nebylo třeba zásadně měnit, neboť tato úprava byla původně připravována v rámci přípravných prací na rekonstrukci trestního práva hmotného a zavedena spolu s podmíněným upuštěním od potrestání s dohledem novelou stávajícího trestního zákona provedenou zákonem č. 253/1997 Sb. s účinností od 1.1. 1998.<sup>115</sup>

„Podstatně přesněji než v platné právní úpravě se vymezuje pojem a obsah dohledu. Termín probační program, který v jiném smyslu používá zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví

<sup>114</sup>Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28. listopadu 2008 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

<sup>115</sup>Srovnej: Šámal, Pavel: Osnova trestního zákoníku 2004 – 2006. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 117 – 118

ve věcech mládeže (§ 17), se nahrazuje výstižnějším pojmem „probační plán dohledu“. Pokud jde o vymezení dohledu oddělují se v zájmu přehlednosti povinnosti pachatele, jež se upřesňují o povinnost informovat probačního úředníka také o zdrojích obživy, a povinnosti probačního úředníka, které se doplňují o možnost, aby při méně závažném porušení stanovených podmínek, probačního plánu nebo omezení či povinností probační úředník mohl jen upozornit obviněného na zjištěné nedostatky a dát mu poučení, že v případě opakování nebo závažnějšího porušení stanovených podmínek, probačního plánu nebo omezení či povinností bude o tom informovat předsedu senátu...<sup>116</sup>

### 7.2.2 Peněžitý trest - § 67 an. návrhu trestního zákoníku

Peněžitý trest lze podle navrhované úpravy uložit ve všech případech, v nichž pachatel získal nebo se pokoušel získat majetkový prospěch úmyslným trestným činem, bez ohledu na to, zda šlo o majetkový prospěch jeho vlastní či jiné osoby (§ 67 odst. 1 NTrZ). Nejsou-li tyto podmínky splněny, může být peněžitý trest uložen pachateli tehdy, pokud je ve zvláštní části výslovně uveden v příslušné skutkové podstatě jako jeden z druhů trestů nebo pokud soud odsuzuje pachatele za přečin a shledá uložení tohoto trestu dostatečným (není tedy dán důvod pro uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody).

Nově by měl být systém majetkových sankcí doplněn o ukládání peněžitého trestu ve formě tzv. denních pokut, jejichž podstatou je vyjádření povahy a závažnosti činu počtem denních sazeb, přičemž za každý den musí být uhrazena určitá peněžní částka stanovená na základě pečlivého hodnocení majetkových poměrů pachatele, kdy se při stanovení výše denní sazby přihlíží k majetkovým poměrům pachatele, a vychází se především z čistého příjmu, který pachatel má nebo by mohl mít při náležitém využití svých schopností průměrně za jeden den. Tyto částky mohou být stanoveny i odhadem soudu, zejména v případě, kdy pachatel v době ukládání trestu nepracuje, anebo kdy v důsledku jeho postoje k trestnímu řízení není možné jeho skutečný denní příjem náležitě zjistit.

<sup>116</sup>Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28. listopadu 2008 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

System denních pokut je třeba chápat jako způsob výpočtu celkové částky tvořící peněžitý trest a není s ním nutně spojeno jeho placení ve formě řady jednotlivých termínovaných splátek.

Peněžitý trest by měl dle nové právní úpravy činit nejméně 20 a nejvýše 730 denních sazeb, přičemž denní sazba by měla činit nejméně 100,- Kč a nejvíce 50 000,- Kč (§ 68 NTrZ). Pro srovnání, dle francouzské právní úpravy nesmí počet dnů, na něž bylo placení denní pokuty stanoveno, překročit 360 dní a denní dávka nesmí překročit 1 000,- euro. Absence spodní hranice jak u trestu denní pokuty, tak i trestu pokuty ve francouzské právní úpravě při výměře konkrétního trestu považují za inspirativní, neboť v některých případech může i 100,- Kč na den být trestem příliš vysokým a pro soud zbytečně limitujícím.

Původně bylo uvažováno i o podmíněném uložení peněžitého trestu. Tato možnost, kterou zná zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, a kterou znají i některé zahraniční úpravy – mimo jiné i právní úprava francouzská (čl. 132 – 31 CP), byla u nás po podrobné rozpravě odmítnuta rekodifikační komisí, jako nevhodná u dospělých pachatelů s ohledem na v návrhu stanovené podmínky ukládání peněžitého trestu, přičemž vhodnějším se zde jeví buď podmíněný trest odnětí svobody, příp. i s dohledem, anebo použití některého z odklonů podle procesních předpisů.

S ohledem na zvýšení horní hranice peněžitého trestu se zvyšuje sazba náhradního trestu odnětí svobody až na čtyři léta.<sup>117</sup>

### **7.2.3 Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty - § 70 návrhu trestního zákoníku**

Úpravu trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty úprava přebírá téměř doslovně z platné právní úpravy.

Ve společných ustanoveních v části třetí je pak navrhována i definice věci nebo jiné majetkové hodnoty náležející pachateli (§ 133 NTrZ), již není jen věc nebo jiná majetková hodnota, která je součástí majetku pachatele, ale i věc nebo jiná majetková hodnota, se kterou pachatel fakticky jako majitel nakládá, aniž je vlastník, majitel nebo oprávněný držitel takové věci nebo jiné majetkové hodnoty znám.

<sup>117</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28. listopadu 2008 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

Při jednání přes zákaz zcizení propadlé věci nebo jiné majetkové hodnoty stanovený v § 70 odst. 4 NTrZ jak před právní mocí, tak i po právní mocí rozhodnutí o propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty postupuje soud podle ustanovení o zabrání náhradní hodnoty (§ 100 NTrZ).<sup>118</sup>

#### **7.2.4 Zákaz činnosti - § 73 a § 74 návrhu trestního zákoníku**

Vzhledem k tomu, že podmínky a ukládání trestu zákazu činnosti se v praxi osvědčily a není důvod k jejich zásadní změně, přebírá osnova tento trest do navrhovaného trestního zákoníku v podstatě beze změny, ustanovení § 73 a § 74 byla pouze přehledněji uspořádána.<sup>119</sup>

Z návrhu trestního zákoníku vypadlo obligatorní ukládání trestu zákazu činnosti za taxativně uvedené trestné činy týkající se oblasti korupce, které bylo do trestního zákona zavedeno novelou č. 122/2008 Sb. s účinností od 1. července 2008. Důvodová zpráva k tomuto problému nic neuvádí. Návrh trestního zákoníku byl vypracován ještě před zavedením obligatorního ukládání trestu zákazu činnosti zmiňovanou novelou. S ohledem na to se domnívám, že se jedná o nedopatření, které by mohlo být ještě v průběhu legislativního procesu odstraněno a povinnost uložit trest za taxativně vymezené trestné činy by mohla zůstat zachována. Ve vztahu k dopravní trestné činnosti se nicméně, ať již tomu bude tak či onak, nic nezmění.

#### **7.2.5 Obecně prospěšné práce - § 62 an. návrhu trestního zákoníku**

Ke změnám, které by měl přinést nový trestní zákoník ve vztahu k tomuto druhu trestu, již bylo mnoho řečeno v kapitole o trestu obecně prospěšných prací dle současného trestního zákona (viz. kapitola 4.6), přesto zde pro úplnost některé informace ve stručnosti zopakují.

Oproti platné právní úpravě osnova jinak vymezuje podmínky pro ukládání trestu obecně prospěšných prací. Možnost jeho uložení se omezuje na přečiny, u nichž pro jejich

<sup>118</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28. listopadu 2008 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

<sup>119</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28. listopadu 2008 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

povahu (obecně menší společenskou škodlivost) se jeví tento druh trestu vhodnějším (a ve výsledku i účinnějším), než možnost jeho ukládání obecně u všech trestných činů, jejichž okruh by byl vymezen, tak jak je tomu dosud v platné úpravě, toliko horní hranicí trestní sazby, jež dosud činí pět let odnětí svobody. Takto nově vymezené podmínky dovolila nově zaváděná bipartice trestných činů v trestním zákoníku a je i projevem opodstatněnosti této kategorizace, která zde (podobně jako je tomu u upuštění od potrestání podle § 46 odst. 1 NTrZ) nachází svůj zcela konkrétní projev.

Výkon obecně prospěšných prací bude založen na užší spolupráci obecních úřadů a Probační a mediační služby (srov. zákon č. 257/2000 Sb.) a vymezení širší působnosti Probační a mediační služby v této oblasti, která bude zajišťovat jejich výkon ve spolupráci s dalšími organizacemi - s obecními úřady, popř. i s charitativními, církevními a dalšími subjekty, ale na jiném základě než dosud (viz novela trestního řádu). Podmínkou pro jejich uložení bude vyjádření obviněného.

Na základě zkušeností z praxe, kdy je někdy ukládán trest obecně prospěšných prací opakovaně bez ohledu na to, že odsouzený v předchozích případech tento trest mařil nebo ho řádně nevykonával, byl do § 62 zařazen odstavec 2, který zdůrazňuje, že v takových případech soud trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží. Tato formulace přitom nevylučuje, aby v případech, ve kterých je to odůvodněno změnou postoje pachatele, byl znovu trest obecně prospěšných prací uložen.

Možnost výkonu obecně prospěšných prací osnova dále rozšiřuje tím, že bylo vypuštěno slovo „obdobných“ v ustanovení § 62 odst. 3 NTrZ, čímž byla otevřena možnost výkonu i kvalifikovaných prací a nejen pouze prací obdobných pracím úklidovým a údržbářským, což má význam zejména u činností ve prospěch jiných institucí než obcí, např. institucí zabývajících se vzděláním, kulturou, školstvím, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. Podmínkou je tu pouze omezení, že práce nesmí sloužit výdělečným účelům odsouzeného.

Osnova upravuje i výměru trestu obecně prospěšných prací v rozsahu od 50 do 300 hodin, čímž se přibližuje délce ukládaných trestů obecně prospěšných prací ve vyspělých evropských zemích (pro srovnání ve Francii je rozsah stanoven ještě níže, na 40 až 210 hodin).

V rámci trestu obecně prospěšných prací byla v § 63 odst. 3 také samostatně upravena možnost využití u pachatelů ve věku blízkém věku mladistvých uložení některých z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

Ustanovení o stanovisku pachatele a jeho zdravotní způsobilosti osnova přebírá z platné právní úpravy beze změny. Dle mého názoru je škoda, že nadále nebude vyžadován souhlas pachatele tak jak je tomu například právě ve Francii.

Ustanovení upravující vlastní výkon trestu obecně prospěšných prací bylo upraveno tak, aby byl tento výkon efektivnější. V případě přeměny tohoto trestu v nepodmíněný trest odnětí svobody za podmínek nově upřesněných v zákoně se vychází z toho, že jedna i jen započatá neodpracovaná hodina obecně prospěšných prací se přemění na jeden den odnětí svobody. Takovou úpravou se zpříšňuje postih těch odsouzených, kteří obecně prospěšné práce nevykonávají řádně nebo nevedou řádný život.

Pro případ drobnějších porušení režimu výkonu trestu obecně prospěšných prací se umožňuje, aby soud nepřistoupil k přeměně tohoto trestu v nepodmíněný trest odnětí svobody, ale obdobně jako u podmíněného odsouzení mu zpříšnil podmínky jeho dalšího výkonu za účelem úspěšného dokončení výkonu tohoto trestu.<sup>120</sup>

Tento druh trestu tedy bude v mnoha aspektech pozměněn, a to dle mého názoru pozitivním směrem. Návrh zcela správně reaguje na problémy, které vyvstaly při aplikaci tohoto trestu. Samotná právní úprava však nikdy nemůže zaručit, že bude dosaženo požadovaného efektu. Zákon sice může vytvořit prostředí, které k dosažení stanoveného cíle bude účinně napomáhat, ale vše další bude záviset od samotné aplikační praxe příslušných orgánů zainteresovaných na ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací. V této souvislosti by bylo vhodné zejména posílit počty probačních pracovníků, jež jsou v současné době stále nedostatečné a těžko mohou zvládnout nápor případů tak, jak se od nich očekává.<sup>121</sup>

<sup>120</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28. listopadu 2008 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

<sup>121</sup>Srovnej: Žatecká, Eva, Fryšták, Marek: Trest obecně prospěšných prací z pohledu nového trestního zákoníku a případných změn dalších souvisejících předpisů. Trestní právo. Roč. 2007, č. 9, s. 5-8.

### 7.2.6 Domácí vězení - § 60 a § 61 návrhu trestního zákoníku

O tomto druhu trestu již byla zmínka v souvislosti s francouzským trestem vězení vykonávaným ve formě režimu „umístění pod elektronický dohled“, který se svou podstatou blíží právě tomuto institutu (viz. kapitola 4.2.4).

Domácí vězení je u nás dosud nepoužívaným trestem, jehož začlenění do systému sankcí je vedeno požadavkem zachování pozitivních rodinných a pracovních vazeb i ekonomickými hledísky vztahujícími se k výkonu takového trestu (značné ušetření prostředků jinak vynakládaných na výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody). Tento trest, který bude alternativou především k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, by měl být ukládán osobám, které je třeba s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, osobě pachatele i možnostem jeho resocializace sice bezprostředně postihnout omezením osobní svobody (nestačí jen podmíněné odsouzení), ale postačuje vzhledem k jejich osobním vlastnostem a rodinným poměrům podstatně menší intenzita zásahu vůči nim. Kontrolu budou zajišťovat probační úředníci nebo bude zavedeno elektronické sledování za použití tzv. náramků (viz novela trestního řádu).

Trest domácího vězení je určen pro pachatele přečinů a soudem může být uložen až na dvě léta jestliže vzhledem k povaze a závažnosti přečinu a osobě a poměrům pachatele lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu a pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese (§ 60 odst. 1 NTrZ). Návrh počítá s tím, že tento trest by mohl být ukládán i jako trest samostatný (§ 60 odst. 2 NTrZ).

Podstata trestu je vyjádřena v návrhu trestního zákoníku v § 60 odst. 2: „Nestanoví-li soud v rozsudku jinak, trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění...“

Soud může pachateli v rámci výkonu tohoto trestu uložit také přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 NTrZ, přičemž podobně jako u dalších převážně výchovných trestů může také využít u pachatelů ve věku blízkém věku mladistvých možnost



uložení některých z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé - § 60 odst. 4, 5 NTrZ).

Ukládá-li soud trest domácího vězení, stanoví pro případ, že by výkon tohoto trestu byl zmařen, náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok (§ 61 odst. 1 NTrZ).<sup>122</sup>

Ačkoli typického pachatele dopravní trestné činnosti není obvykle nezbytné bezprostředně postihnout omezením osobní svobody a i nadále bych předpokládala, že soud zvolí spíše podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody, přesto lze předpokládat, že v určitých případech i tento trest nalezne při postihu dopravní trestné činnosti své uplatnění.

### **7.2.7 Upuštění od potrestání - § 46 an. návrhu trestního zákoníku**

Upuštění od potrestání je opět určeno pro pachatele přečinů, jinak základní podmínky vycházejí z platné právní úpravy. Dosavadní ustanovení o upuštění od potrestání je doplněno o úpravu navazující na ustanovení o přípravě a pokusu trestného činu, kdy lze upustit od potrestání také v případě tzv. nezpůsobilé přípravy nebo nezpůsobilého pokusu.

V nezměněné podobě zůstává zakotvena možnost upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení (§ 47 odst. 1 NTrZ).

Zcela nově se upravuje upuštění od potrestání při současném uložení zabezpečovací detence, která má do značné míry stejný charakter jako trest odnětí svobody (výkon v uzavřeném ústavu pro výkon zabezpečovací detence střeženém vězeňskou službou), přičemž délka výkonu zabezpečovací detence není zákonem omezena, neboť potrvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti (§ 98 odst. 5 NTrZ). Tento institut by měl být aplikován v případech, kdy pachatel spáchal zločin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, a nelze přitom očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti, a soud má za to, že zabezpečovací detence, kterou pachatelé zároveň ukládá, zajistí ochranu společnosti lépe než trest (§ 47 odst. 2 NTrZ).

Bez větších změn zůstává i dosavadní úprava podmíněného upuštění od potrestání s dohledem, kde se pouze doplňuje demonstrativní výčet přiměřených omezení a povinností ukládaných pachatelé. Pro oblast dopravy by mohly mít význam zejména nově začleněná

<sup>122</sup>Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28.listopadu 2008 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

omezení a povinnosti spočívající ve zdržení se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek, dále povinnost veřejně se osobně omluvit poškozenému anebo poskytnout mu přiměřené zadostiučinění.<sup>123</sup>

### 7.3 Tabulka č. 4

Pro zpřehlednění údajů o tom, k jakému posunu dojde na poli trestání dopravní trestné činnosti pokud bude schválen návrh nového trestního zákoníku, byla vypracována následující tabulka:

Trestní zákon 140/1961 Sb.			Návrh trestního zákoníku		
§	Odst.	Aplikovatelný trest	§	Odst.	Aplikovatelný trest
224	1	2 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, obecně prospěšné práce (dále OPP)	141	1	3 léta, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
	2	6 měs.-5 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP		2	1 rok – 6 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
	3	3 léta – 10 let, zákaz činnosti, propadnutí věci		3	2 léta - 8 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
				4	3 léta – 10 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
			145	1	2 léta, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
				2	6 měs.- 4 léta, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
				3	2 léta – 8 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení

<sup>123</sup> Srovnej: Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 28.listopadu 2008 [cit. 2008-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.

223		1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP	146	1	1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
				2	3 léta, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
208		3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, OPP	149		5 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, OPP, domácí vězení
180	1	1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP	271	1	2 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
	2	3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP		2	6 měs. - 5 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
	3	1 rok – 5 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP		3	2 léta – 8 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
	4	3 roky – 10 let, zákaz činnosti, propadnutí věci		4	3 léta – 10 let, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
201	1	1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP	272	1	1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
	2	6 měs. – 3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP		2	6 měs. – 3 roky, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení
180d		1 rok, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci			
171	1, písm.c	6 měsíců, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP	335	1, písm.a	3 léta, zákaz činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci, OPP, domácí vězení

Zde je jasně vidět, že všechny trestné činy v dopravě budou spadat do kategorie přečinů. Původně byly v návrhu trestního zákoníku přečiny definovány tak, že půjde o všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do tří let. Následně ústavně právní výbor doporučil Poslanecké sněmovně, aby ustanovení § 14 odst. 2 návrhu trestního zákoníku bylo

pozměněno a aby horní hranice trestní sazby byla pozměněna ze tří na pět let. Tato změna se promítla i do oblasti dopravní trestné činnosti, když neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku, u něž je horní hranice trestní sazby nově stanovena na pět let, se v důsledku této změny taktéž zařadí do kategorie přečinů. Ve vztahu k tomuto trestnému činu je zmíněná změna bezesporu přínosem, neboť speciálně u trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem si lze představit, že pachatelem nemusí nutně být jen bezohledný řidič, který záměrně neposkytl pomoc a snažil se ujet od nehody a například se vyhnout trestnímu stíhání, ale může se jednat i o pachatele, který v dané chvíli prostě zpanikařil, trestného činu posléze lituje a projevuje snahu po nápravě a kterému by tudíž byla škoda odpírat možnost uložení některých alternativních trestů.

Z tabulky je zřejmé, že možnost postihu trestných činů v dopravě bude s ohledem na to, že všechny spadají do kategorie přečinů, do značné míry sjednocena a rozšířena. Vždy tedy bude možno vedle trestu odnětí svobody uložit i trest zákazu činnosti, peněžitý trest, propadnutí věci (vyjma trestného činu neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku), obecně prospěšné práce a domácí vězení, i když samozřejmě podmínky aplikace trestu (např. zda bude možno tresty ukládat vedle sebe či samostatně) se u jednotlivých ustanovení budou nadále lišit.

Uzavřeme tedy tuto kapitolu s tím, že se snad konečně po letech usilovné legislativní práce dočkáme nového trestního kodexu, že se podaří uvést nové instituty do praxe a že státní zástupci, soudci i obhájci využijí plně všech nových možností, které jim nový trestní zákoník nabídne..

## 8 Závěr

Problém trestání pachatelů dopravní trestné činnosti je stále velmi aktuální. „Je-li vůbec možné někoho napravovat, pak jsou to mezi ostatními pachateli trestných činů právě řidiči. Nebudeme daleko od pravdy, když otevřeně připustíme, že zákony platí spíše na slušné lidi. Skutečný zločinec a darebák je nectí a neuznává ani před svým odsouzením ani po něm. Snad jenom nepodmíněný trest odnětí svobody v tom činí výjimku - ale těch je v trestných činech v dopravě minimum.“<sup>124</sup>

<sup>124</sup>Priml, Karel: Podmíněné zastavení trestního stíhání – iluze zákonodárce a skutečnost. Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy. Roč. 1995, č. 1, s. 12-20.

Je otázkou, zda by si trestná činnost v dopravě zasloužila zvláštní úpravu v trestním zákoně a řádu. Návrh nového trestního zákoníku s žádnou speciální úpravou nepočítá. Dle mého názoru by to určitě nebylo ke škodě věci, nicméně nepovažuji to za nezbytně nutné. Za vhodné však považuji rozšíření škály trestů, které bude možno ukládat pachatelům této trestné činnosti. A právě v tomto směru může být pro nás velmi inspirující francouzské právo. Zdaleka si nemyslím, že by bylo nutné mít až tak pestrou škálu trestů jako mají ve Francii, ale určité osvěžení na poli trestání v dopravě by rozhodně neuškodilo. Tradičně je ukládán trest zákazu činnosti, „podmínka“, peněžitý trest, dále přistoupily i obecně prospěšné práce, výjimečně je ukládáno i propadnutí věci a nový trestního zákoník by měl umožnit i ukládání trestu domácího vězení. Pokud bych měla vybírat ze seznamu francouzských trestů, doplnila bych do našeho trestního zákona ještě trest obdobný zrušení řidičského oprávnění a obdobu francouzské imobilizace vozidla. První trest mi připadá praktický zejména proto, že mnohým řidičům by neuškodilo zopakování celé autoškoly, druhý trest je pak trestem velmi účinným a zároveň mnohem méně drastickým, nežli propadnutí věci – v našem případě vozidla. Co se týče školení o silniční bezpečnosti a školení o nebezpečích při užívání omamných látek, ani takové tresty bych pro pachatele trestných činů v dopravě nezatracovala. Jedná se přesně o ten typ trestu, kterému by se pachatelé téměř všech ostatních trestných činů zaručeně vysmáli, ale na některé pachatele trestných činů v dopravě by mohl účinně zapůsobit.

Francouzské právo je bezesporu právem velmi inspirativním, na druhé straně však i komplikovaným a z mého pohledu poněkud nepřehledným. Z hlediska právní jistoty ho nepovažuji za zrovna ideální, běžný občan se těžko může ve změní článků zorientovat. Ve snaze reagovat na aktuální problémy přibývají do francouzského trestního zákoníku stále nové a nové články, zavádějící jak nové skutkové podstaty, tak i typy trestů. Naše trestní právo je naproti tomu strnulejší, k novotám přistupuje velmi opatrně. Je však také mnohem jasnější, přehlednější, snazší na orientaci. Na obou úpravách lze nalézt mnohá pozitiva i negativa. Dle mého názoru oba právní systémy odpovídají povahám svých národů.

## 9 Seznam použité literatury

### České prameny

#### Monografie

- Kalvodová, Věra: Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 273 s.
- Kuchta, Josef, Válková, Helena a kol.: Zásady kriminologie a trestní politiky. I. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 568 s.
- Novotný, František, Růžička, Miroslav a kol.: Trestní kodexy: Trestní zákon, trestní řád a související předpisy (komentář). 2. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2002. 1640 s.
- Novotný, Oto, Dolenský, Adolf, Jelínek, Jiří, Vanduchová, Marie: Trestní právo hmotné – 1. Obecná část. 4. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003, 436 s.
- Novotný, Oto, Dolenský, Adolf, Navrátilová, Jana, Púry, František, Rizman, Stanislav, Vanduchová, Marie, Vokoun, Rudolf: Trestní právo hmotné – 2. Zvláštní část. 4. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004, 440 s.
- Sotolář, Alexander, Sovák, Zdeněk, Kratochvíl, Vladimír, Zezulová, Jana, Šámal, Pavel, Púry, František, Válková, Helena a kol.: Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Díl 1. Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti České republiky, 2001, 608 s.
- Šámal, Pavel: Osnova trestního zákoníku 2004 – 2006. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 421 s.
- Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: Dodatek ke komentáři. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 361 s.
- Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 1. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 721 s.
- Šámal, Pavel, Púry, František, Rizman, Stanislav: Trestní zákon: komentář. Díl 2. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 723 - 1719

- Šámal, Pavel: Trestní řád: komentář. Díl 2. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 1433-2846
- Štablová, Renata, Brejcha, Břetislav a kol.: Návykové látky a současnost. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2006, 304 s.
- Vanduchová, Marie: Zákaz činnosti v československém trestním právu. Praha: Univerzita Karlova, 1989, 80 s.

### Články

- Barbořík, Michal: Trest obecně prospěšných prací – aktuální problémy a jejich řešení. *Trestní právo*. Roč. 2006, č. 5, s. 4–12.
- Friml, Karel: Podmíněné zastavení trestního stíhání – iluze zákonodárce a skutečnost. *Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy*. Roč. 1995, č. 1, s. 12-20.
- Klapetek, Josef: Narkolepsie – spánek, který zabíjí. *Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy*. Roč. 1995, č. 5, s. 9 – 17.
- Soukup, Pavel. Peněžité trest. *Trestní právo*. Roč. 2007, č. 9, s. 24-32.
- Stuchlík, Tomáš: Doprava a trestní zákon. *Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy*. Roč. 1995, č. 2, s. 7-12.
- Vaněček, Pavel: Některé nové instituty trestního řádu a možnost jejich aplikace na trestnou činnost v dopravě. *Právo a doprava : odborný časopis pro právní otázky dopravy*. Roč. 1995, č. 6, s. 6-10.
- Žatecká, Eva, Fryšták, Marek: Trest obecně prospěšných prací z pohledu nového trestního zákoníku a případných změn dalších souvisejících předpisů. *Trestní právo*. Roč. 2007, č. 9, s. 5-8.

### Elektronické dokumenty

- *Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou [online]. 19. prosince 2007 [cit. 2008-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=381&o=23&j=33&d=160504>>.*

- *Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Trestní legislativa, Rekodifikace trestního práva hmotného [online]. [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281457>>.*
- *Ministerstvo spravedlnosti České republiky: Aktuality [online]. 11.11.2008 [cit. 2008-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=282045>>.*
- *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna – sněmovní tisk 410/0 - Vládní návrh trestního zákoníku s důvodovou zprávou[online]. 28.listopadu 2008 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>>.*
- *Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Soudní statistiky [online]. [cit. 2008-05-22]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=399&d=35355>>.*
- *Ministerstvo spravedlnosti České republiky : Statistická ročenka kriminality 2007 [online]. [cit. 2008-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=3397&d=47145>>.*
- *Ministerstvo vnitra : Statistiky [online]. c2005 [cit. 2008-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/statistiky/nehody.html>>.*
- *Ministerstvo vnitra : Zpravodajství [online]. c2005 [cit. 2008-04-28]. Dostupný z WWW: <[http://www.mvcr.cz/zpravy/2008/opk0116k\\_alkohol.html](http://www.mvcr.cz/zpravy/2008/opk0116k_alkohol.html)>.*
- *Ústav dopravního inženýrství hlavního města Prahy : Ročenka dopravy Praha 2006 [online]. c2007 [cit. 2008-05-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.udipraha.cz/rocenky/rocenka06/rodo2006.htm>>.*

### **Rozhodnutí**

- Rozhodnutí Okresního státního zastupitelství v Hradci Králové, sp.zn. 2 Zt 238/2005
- Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 1.2.2006, sp.zn. 3 T 149/2005
- Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27.9.2006, sp.zn. 3 T 201/2005
- Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 20.2.2006, sp.zn. 1 T 180/2005
- Rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 3.8.2006, sp.zn. 5 T 45/2006



- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20.10.2004, sp.zn. 5 Tdo 1173/2004

### Francouzské prameny

#### **Monografie**

- Conte, Philippe, Du Chambon, Patrick M. : Droit pénal général. 5<sup>e</sup> édition. Paris: Éditions Dalloz, 2000
- Lavasseur, Georges, Chavanne, Albert, Montreuil, Jean, Bouloc, Bernard: Droit pénal général et procédure pénale. 13<sup>e</sup> édition. Paris: Éditions Sirey, 1999
- Lorho, Gérard, Pélissier, Pierre: Le droit des peines. Paris: L'Harmattan, 2003
- Mayaud, Yves, Allain, Emmanuelle: Code pénal. 104<sup>e</sup> édition. Paris: Dalloz, 2007
- Pradel, Jean, Danti-Juan, Michel: Droit pénal spécial. 1<sup>re</sup> édition. Paris: Éditions Cujas, 1995
- Pradel, Jean, Danti-Juan, Michel: Manuel de droit pénal spécial. 2<sup>e</sup> édition. Paris: Éditions Cujas, 2001
- Pradel, Jean: Droit pénal général. 11<sup>e</sup> édition. Paris: Éditions Cujas, 1996
- Robert, Jacques-Henri: Droit pénal général. 5<sup>e</sup> édition. Paris: Presses Universitaires de France, 2001
- Véron, Michel: Droit pénal spécial. 11<sup>e</sup> édition. Paris: Éditions Sirey, 2006

#### **Elektronické dokumenty**

- *Le service public de la diffusion du droit [online]. [cit. 2008-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.legifrance.gouv.fr/>>.*
- *Ministère de la justice: Annuaire statistique de la Justice, Édition 2007 [online]. [cit. 2008-05-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.justice.gouv.fr/>>.*
- *Sécurité routière : Les règles de conduite, les sanctions [online]. c2003 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www2.securiteroutiere.gouv.fr/infos-ref/regles/1-alcool-au-volant.html>>.*

- *Sécurité routière : Les règles de conduite, les sanctions* [online]. c2003 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www2.securiteroutiere.gouv.fr/infos-ref/regles/la-drogue-au-volant.html>>.
- *Sécurité routière : Observatoire national: statistiques des accidents* [online]. c2008 [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW: <<http://www2.securiteroutiere.gouv.fr/infos-ref/observatoire/index.html>>.

### **Použité slovníky**

- Kouřilová, Bohumíra: Česko-francouzský slovník automobilové dopravy a silničního práva. 1. vydání. Praha: Jednota tlumočnicků a překladatelů, 1998, 264 s.
- Pataki, Patrick: Česko-francouzský slovník z oblasti právní, správní a politické. 1. vydání. Praha: Linde a.s., 1997, 240 s.
- Tomaščínová, Jana, Larišová, Markéta: Francouzsko-český právní slovník. 1. vydání. Praha: H&H, 1994, 285 s.
- Vlasák, Václav: Francouzsko-český česko-francouzský slovník. 1. vydání. Voznice: Leda, 2004, 1392 s.